

Luka

Yesuac suruc yomi Lukanéŋ Tiofiluac oma miyec.

¹ Neŋaŋ sucninaiguc haka hélacnec hicŋi nénécmiyec imuac ac suruc imi areŋgéma owiŋ zé sasalanéŋ batucgéma aigina hénigic. ² Imi mia hénihéniya igucnec kicginanéŋ hémma ackuazéc imuac héipuc ic zéma ai ic kecŋic ieneŋ nénézégic séc dindiŋanec ogic. ³ Ni acguc haka imi moczoŋ hénihéniya igucnec dindiŋanec niŋésima hicŋi hicŋima éréyec séc areŋgéma oma ic kewu eŋeŋana Tiofilus guac haiwa hamac iminéŋ hia wammac zéma niŋi. ⁴ Imuac mia kiwi yomi olomma ackuazéc gézégic imi hélacnec zéma nimbésémaŋ.

⁵ Herodenéŋ Yuda baec imuac ic kewu kerec nalé imuaru ic ménŋ kerec, qara imi Zakaraia. Inéŋ hofac ooic ménŋ qara Abiya iwac ai areŋ igucnec. Waŋu Zakaraiaiwac iniŋa imi Aronac sac kitic igucnec. Waŋu iwac qara imi Elisabete. ⁶ Iereŋ imi Anutuac kiwaiguc solanec kecaŋoc. Kecma Miŋ Kewuac zézé seli zéma hena ac moczoŋ képésic qahac tohoma kecaŋoc. ⁷ Waŋu Elisabete imi héfiŋac kecaŋec imuac niŋ iereŋ qeligira qahac kecma ic embac yanda waŋoc. ⁸ Nalé sura méŋu Zakaraianéŋ eŋeya ai ic tuŋa ionac ai nalégina ducŋiyu hofac oo ai imuac galeŋ wamma Anutuac wésiaiguc ai mema kerec. ⁹ Waŋu hofac oo ic eŋaŋ hakagina

tohoma sumbic négic Zakaraiawac ai buña wañu Miñ Kewuac ama téréyaiguc emma héfac héménaguc héimiyec. ¹⁰ Héimiyu hofac oo ai imuac suraiguc ic embac moczoñ yanda ieneñ sénganjeniguc zéwelec welec ai mema nañgic. ¹¹ Wañu Miñ Kewuac kua meme uña méhnén iwaru wininima hofac oo zaki téréya imuac héiyaiguc nañec. ¹² Nañu Zakarianén héñu qeri yéwéc wammiyu bac yandi yandinén sécgémiyec. ¹³ Imuhuc wañu kua meme uñanén yomuhuc ézéyec; Zakaraia, bac yandi yandi ménda wanna, zéwelec welecga imi niñgégéña wañec. Imuac iniña Elisabetenén héri haima merac mén megémmac. Megéñu iwac qara Yohane zéwésémañ. ¹⁴ Wañu guaru ségiségi yanda hicñimac. Hicñiyu ic embac sasala ieneñ iwac hicñi hicñiya niñac ségiségi wammu. ¹⁵ Ségiségi wammu imi hénia yomuhuc niñac; Inén Miñ Kewuac kiwaiguc kunéngina wamma kecmac. Wañu inén wain zéma doku selia imuhucya méndagucnec nemac, néñ neñgocyawac héri qeriiguc heyunec Uña Téréyanén ewa qeria sécgémima hemac. ¹⁶ Sécgémiyu Israelac qelihéra sasala melené énécmiyu Miñ Kewugina Anutuac muru liliñgéma hamu. ¹⁷ Qeri uña zéma kuhanén Eliawac séc hemiyu, Miñ Kewu ménda hayunec miha mema hama mañgoc ionac qerigina melenju nambérac ionac liliñgémac. Ewa seli ic melené énécmiyu ic solaña ionac niniñ areñ imuac wamma liliñgému. Imuhuc wamma Miñ Kewuac hénariñ sécyá zémindiñi énécmiyu iwac mambéc kecmu. ¹⁸ Kua meme uñanén imuhuc

ézéyu nimma Zakaraianéh ac kitiwa yomuhuc melenec; Ni imi ic yanda, wañu iniñña acguc yawuñña sasala yanda, imuac dimuhuc acga imi niñasarimañ? ¹⁹ Zéyu kua meme uñanéh yomuhuc ézéyec; Ni qacna Gabiriel, Anutuac kiwaiguc nanaña imi mia. Anutunéh buña suruc hiabia yomi gézéma zéau gémmañ zé méli néñu mazua. ²⁰ Ninzañ, acna zéwa ménda ninzéhégézañ, imuac niñ degucmuacnec gi ac zéwésémañac séc qahac wamma ac qahac kecnanec haka imi hicñimac. Naléya ducñiyu acna imuac héla hicñimac.

²¹ Wañu Zakaraianéh Anutuac ocmuñ téréya qeriaiguc nalé ogicma keru, ic embac ienen iwac mambéc kecma welicgégic. ²² Imuhuc wañkecgic inéh ionac muru mayec. Wañu ac zémacac séc qahac wañec. Wañu ic embac ienen imi inéh ocmuñ téréya qeriaiguc iwawai tanec mén hénec imi niñtegicgic. Wañu inéh méranéh séséc sac wañ énécmima ara qahacnec kerec. ²³ Wañu welen qeqeyawac ai meme sasala imi welen qeyu tecgédaru amayaiguc liliñgéma keñec. ²⁴ Kemma keru ai meme tosara hama keñu iniña Elisabetenéh hériyaguc wamma maso méra mén sanjima kerec. ²⁵ Kecma yomuhuc zéyec; Sura yomuac Miñ Kewunéh nuac wannémma ic embac suginaiguc gamuna qahac wammac niñac haka imuhuc wannéñec.

Kua meme uñanéh Maria hicñimiyec.

²⁶ Maso 6 wañu Anutunéh kua meme uña Gabiriel Galilaia baec Nazarete tauniguc mélimiyec. ²⁷ Mélimiyu embac seraña mén qara

Maria iwac muru keñec. Wañu embac imi ic mén qara Yosefe Dawidiac hicñisai areña imuarunec iwac iniñ buña qemigic kerec. ²⁸ Wañu hosucgé mima yomuhuc ézéyec; Ohec wahec! Anutuac héñsorocya, Miñ Kewunén giguc keczac. ²⁹ Imuhuc zéyu Marianén kunen yandanec niñbipima yomuhuc niñec; Némac niñ imuhuc yai zézéna zézac? ³⁰ Wañu kua meme uñanéñ yomuhuc zéyec; Maria, Anutunén ewa hia wañgéñu hénzanñ imuac niñ gi bacga ménda yandiyu. ³¹ Ninzanñ, gi héri haima nanña mewésémañ. Wañu qara imi Yesu zéwésémañ. ³² Inén Miñ Kewu wamma keru, iwac qara imi Eñeña miñinawac Naña zémimu. Wañu Miñ Kewu Anutunén iwac sakoña Dawidiac tatac edamuyaguc imi iwac miyu tacmac. ³³ Wañu Yakopac qelihéra ionac ama séc ic kewu wañ énécmima keru, iwac héngaleñ ama areña yanda imi nalé hémbénaña tetcgia qahac hema emma kecmac. ³⁴ Imuhuc zéma zéyu, Marianén kua meme uña yomuhuc ézéyec; Ni ic hénia ménda nimmanec seraña keczua, imuac niñac haka imuhucyanén dimuhuc hicñi némmac? ³⁵ Zéyu kua meme uñanéñ ac kitiwa yomuhuc melemma ézéyec; Uña Téréyanén guaru mayu Eñeña miñinawac kuhanén hoturu gémmac. Imuac niñac merac mewésémañ imi téréya. Wañu iwac mia Anutuac Naña zémimu.* ³⁶ Ninzanñ, sac kiticga Elisabete héfiña zémimianén yawuña sasala yanda wammaguc merac mén héri haima

* **1:35:** Me Merac mewésémañ. Wañu iwac mia Téréya, Anutuac naña zémimu.

keru, bec maso 6 wanzac. ³⁷ Némac niñ, Anutuaru imi haka osiosiya méñnéñ méñ ménda hezac. ³⁸ Imuhuc zéyu, Marianén yomuhuc ézéyec; Ni Miñ Kewuac welen qe qe embac, imuac zézan imuac séc hia hicñi némmac. Imuhuc zéyu kua meme uña iminén waima keñec.

Marianén Elisabeteac kemma ara niñec.

³⁹ Keñu sura méñ imuaru, Marianén yacma kemma Yuda baec boña méñu Yuda tauñguc focdac ekeñec. ⁴⁰ Ekemma Zakaraiawac amaiguc emma Elisabete yaizézé ac wammiyec. ⁴¹ Wammiyu Elisabetenén Mariawac yaizézé ac niñec imuarunec, merac qeriaiguc heyec iminén qitic qeyec. Wañu Uña téréyanén Elisabeteac ewa qeriaiguc sécgé miyec. ⁴² Sécgé miyu ewaya meyu eñu kucnec qacma yomuhuc zéyec; Embac, gi embac tosara sucninaiguc guagiru mérian yandagaguc wanzañ. Wañu héri qerigawac héla gocmia imi acguc mérian yandayaguc wanzac. ⁴³ Miñ Kewunawac neñgocyanén nuaru hazac. Haka yomi némac hiana niñac wamma hicñinénzac me? ⁴⁴ Zéwa ninna, yaizézéganén gezacnaiguc hiñgaru, kokocnanén qerinaiguc qitic qema ségiségi wanzac. ⁴⁵ Ackuazéc ézéyec imi hélaguc wandacmacac hezac hénia imuac niñac ninzéngeyec embac imi mérianaguc.

Mariawac mepé qepésiac legic.

⁴⁶ (46a) Wañu Marianén yomuhuc zéyec; (48a) Inén eñeya welen qe qe embac nidac imuhucyawac kiwa hinéñec. (46b) Imuac niñ qeri uñananén Miñ Kewu mepésizac. ⁴⁷ Qeri

uñananéñ Anutu nuac añgénéñ titi miñina iwac niñ wamma ségiségi wanzac. ⁴⁸ (48b) Zéwa niñgic, tetcgia qahac emma kemma ic embac hicñisaiya moczoñ yanda imi nuac niñ mériañaguc zénémmu. ⁴⁹ Kuc miñinanéñ nuaru kiwi yanda mezac, wañu iwac qara imi Téréya! ⁵⁰ Anutu sicgémimia ionac muru Anutuac goi héihéi yandanéñ qeli yackumu emma emma he énécmimac. ⁵¹ Inéñ méria suluma wawañ meme kuhaguc yanda wañanzac. Inéñ ewa niniñginaiguc séwi eñeñ niñanzu ic imuhucya héndéñ énécmianzac. ⁵² Inéñ ic kewu tatac igucnec ic kuc buñaginaguc imi memaénéc mianzac, qeri memaamuma kekec imi meyac énécmianzac. ⁵³ Ic yaka niñ humuanzu ionac imi iwawai hia bia tiénécnianzac, néñ iwawaigina sasala he énécmimia imi méragina héla qahac nesi énécmiyu eñ keñanzu. ⁵⁴ (54a) Inéñ eñeya wésé niniña niñqelima ⁵⁵ (55a) yanda hécnina zikiziki ac énézéyec séc ^(54b) welen qe qe ichéra Israel imi méra énécmiyec. ^(55b) Wañu Abaraham zéma iwac qelihéra ionac imi tetcgia qahac wañ énécmianzac.

⁵⁶ Wañu Maria imi Elisabeteguc keríc, maso haréwéc tecgéyu, liliñgéma amayaiguc keñec.

Yohane hicñiyec.

⁵⁷ Wañu bec Elisabetenéñ naléya hayu naña meyec. ⁵⁸ Wañu ama momachéra zéma eñeya sac kitichéra ieneñ Miñ Kewunéñ goiya kuneñ yanda héimiyec imi nimma iguc momacnec ségiségi wañgic. ⁵⁹ Ai meme 8 wañu meracac séwi taséya hericbiñ zé hama mañgocyawac qac imi mema

Zakaraia zéwiñ zé wañgic. ⁶⁰ Wañu neñgocyanéñ qetali énécmima zéyec; Qahac, qara imi Yohane zéwiñ. ⁶¹ Zéyu zégic; Ee, sac kitichécgina sugginaiguc qac imuhuc zémimia ménj ménda keczac. ⁶² Zégic ménda sécgéyu mañgocyanéñ méré zémimia wammac zé ninzac? Imuhuc zéma nimma qesinimbiñ zé, méranéñ séséc wammigic. ⁶³ Imuhuc wañgic inéñ hilaneñ zéma zékalaña niñac wañec. Wañu keñ mehama migic, qara imi Yohane imuhuc oyu, hémma welicgégic. ⁶⁴ Wañu duña kuaya zéma ezelaña momacnec hulacmimia wañu, acac wamma Anutu mepési miyec. ⁶⁵ Wañu ic ama lelec lelec kecgic imi eneñ ac imi nimma zénéngina hiriyec. Wañu Yuda baec boña séc haka imuac eminimma kecgic. ⁶⁶ Wañu Miñ Kewuac mérianéñ iwaru imuhuc heyec imuac niñac, suruc imi niñgic séc ac imi qe-riginaiguc késa kecma yomuhuc zéañgic; Merac imuhucyanéñ yandima ic dimuhucya wammac me?

Zakarianéñ bianjac ara zéma Miñ Kewu mepésiyec.

⁶⁷ Wañu mañgocya Zakarianéñ Uña téréyanéñ qeria sécgéyu bianjac ara yomuhuc zéyec; ⁶⁸ Anutu i mama hama ic embachéra neñañ doenina meyec. Mepé qepésinina imi neñañ Miñ Kewunina Israelac Anutuac muru hemac. ⁶⁹ Wañu nonac niñ wamma welenj qeçeya Dawidi iwac ama areñhéra neñañ muru añgén titiac ilicya† meyac kumu nénécmiyec. ⁷⁰ Imi mia baec yomuac nalé hama keñec sura imuaru

† **1:69:** Hénia imi kucya.

eneya ichéra téréya Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kuagina mema ackuazéc nénézéyec séciguc ⁷¹ hazécnina ionac murunec zéma nimbiri wañ nénécmianzu ionac méragina igucnec metecgé nénécmima aṅgérnina tiyec. ⁷² Inéñ yanda hécnina goi héihéi wañ énécmimañ zé iniguc sisipac ac téréya zéseliyec imi mia niñqeliyec. ⁷³ Imi mia sisipac ac yandanina Abaraham zéselimiyec imi mia. ⁷⁴ Bac yandi ménda wamma eneya mepésimiwiñ niñac hazéc hécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyu, ⁷⁵ Miñ Kewuac wésiaiguc kecma météré amuma késpedes solañ kecma kekecnina séc welen qemiwiñ niñac zéseliyec. ⁷⁶ Merac gi Eñeña yandawac kua meme ic zégéngéña wammac. Miñ Kewuac wésiaiguc miha mema kemma iwac héná mézézén géwésémañ. ⁷⁷ Imuhuc wamma aṅgér titiac niniña késpedes waiwai igucnec hahaya imi Miñ Kewuac ic embachéra énézéna niñasarimu. ⁷⁸ Anutuninawac wésé niniñ imi bénzéná, imuac niñac ou kurumeñ igucnec kaiwe ésécnec neñañ muru éréma ha nénécmimac. ⁷⁹ Mama hama siñi zéma humucac tunumañiguc tatara neñañ measari nénécmima hénanina luaeac hénaiuguc qindiñi nénécmimac. (Zakaraiánéñ imuhuc zéyu tecgéyec.)

⁸⁰ Wañu merac imi séwiya yandiyu ewa qeria momacnec meseli mimia wañec. Wañu baec kisiaiguc kerecac Israel ic onacmuru wininiyec.

2

Yesuac hicñihicñiya.

1 Nalé imuaru Roma ic* eņeņagina Kaisa Augusitonéņ ic embachéra ionac qacgina mema odacmu niņac zézé seli ac oma haiyu eņeya héņgaleņ baera séc kendarec. 2 Waņu ic kewu Kirinionéņ méra bawu kecma Siria baec yanda imi galeņgéyec. Waņu nalé imuac suraiguc ic embac qac areņgina megić hatac momacguc waņec. 3 Waņu ic embac ieneņ moczoņ qacgina zégić oénećmimu niņac eņaņ tauņgina séc liliņgéma kendacgić. 4 Yosefe imi Dawidiac sac kitic igucnec imuac niņ, i acguc imuhucyanec Galilaia baec Nazarete tauņ imi waima Yuda baeciguc Dawidiac ama areņa yanda qara Betelehem imuaru 5 eņeya qara zéyu omimu niņac iniņ buņa qemimia Maria hériyaguc imi wagiru ekawu ekeņoc. 6 Ekemma keric Maria merac meme naléya imi waņec. 7 Waņu embac iminéņ naņa méréć merac meyec. Waņu ic kian amaiguc iorac ama duņ ménj ménda he érećmiyu, merac imi malekunéņ osoma burumakao wedeyaiguc haiyu heyec.

Rama galeņhéra zéma Anutuac kua meme uņahéra.

8 Waņu nalé imuhucgeņ baec imuhucgeņ rama galeņ tosara baec kisia lulucyaguc imuaru tacyac wamma siņi imuaru ramahéćgina héņgaleņ wamma kecgić. 9 Waņu Miņ Kewuac kua meme uņa méněņ wininima hosucginu naņu Miņ Kewuac edamuyanéņ asac mararaņ ésécnec hoturu énećmiyu bac yandi yandi kuneņ yanda waņgić. 10 Waņu kua meme uņanéņ yomuhuc

* 2:1: Girik aciguc; Kaisa.

énézéyec; Bacgina ménda yandiyu. Ninzu, ni ségiségiac buña suruc hiabia onac muru zéau énécmizua. Wañu ac yomi baec séc ic embac moczoñ eñañ buña wammac. ¹¹ Erac Dawidiac ama areña yandaiguc aňgér titi miñina hicñi énécmizac. Imi mia Miñ Kewu Kristo. ¹² Ini kemma burumakao wedeyaiguc merac saccac mén malekunén oso osoya hezac imi mihicñimu. Wañu haka iminén ac imuac asé kiwiya wañ énécmimac. ¹³ Imuhuc zéyu imuaru kurumenñ miñina kua meme uña tuñ yandanén kua meme uña iwac muru élanzañec wininima Miñ Kewu mepésima yomuhuc zégic; ¹⁴ Ou kurumenñiguc Miñ Kewuac muru mepé qepési hezac. Wañu you baeciguc, ic embac Anutunén inicsoroc wanzac ionac muru luae hezac.

¹⁵ Imuhuc zémağuc kua meme uña ienen wai énécmima kurumenñiguc eñgic. Wañu nalé imuaru rama galeñ ienen eñaoc yomuhuc eminiñgic; Betlehem ama areñaiguc haka mén hicñiyu Miñ Kewunén zéau nénécmizac, kemma hénni. ¹⁶ Imuhuc zéma foc foc kemma Maria, Yosefe zéma merac sac burumakao wedeiguc heyec imi mihicñi énécmigic. ¹⁷ Wañu inicma ackuazéc merac iwac niñac zéyu niñgic imi zésaigic keñu nindacgic. ¹⁸ Wañu ic embac suruc imi niñgic séc haka rama galeñnéñ énézégic imuac nimma welicgégic. ¹⁹ Wañu Maria eñeyaoc imi haka imi moczoñ qerianén dongé nimma kerec. ²⁰ Rama galeñ ienen ac zéyu niñgic imuac séc hicñi énécmiyu héla hémma niñgic imuac niñac Anutu mepésima edamuyawac zéhiarumima liliñgéma keñgic.

Yesu wagicma ocmuŋ téréyaiguc eŋoc.

²¹ Waŋu séwi tasé hericheric memec naléya ai meme 8 hahéiyu qara Yesu zémiyoc. Waŋu qac imi merac imuac hériyaguc ménda waŋunec kua meme uŋanéŋ zémiyec imi mia.

²² Waŋu Moseac héna ac heyec séciguc météré amuma kecgic naléya sécgéyu, iereŋ merac imi wagicma Miŋ Kewuac buŋa qemiwic zéma Yerusalem ekeŋoc. ²³ Imi mia Miŋ Kewuac héna aciguc yomuhuc ooyawac heyec imi tohoma imuhuc waŋoc; Embac ménéŋéŋ héri haima merac ic méréc mérérawac memac séc, Miŋ Kewuac buŋa téréya qemimu. ✧ ²⁴ Waŋu Miŋ Kewuac héna aciguc zézéya heyecac hezac imuac séc kembo susuc éréhéç me kembo nei sac qelia éréhéç ✧ mulu manañ omiwic zéma ekeŋoc.

²⁵ Waŋu Yerusalem imuhucgeŋ ic ménéŋ kerec, qara imi Simeon. Ic imi ic solaŋa waŋu Anutuac ewa siŋsiŋ wammanec kecaŋec. Waŋu Israel ionac héibélaç qéibélaç niŋac mambéc keru, Uŋa Téréyanéŋ i guc kecaŋec. ²⁶ Waŋu Uŋa téréyanéŋ i ménda humuyunec Miŋ Kewuac Kristo hicŋiyu hémmac zéma zéauyu niŋec. ²⁷ Waŋu ic imi Uŋanéŋ tiliŋgémiyu ocmuŋ téréyaiguc eŋec. Eŋu imuaru mia merac Yesu iwac neŋgoc maŋgocya iereŋ merac imuac niŋac wamma héna acac haka tohoma éréyoc. ²⁸ Éréyic Simeonnéŋ merac imi wagicma tétécgéma namma yomuhuc zéma Miŋ Kewu mepésiyec; ²⁹ (29a) Miŋ Kewuna, gi deguc welenéŋ qeŋe icga ni ackuazéçga nézénec séciguc ³⁰ nena kic éréhéçnanéŋ aŋgéŋ titiga hénzua,

✧ 2:23: Mmh 13:2, 12 ✧ 2:24: Lew 12:8

(29b) imuac niḡac, deguc hia waina luaeiguc guac hamaḡ. ³¹ Anḡéḡ titiga imi baec séc ic embac neḡaḡ kicninaiguc nénézéna hénziḡ. ³² Merac yominéḡ ic enia ionac muru héniaḡa zéau énécmiawac asacmararaḡa wanzac. Waḡu guac Israel nonac edamunina wanzac. ³³ Imuhuc zéyu Yosefe zéma neḡocya iereḡ merac iwac niḡac zézéya waḡec ac imuac mia welicgéyoc. ³⁴ Waḡu Simeonnéḡ mozoc ac zéénécmima neḡocya yomuhuc ézéyec; Hénna, merac yomi Israel sucninaiguc ic embac sasalanéḡ yacmu me mama unumac niḡac Anutunéḡ kumuyu asé kiwi ésécnec naḡu, hazéc ac wammimuac niḡu hezac. ³⁵ (Imuhuc waḡic sounéḡ geḡḡa ewa qeriga nézéḡḡémac tanec wammac.) Waḡu inéḡ ic embac sasala ionac ewa qeriginaiguc nininḡina hezac imi usuya auyu hémma nindacmu.

³⁶ Waḡu ama yanda imuaru Anutuac kua meme embac ménéḡ embac yanda wamma kerec. Qara imi Ana. Inéḡ Banuelac bérara, waḡu Aseriac areḡ igucnec. Inéḡ icya mema yawuḡ 7 imuac séc euyaguc keroc. ³⁷ Waḡu euya humuyu malé wamma keru yawuḡa 84 waḡec.† Inéḡ nalé séc ocmuḡ téreyá ménda waima siḡi kaiwe séc nene zikima zéwelec wamma Anutu mepésima kecaḡec. ³⁸ Waḡu nalé imuaru embac iminéḡ éréma Anutuac ewa hia ac ézéyec. Ézéma ic embac tosara Anutunéḡ Yerusalem ic embac doegina memac niḡac mambécma kecgic imi onac muru merac iwac hénia zéasari énécmiyu nindacgic.

† **2:37:** Kiwi tosaraiguc; yawuḡ 84 imuac séc malé wamma kerec.

Yesuguc Nazarete ama arenjaiguc lilingéma kenjic.

³⁹ Yosefe zéma Maria ierenj Minj Kewuac héna ac tohoma ai imi moczonj meyc tecgédaru, Galilaia baeciguc lilingéma mekemma ekanj taungina Nazarete kenjoc. ⁴⁰ Wañu Merac imi séwiya yandiyu meseli mimia wañu ninjtegic qinjtegicyanénj sécgémiyec. Wañu Anutuac goi héihéianénj iwaru hemiyec.

Merac Yesu ocmuñ qeriaiguc enjec.

⁴¹ Wañu Yesuac neñgoc mañgocya ierenj imi yawuñ séc nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoña ducñiyu, Yerusalem ekenañoc. ⁴² Wañu kenjkecma Yesuac yawuñ 12 wañec nalé imuaru imuhucyanec kendoñ imuac hakaya tohoma Yerusalem ekenjic. ⁴³ Ekemma ai meme sécyá kecgic tecgédaru lilingéma ama arena yandagiraiguc mekenjoc. Wañu merac Yesu inénj Yerusalemiguc waima kerec. Wañu Yosefe zéma neñgocya ierenj imi ménda ninjtegiroc. ⁴⁴ Imuac niñ ic kianj sugginaiguc kenzac zéma nimma héna imi ai meme momacgucac séc kemma sac taséhécgira zéma alahécgira ionac sugginaiguc horoc. ⁴⁵ Wañu ménda mihicñima mihicñiwi zé hocmanec Yerusalem ekenjoc. ⁴⁶ Imuhuc hocma keríc ai meme haréwéc tecgéyuguc ocmuñ téréyaiguc emma imuaru mia mihicñiyoc. Mihicñima héñjic héna acac kiwi ic ionac sugginaiguc tacma acgina nimma qesiénécmima tarec. ⁴⁷ Wañu iwac ara niñjic séc niñ asac asaria niñac zéma zéqesiyesi ginawac héla énézéyu nimma welicgégic. ⁴⁸ Wañu neñgoc mañgocya

ierenj imi hémma auriyoc. Wañu neñgocyanéñ yomuhuc ézéyec; Nañna, gi némac niñac haka imuhucya wañ nérécmizan? Niricna, mañgocga zéma ni nekawu kunéñ yanda niñyéwérima hocgémma kecziç. ⁴⁹ Imuhuc zéyu Yesunéñ ac bakia yomuhuc melenj érécmiyec; Iri némac niñac ni hoc nénzaoc? Ni Mañgocnawac amaiguc kecmañac hezac hénia imi ménda niñtegiroc? ⁵⁰ Imuhuc zéyec, néñ ierenj ac érézéyec imuac hénia imi ménda niñasariyoc. ⁵¹ Wañu Yesunéñ yacma iriguc mekemma Nazarete ama areñaiguc hagic. Hama imuaru acgira tohoma kerec. Wañu neñgocyanéñ Yesuac ara imi moczoñ qerianéñ eeya héima késakerec. ⁵² Yesu imi niniña zéma séwiya yandiyu, Anutu zéma ic embac ienenj hémma héñsorocgiç.

3

Yesuac héna meme ic Yohane.

¹ Ic kewu eñeñagina Kaisa Tiberionéñ Roma galeñgéma keru yawuñ 15 wañec. Wañu nalé imuaru Pontio Pilatonéñ Yuda baec galeñ keru, Herodenéñ Galilaia baec galeñ kerec. Wañu munia Filiponéñ Iturea zéma Trakoniti baec galeñ kerec. Wañu Lisanianéñ Abilene baec galeñ kerec. ² Wañu nalé imuaru Hanasi zéma Kayafa ierenj hofac oo ic kiwa keroc. Wañu nalé imuaru Anutuac ackuazéc méñnéñ baec zéléñaiguc Zakariawac naña Yohane iwac muru mayec. ³ Mayu Yohanenéñ Yodan doku téfara néwéc néwéc ama séc hama képésicgina qahac wammacac niñ ewa qeri melenj melenjac doku

naec imuac hénia zéau énécmiyec. ⁴ Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwiiguc yomuhuc oye-cac hezac; Baec zéléñaiguc ic ménénén qarú ac ewaya yomuhuc hicnjizac; Minj Kewuac héná héimindiñi wañgicguc. Iwac niñ wamma hénaya mindinñigic didiña wañu. ⁵ Baec wéñwéñgia séc tilogi éredaru. Baec boña zéma baec héngeñ héngeña imi moczoñ madaru. Wañu héná kuken kuha imi didiña wandaru, wañu héná eñeñ mamaya imi solañ wandaru. ⁶ Wañu baec ic embac momac yanda Anutuac anjén titi imi hémmu.✧

⁷ Yohanenén ic embac tuñ yandanén doku naec énécmimac niñac harégic, inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleñ ionac qelihécgina Anutuac qeri geric hahaya imuacnec néngacmu niñac mérénén goro ac wañ énécmiyec? ⁸ Néngacmuac séc qahac imuac, ewa qerigina melemma héla imuac séc haimu. Imuhuc ménda wamma ewa qeriginanén Abaraham imi neñañ yandanina imuhuc ménda zému. Ni énézéwa niñgic, Anutunén hoc yomuac zéyu melen dacma Abarahamac qelihéra hia wandacmu. ⁹ Bec ic héniaiguc naka haiyu hezac. Imuac ic ménac mén héla hiabia ménda haihaiya imi, héima geric bélanñiguc giliyu hiñgacdacmac. ¹⁰ Imuhuc zéyu, ic tuñ eneñ qesima zégic; Imuhuc zéna duña neneñ dimuhuc waññiguc sécgémac? ¹¹ Zégic yomuhuc melemma énézéyec; Ic mén malekuya éréhéc késama keczac inén méndemma ic mén malekuya qahac keczac iwac mén mimac. Wañu neneyagucnén imuhucyanec wañ énécmimac. ¹² Takis meme

✧ 3:6: Yes 40:3-5

enen acguc doku naec énécmimac niñac hama zégic; Kiwi ic nini dimuhuc wambin? ¹³ Zégic zéyec; Ini soukiwa, qété zézéya imi ménda ogicma memu. ¹⁴ Térngin ic enen imuhucyanec haréma zégic; Wañu nini dimuhuc wambin? Zégic yomuhuc énézéyec; Ini ic ménda tericgé énécmima iwawaigina ménda onogicma héipuc ac ikora ménda zéma maso séc ai bongina imuac niñic sécgémac.

¹⁵ Wañu icya icya Kristoac mambéc kecma ewa qeriginanéñ Yohaneac nimma ic imi Kristo* gezan zéma niñgumbi niñgun wañanñic. ¹⁶ Wañu Yohanenéñ acgina kitiwa melemma ic embac momac yanda yomuhuc énézéyec; Ni dokunéñ naec énécmianzua, néñ ic mén ni nogicma kuc yanda késa keczac iminéñ hamac. Nidac imuhucyanéñ iwac héná usuyawac hésiya imi hulacmañac séc qahac. Inéñ mia Uña Téréya zéma geric bélañanéñ késpedesgina zuac énécmimac. ¹⁷ Inéñ mériaiguc sarac yanda késama keczac. Wañu sombeña imi moczon usun héréracgéma héla gocmia imi qutulañgéma hofiyaiguc haidacmac. Imuhuc wamma inéñ gorosoná imi geric bélaña méwécgéwiñac séc qahac imuaru giliyu zemac. ¹⁸ Inéñ toroqema ac sasala imuhucya imuhucya énézéma qerigina meseli énécmima buña suruc hiabia imi ic embac zéau énécmiyec. ¹⁹ Wañu nalé imuaru baec galen Herodenéñ muniawac iniña Herodia meyec. Wañu imi sac qahac, haka biria hénia hénia momacnec wañec. Imuac niñac, Yohanenéñ ac geriwaguc zémiyu niñec. ²⁰ Nimma toro-

* **3:15:** Me Mesia.

qema haka biria ménj wamma Yohane késama hésa amaiguc oporec.

Yohanenénj Yesu doku naec haka wammiyec.

²¹ Hésa amaiguc ménda kerecne Yohanenénj ic embac moczonj doku naec énécmiyec, Yesu imuhucyanec iwac muru hayu, doku naecmiyec. Naecmiyu zéwelecma nanu imuarunec kuruménj naguya anjéyec. ²² Anjéyu Uña Téréyanénj kembo nei ésécne hésiaguc mama iwac qahu mayu kuruménj igucne ewa ménj yomuhuc mayec; Gi nena nanj sorocna ni guac ninj ségiségi wananzua.

²³ Wanu Yesunénj yawuñ 30 imuac séc wanu aiya hénima meyec. Wanu ic embac ienenj iwac ninjic Yosefeac nanj wanec. Wanu Yosefeac manjocya imi Eli. ²⁴ Eliac manjocya Matata, Matataac manjocya Lewi, Lewiac manjocya Melki, Melkiac manjocya Yannai, Yannaiac manjocya Yosefe, ²⁵ Yosefeac manjocya Matadia, Matatiawac manjocya Amosi, Amosiac manjocya Nahum, Nahumac manjocya Esili, Esiliac manjocya Nangai, ²⁶ Nangaiac manjocya Maati, Maatiac manjocya Matadia, Matatiawac manjocya Semein, Semeinac manjocya Yosek, Yosekac manjocya Yoda, ²⁷ Yodawac manjocya Yoanan, Yoananac manjocya Resa, Resawac manjocya Zorobabel, Zorobabelac manjocya Salatiel, Salatielac manjocya Neri, ²⁸ Neriac manjocya Melki, Melikiac manjocya Adi, Adiac manjocya Kosam, Kosamac manjocya Elmadam, Elmadamac manjocya Eri, ²⁹ Eriac

manꝓocya Yesua,† Yesuawac manꝓocya Eliezere, Eliezereac manꝓocya Yorim, Yorimac manꝓocya Matata, Matatawac manꝓocya Lewi. ³⁰ Lewiac manꝓocya Simeon, Simeonac manꝓocya Yuda, Yudawac manꝓocya Yosefe, Yosefeac manꝓocya Yonam, Yonamac manꝓocya Eliakim, ³¹ Eliakimac manꝓocya Melea, Meleawac manꝓocya Menna, Mennawac manꝓocya Matata, Matadawac manꝓocya Natan, Natanac manꝓocya Dawidi, ³² Dawidiac manꝓocya Yesi, Yesaiac manꝓocya Obedi, Obedac manꝓocya Boasi, Boasiac manꝓocya Salmon, Salmonac manꝓocya Nason, ³³ Nasonac manꝓocya Aminadap, Aminadapac manꝓocya Adimin, Adiminac manꝓocya Arini, Ariniac manꝓocya Hesiron, Hesironac manꝓocya Feresi, Feresiac manꝓocya Yuda, ³⁴ Yudawac manꝓocya Yakobo, Yakopac manꝓocya Isaka, Isakawac manꝓocya Abaraham, Abarahamac manꝓocya Tara, Tarawac manꝓocya Nahori, ³⁵ Nahoriac manꝓocya Serugu, Serukac manꝓocya Ragau, Ragauac manꝓocya Pelek, Pelek iwac manꝓocya Eberi, Eberiac manꝓocya Sala, ³⁶ Selawac manꝓocya Kainan, Kainanwac manꝓocya Arafaksat, Arafaksatac manꝓocya Sem, Sem wac manꝓocya Noa, Noawac manꝓocya Lamek, ³⁷ Lamekac manꝓocya Metusela, Metuselalac manꝓocya Enoko, Enokoac manꝓocya Yaret, Yaretac manꝓocya Mahalale, Mahalaleac manꝓocya Kainan, ³⁸ Kainamac

† **3:29:** Sisipac ac wahalaiguc Yesua zéma sisipac ac qeliaiguc Yesu imi Hebiraio ac zéma Girik aciguc momacguc, néŋ Nei ac me 3ipilalec ac méndacma ooyawac heyu ekac ekac wanzac.

maṅgocya Enosi, Enosiac maṅgocya Set, Setac maṅgocya Adam, Adamwac maṅgocya Anutu,

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Waṅu Uṅa Téréyanéṅ Yesu sécgémiyu, Yodan doku igucnec lilingéma hama baec kisiaiguc siṅi kaiwe 40 keru, Uṅa Téréyanéṅ wagiru keṅha waṅoc. ² Waṅu ai meme 40 imuac séc Biria miṅinanéṅ ala batuc wammiyec. Waṅu iwawai méṅ ménda nema keru nalé imi moczoṅ tecgéyu yaka niṅ humuyec. ³ Yaka niṅac humuma keru, Biria miṅinanéṅ hama ézéyec; Gi Anutuac Naṅa wanzaṅiguc zéna hoc yominéṅ melemma nene waṅu. ⁴ Zéyu melemma zéyec; Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Ic méṅnéṅ séwiac nene sac nema ménda kecanzac.✧ ⁵ Imuhuc melenṅ Biria miṅinanéṅ Yesu wagicma ou emma héṅgaleṅ ama areṅa yanda baec séc hema kenzac imi moczoṅ focnec ézéyu héndarec. ⁶ Waṅu ézéma yomuhuc zéyec; Iwawai moczoṅ yanda imuac kuc buṅa yanda zéma edamuya imi neṅ guac waigémmanṅ zé wanza. Imi mia nuac méranaiguc hai-haiya imuac neṅ méṅac méṅ mimanṅ zé hia mimanṅac séc. ⁷ Imuac gi simiṅ héima mepési némbésémaṅiguc iwawai imi moczoṅ guac buṅa wandacmac.

⁸ Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Miṅ Kewu Anutuga mepésima iwacnec sac welenṅ qemiwésémaṅ.✧ ⁹ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ

✧ 4:4: Hén 8:3 ✧ 4:8: Hén 6:13

i munɣuc wagicma Yerusalem keɲoc. Kemma ama téréya imuac witiyaiguc ou oporu naɲu yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac Naɲa wanzaɲiguc yomuarunec luma emu hiɲgacbésemaɲ. ¹⁰ Zéyu zéyec; Ac ménɲ yomuhuc ooyawac hezac; Anutunénɲ guac wamma galenɲgé gémmu niɲac kua meme uɲahéra énézémac. ¹¹ Waɲu kua meme uɲa enenɲ gi ménda mama gumac niɲac méraginanéɲ lolonɲéma gépésigic hénaga hocnéɲ ménda héimac.✧ ¹² Imuhuc zéyu Yesunénɲ munɣuc melemma zéyec; Yomuhuc ooyawac hezac; Miɲ Kewu guac Anutuga ménda batucgé miwésémaɲ.✧ ¹³ Imuhuc zéyu Biria miɲinanénɲ manam batuc ai imi metecgéma waimima kemma nalé ménɲac mambéc kerec.

Yesunénɲ Galilaia baeciguc welen qeénécmima ai hénima meyec.

¹⁴ Waɲu Yesunénɲ Uɲa Téréyawac kuciguc Galilaia baeciguc liliɲéma keɲu iwac surucya imi ama lelec lelec tacma keɲec séc saima kendarec. ¹⁵ Waɲu Yesu eneyaoc tocgotocgo amaya amaya emma ackuazéc ku énécmiyu ic embac momac yanda ienenɲ mepésimigic.

¹⁶ Waɲu Yesunénɲ Nazarete ama arenɲaiguc kereɲec. Inénɲ ama arenɲa yanda imuaru mia yandiyec. Waɲu Sabata nalé ménɲu haka waɲaɲec ésécnec tocgotocgo amaiguc emma kiwi téréya olommaɲ zé naɲec. ¹⁷ Anutuac tiliɲ tiliɲ ic Yesaiawac kiwi limbi limbiɲa miyu hutuma kiwi ooya yomuhuc mihicɲiyec; ¹⁸ Ic maqeqeya ionac

✧ 4:11: Leg 91:1, 12 ✧ 4:12: Hén 6:16

buᅇa suruc hiabia imi énézémaᅇ niᅇac Anutuac Uᅇa téreyanéᅇ ni halécnéᅇ naecnéma méteré néᅇec. Waᅇu hésa ic ionac ziki sipacgina metecgé énécmima kichilic ionac kichihi meénécmima welenᅇ qeᅇe ic ionac yéwérigina metecgé énécmimaᅇ niᅇac inéᅇ ni méli néᅇec. ¹⁹ Waᅇu Miᅇ Kewuac goi héihéi yanda imuac yawuᅇa hazac zéma zéau énécmimaᅇ niᅇac méli néᅇec.✧
²⁰ Imuhuc olommaguc kiwi imi limbima imuac galeᅇa mima mama tarec. Taru tosara tocgotocgo ama imuac qeriaiguc tacᅇic ieneᅇ héᅇsosaligic.
²¹ Waᅇu Yesunéᅇ héniᅇma ac yomuhuc énézéyec; Deguc kiwi ooya olomba gezacginanéᅇ niᅇᅇic imi hélacuc wanzac. ²² Ieneᅇ moczoᅇ héipuc ac zémima kuaya igucnec ackuazéc hiabia zéhicᅇiyu nimma welicgéᅇma yomuhuc zéᅇic; Ic yomi Yosefeac naᅇa ménda wanzac? ²³ Waᅇu Yesunéᅇ énézéyec; Niᅇteᅇic qinᅇteᅇic ac ménᅇ yomuhuc hezac; Mehiahiaru ic ᅇi ᅇeᅇᅇac séwiga mehiaruna. Ini imi ac imi mema tinduc yomuhuc nézému; Kafanaum amaiguc kiwi mena surucga zéᅇic niᅇiᅇ. Waᅇu haka imuhucya you ᅇeᅇa taunᅇaiguc mena hénni. ²⁴ Imuhuc zéma toroᅇema yomuhuc zéyec; Hélécnec énézéwa niᅇᅇic, Anutuac tilinᅇ tilinᅇ ic ménᅇac ménᅇ eᅇeya taunᅇaiguc imi zézé séᅇiséᅇi wammimia ménᅇ ménda hezac. ²⁵ Hélécnec énézéwa niᅇᅇic, Elia kerec imuaru yawuᅇ haréwéc zéma maso 6 séc kurumeᅇ zikiyu, baec séc béti yanda hicᅇiyec. Waᅇu nalé imuaru Israel baec yandaiguc embac malé sasala kecᅇic. ²⁶ Waᅇu Anutunéᅇ Elia imi

✧ 4:19: Yes 61:1-2

ménjac ménj ménda mélimiyec, néj Sidon baec Sarepta ama arenja yandaiguc embac malé ménj kerec iwac sac mélimiyu keñec. ²⁷ Wañu Anutuac tilij tilij ic Elisa kerec nalé imuaru Israel baec yandaiguc ic wizi warihaguc sasala kecgic, néj sugcinaiguc ménjac ménj ménda mehiaruyec, néj Siria ic Naman sac mehiaruyec. ²⁸ Imuhuc zéyu tocgotocgo amaiguc tunaguc tacgic enej ac imi niñgic qeri biricnéj sécgé énécmiyec. ²⁹ Wañu ieneñ yacma tañ heyec baec imuac tetcgiaiguc sia yanda nañec imuaru Yesu nañgégic hiñgacmac niñ nesimima tañ imuac séñgañgenjiguc héréma keñgic. ³⁰ Wañu inéj sugcinaiguc qeric énécmima keñec.

Yesunéj Kuwic ménj nesiyu éréma keñec.

³¹ Wañu Yesunéj Galilaia baec Kafanaum ama arenja yandaiguc mama hama imuaru Sabata naléiguc ackuazéc ku énécmima kerec. ³² Wañu niñgic ara imi qac buñayaguc wañu welicgégic. ³³ Wañu tocgotocgo ama imuaru ic ménj kuwic zapi qeqeyaguc* ménnéj tacma qac geñgelañgéma qarec. ³⁴ Aa, Nazarete Yesu gi zéma nini imi neñac neñac. Wañu gi mebiri nénécmimañ zé hazañ? Ni ninzua gi méré, gi imi Anutu arunec Téréya. ³⁵ Imuhuc zéyu Yesunéj qetalimima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma mana. Imuhuc zéyu kuwic iminéj ic imi ic tunj imuac sugcinaiguc hérékeñ héréha wammima

* **4:33:** Girik ic ionac niniñginaiguc uña imuhucya imi ewa soho, hafi tosara, zéma ziki sipac ai imuhucya mihicñj énécmima ic mebiri énécmiañec. Kembraña 36 imuaru acguc ac imi hezac.

éréyu ic iminéŋ mama qeyec, néŋ séwiya mén ménda biriyec. ³⁶ Waŋu haka imi hémma ic embac moczoŋ welicgéma eminimma zégic; Ackuazéc imi dimuhucya! Kuc buŋa zéma kuc yandayaguc! Kuwic zapi qeqeya ézéyu ara tohoma érézac! ³⁷ Waŋu Yesuac surucya imi ama arenŋ lelec lelec hezac séc saima kendarec.

Yesunéŋ ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmiyec.

³⁸ Waŋu Yesunéŋ yacma tocgotocgo ama imuac-nec mama kemma Simonac amaiguc eŋec. Eŋu Simonac howuhaya imi séwi geric yandanéŋ késayu heyu, ic embac eneŋ iwac niŋ wamma Yesu welecmigic. ³⁹ Welecgic Yesunéŋ hosuraiguc namma séwi geric imi qetalimima zéyec. Zéyu hafi imi waimiyu embac iminéŋ nalé sosola qahac yacma welenŋ qeénécmiyec. ⁴⁰ Kaiwe hiŋgacmaŋ zé waŋu ic embac ieneŋ ic tosara hafigina hénia hénia zéma zepaginaguc imi onag-icma harégic. Waŋu harégic séc Yesunéŋ méria hai énécmima mehiaru énécmiyec. ⁴¹ Waŋu uŋa birianéŋ momacnec ic embac sasala ionarunec éréma qacma zégic; Gi imi Anutuac Naŋa. Imuhuc zégic uŋa biria ieneŋ Yesu imi Kristo wanzac hénia imi niŋgic imuac niŋac Yesunéŋ qetali énécmima ac ménda zému niŋac neunŋ héiénécmiyec.

⁴² Waŋu ama gianiŋyu Yesunéŋ sénŋganŋenŋ mama baec kisia ménŋ hétéŋa qahac imuaru kemma tackeru, ic tuŋ eneŋ hocma mihiçŋima ménda wai énécmima kemmac niŋac zéqetali wammigic. ⁴³ Imuhuc waŋgic Yesunéŋ yomuhuc

énézéyec; Ama yanda tosara imuac ic embac ionac imuhucyanec Anutuac hénigaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia imi énézémanac hezac. Ni imi ai imuac mia méli néñu mayi.
⁴⁴ Imuhuc zéma kemma Yuda baeciguc† tocgotocgo amaya amayaiguc ackuazéc énézéyec.

5

Yesunéñ hénima ai ichéra énépésiyec.

¹ Yesunéñ Genesarete zékéñ yanda* giñgiñaguc nañkeru tuñ yandanéñ Anutuac ackuazéc nimbiñ zé héfacgé amuma hosuraiguc lelecgé migic. ² Wañu Yesunéñ héñu zékéñ giñgiña imuaru zéic komora éréhéc taroc. Taric lambéc héréhéré ic ieneñ imuacnec mama ufigina zuacma kecgic. ³ Wañu Yesunéñ zéic méniguc eñec. Wañu zéic imi ic mén çara Simon iwac zéic. Yesunéñ Simon ézéyu zéic imi nañgéyu élélahunec† komora dokuguc mekemma taru imuaru tacma tuñ yanda imi ku énécmiyec. ⁴ Kuénécmiyu tecgéyu Simon yomuhuc ézéyec; Gi doku hiñgac hiñgaraiguc kemma ufiga haima lambéc héréna. ⁵ Zéyu Simonnéñ melemma zéyec; Kiwi ic nini siñiyaiguc ai yanda meni ama gianizac, néñ mén ménda mihicñizij. Wañu zézan imuac wamma ufigna moczoñ muñguc haiwa hiñgacdacmu. ⁶ Imuhuc zéma Yesu zéyec séc wamma lambéc sasala yanda héréyu ufigina hénima tegirec. ⁷ Wañu alahécgina zéic méniguc

† **4:44:** Yuda ic ionac baec; kiwi méranéñ ooya tosaraiguc Galilaia. * **5:1:** Imi mia, Galilaia kondun. † **5:3:** Baec igucnec.

kecgic eneñ hama méra énécmimu niñac méra kaec ku énécmima welec énécmigic. Wañu ieneñ hama zéic éréhéc nec tígic kuagira qeyu zéic éréhéc imi doku qeriaiguc hiñgacbi zé wañoc. ⁸ Wañu Simon Peteroneñ haka imi hémma Yesuac simiña igucgeñ sicgéma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu ni imi késpedesic ic, imuac wainémma kembésémañ. ⁹ Imi mia eneya zéma ic tosara i guc kecgic eneñ moczoñ lambéc hérégic imi hémma welicgégic hénia imuac niñ imuhuc zéyec. ¹⁰ Wañu Zebedaioc nanhérera Simonac ai momac Yakobo zéma Yohane imuhucyanec welicgégoc.

Wañu Yesunéñ Simon yomuhuc ézéyec; Zénéñga ménda hiriyu, kecma gi ic embac énépésiwésémañ. ¹¹ Wañu ieneñ zéic héréma élélahu‡ haima iwawai moczoñ imuaru waidacma Yesu méndacma keñgic.

Yesunéñ ic ménñ wizi selia warihaguc mehiaruyec.

¹² Yesunéñ ama areña yanda ménñguc kerec. Keru ic ménñ wizi seli séwiyas sécgémiyu kerec inéñ Yesu hémma sicgéma welecma zéyec; Miñ Kewu, nuac ewa siñga hegéñu ni hia mesolañi némbésémañac séc. ¹³ Zéyu Yesunéñ méria suluma osimima yomuhuc zéyec; Ni imuac wanzua, solaña wanna. Imuhuc zéyu wiziya imi bec qahac wañec. ¹⁴ Wañu Yesunéñ ic imi neñ héimima yomuhuc ézéyec; Ic ménñac ménñ ménda zéwésémañ, néñ kemma hofac oo ic séwiga ézéna

‡ 5:11: Girik aciguc; baeciguc. § 5:12: Girik aciguc séwi wizi hénia hénia imuac lepra zéañgic.

hémma solañ wanzañ imi héñu Mosenéñ zéyec séc Anutuac buñ haina ogéñu haka iminéñ héipuc wañ énécmiyu ninzéngeñu. ¹⁵ Wañu Yesuac qac buñanéñ muñguc yanda saima keñu ackuazécyá nimma hafigina mehiaru énécmimac niñ ic embac tuñaguc sasala tocgéma hamanec hagic. ¹⁶ Wañu Yesunéñ elingé amuma eñeyanec baec kisiaiguc kemma zéwelerec.

Yesunéñ ic puriñ méñ mehiarumiyec.

¹⁷ Kaiwe méñu Yesunéñ ic embac ac ku énécmimanec nañu Galilaia ama areña areña zéma Yuda baec zéma Yerusalemnec Farisaio ic zéma hena acac kiwi ic eneñ hama momacnec tacgic, Anutuac hafi mehiahiaruac kuhanéñ iwaru hemiyec. ¹⁸ Wañu ic tosanéñ ic puriñ méñ sasañiguc huama hama Yesuac wésiaiguc haiwiñ zé wagicma embiñ zé wañgic. ¹⁹ Néñ tuñ yanda tacma hénaya hézicgégic titiña qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma ama bauya augic kifaña hicñiyu ic puriña imi sasañaguc ic embac sugginaiguc Yesuac wésiaiguc haigic hiñgarec. ²⁰ Yesunéñ ionac ninzén ninzéngina imi hémma yomuhuc ézéyec; Ic ala guac kápésicga waiwaiya wanzac. ²¹ Imuhuc zéyu hena acac kiwi ic zéma Farisaio ic eneñ qeriginanéñ yomuhuc niñgic; Ic yomi mérénéñ Anutu zébiri qébiri wammima imuhuc zézac? Baec ic méñnéñ méñ neñañ kápésicnina aumacac séc qahac! Imi mia Anutunéñ sac wammacac séc. ²² Imuhuc eminiñgic Yesunéñ imi niñtegicma melemma zéyec; Ini qeriginaiguc némac ac emininzu? ²³ Ic hena

méria humumia ézéman zéma ac diminéñ efea wammac? Képésicga waizua iminéñ efea me yacma hehega mema kembéséman imi? ²⁴ Icac Nañā ni imi baeciguc kápésicgina wai énéc mimiawac kuc buñana henénzac imi héñtegicmu. Imuhuc zéma ic héna méria humumia i yomuhuc ézéyec; Ni gézézua, yacma sasanga mema amagaiguc kembéséman. ²⁵ Imuhuc zéyu ic imi zelandac kicginaiguc yacma iwawai heañec imi mema Anutu mepésima eñeya amaiguc lilingéma keñec. ²⁶ Keñu ic embac moczoñ kilenñ yanda welicgéma Anutu mepésigic. Wañu zénéngina hiriyu zégic; Deguc nini haka méréra hénziñ.

Yesunéñ Lewi qaru méndacmiyec.

²⁷ Imuac andiaiguc Yeusunéñ hiñgacma kemma héñu takis meme ic ménñ qara Lewi** inéñ ai amayaiguc taru hama ni méndac néna zéma ézéyec. ²⁸ Zéyu inéñ yacma iwawai moczoñ andé qedacma méndac miyec. ²⁹ Lewinéñ Yesuac eeya héima amayaiguc aria yanda wañu takis meme ic tosara zéma ic embac sasala tosara momacnec hama nene newiñ zé tacgic. ³⁰ Wañu Farisaio ic zéma ionac kiwi oo ic eneñ Yesuac tohotoho ichéra ñidic ñuduc ac wañ énécmima zégic; Ini dimuhuc takis meme ic zéma kápésic ic iniguc nene doku nema taczu? ³¹ Zégic Yesunéñ melemma zéyec; Ic hafigina qahac ieneñ dokta niñac ménda wañanzu, néñ hafiginaguc ieneñ mia imuac wañanzu. ³² Ni mia ic solañā unurumanñ zéma ménda mayi, néñ biria meme ic ewa qerigina melemmu niñac unurumanñ zé mayi.

** 5:27: Mataio zémimia.

Nene waima zéwelecwelec imuac ara.

³³ Imuhuc zéyu ienené Yesu yomuhuc ézégic; Yohaneac tohotoho ichéra ienené hatac sasala nene zikima zéwelecanzu. Wañu Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina imi imuhucyanec wañanzu. Wañu guac tohotoho ichécga imi enené nalé séc nene doku neanzu. ³⁴ Zégic Yesunéné melemma énézéyec; Ic qañ tosara ic méné embac memañ zé wanzac i guc keczuiguc nene zikima zéwelec ai memu niñac hia énézémuac séc me? ³⁵ Imi qahac, néné kecma nalé imi ducñiyu euya imi wagicma kenjic qahac wañuguc nalé imuaru mia nene zikima zéwelecmu.

³⁶ Imuhuc zéma toro qema séséc ac yomuhuc zéma énézéyec; Ménéné méné maleku qelia mericma maleku wahalaiguc ménda qotoanzac. Imuhuc wammaciguc maleku qelia imi mebirimac, néné susuria qelia imi maleku wahalaiguc haimac imi, séc ménda héimac.

³⁷ Wañu ménéné méné wainé doku qelia yañ séwélanéné gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wammaciguc wainé qelianéné melemma wainé selia wammañ zé wéséséya mihicñima gésé imi épépéñgéyu tegiru wainé imi mama biriyu, gésé imi momacnec biridacmac.

³⁸ Imuac wainé doku qelia imi gésé qeliaiguc timacac hezac. ³⁹ Wainé imi nalé horua heheyawac wainé qacguc zéanzac imuac niñac ménéné wainé wahala kuhaguc imi nemaguc wainé qelia kuha qahac méné niñac ménda wañanzac.

Sabata nalé miņina Yesu.

¹ Sabata nalé méņju Yesunéņ padi ai namuņgina igucnec qericma keņec. Keņju tohotoho ichéra ieneņ méndacma kemma padi héla momac momac kuma mema méraginanéņ asasaņgéma negic.

² Imuhuc waņgic Farisaio ic tosara eneņ yomuhuc zégic; Némac niņ haka Sabata naléyaiguc ménda wawaņa imuhucya wanzu? ³ Zégic Yesunéņ acgina melemma zéyec; Ini Dawidi zéma ichéra ieneņ yaka niņ humugic nalé imuaru, néma haka waņec imi ménda oloņ niņanzu? ⁴ Inéņ Anutuac ama qeriaiguc emma saméņ haimimia, tosara qahac, néņ hofac oo ic ieneņ sac nemuac héna aciguc hezac imi mema neyec. Nema ichéra i guc kecgic imi acguc énécmiyu nedacgic. ⁵ Yesunéņ imuhuc zéma ac yomuhuc toroqema zéyec; Icac Naņa imi Sabata naléyawac miņina wanzac.

⁶ Waņju Sabata nalé méņju Yesunéņ tocgotocgo amaiguc emma ackuažéc ku énécmiyec. Waņju imuaru ic méņ tarec. Waņju iwac méra héiya imi séléc sélécgia. ⁷ Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ieneņ Yesu aciguc opocbiņ zé késpedesira mén mihicņiwiņ zéma Sabataiguc hafi ic mehiarumac me qahac zéma awima kecgic. ⁸ Waņju Yesunéņ ewa qerigina niņtegcima ic méraya séléc sélécgia ézéma zéyec; Yacma sucninaiguc nanna. Zéyu inéņ yacma naņec. ⁹ Naņju Yesunéņ yomuhuc énézéyec; Qesiéncmizua. Diminéņ héna acwac séciguc? Sabata naléiguc haka hiabia wambiņ me haka biria wambiņ? Kekec imi mehiaruwiņ me qehumuwiņ? ¹⁰ Imuhuc zéma hénaoriņ

* **6:2:** Niņgic ai tanec waņju imuhuc zégic.

lelecgéma inicmaguc ic iwac mia yomuhuc ézéma zéyec; Méraga suluna. Imuhuc zéyu méria suluyu hiaruyec. ¹¹ Imuhuc wañu ieneñ qerigina geric bélañanén sécgé énécmiyu, Yesu dimuhuc wammiwiñ zéma eminiñgic.

Yesuac Méliméli ic 12.

¹² Wañu nalé imuaru Yesunén zéwelec wammañ zéma baec boñaiguc keremma sinji herec séc tacma Anutu zéwelecmiyec. ¹³ Wañu ama gianiyu tohotoho ichéra unuruma sugginaiguc ¹² énépésima qacgina Yesuac Méliméli ic zéénécmiyec. ¹⁴ Yesuac Méliméli ic ionac qacgina imi Simon (Petero zémimia, hénia imi zamanziñ.) zéma iwac munia Anderea, wañu Yakobo, Yohane, Filipino, Batolomaio, ¹⁵ Mataio (qara mén Lewi), zéma Toma, Alfaioac naña Yakobo, Simon Zelote zémimia, ¹⁶ Wañu Yakoboac naña Yuda, zéma Yuda Karioto, wañu ic yominén mia kecma Yesu andé qeyec.

Mozoc ac zéma saec ac.

¹⁷ Wañu Yesunén tohotoho ichéra iniguc baec boña igucnec mama baec kondonaiguc nañec. Nañu tohotoho ic tosara tunaguc zéma ic tun kuney yandanén Yuda baec ama lelec lelec zéma Yerusalem zéma Tiro zéma Sidon zékén yanda giñgiña igucnec ¹⁸ ackuazéc nimbiñ zé me hafigina mehiaru énécmimac niñac hagic. Wañu Yesunén ic tosara uña zapi qeqeyanén mebiri énécmiyu qenzen manzen qegic imi momacnec mehiaru énécmiyec. ¹⁹ Wañu Yesuarunec kuc yandanén éréma icya icya moczoñ mehiaru

énécmidarec. Wañu imuac niñ ic embac moczoñ méraginanéñ Yesu osiwiñ zé wañgic.

²⁰ Yesunéñ kiwa hima tohotoho ichéra inicma yomuhuc zéyec; Anutuac héngalen ama areña yanda imi ic maqeqeya onac buña, imuac niñ, ic maqeqeya ini imi ségiségi ginaguc. ²¹ Sécgé énécmimac, imuac niñ deguc yaka niñ humuzu ini imi ségiségi ginaguc. Ségiségi wamma desimu, imuac niñ deguc siacma keczu ini imi ségiségi ginaguc. ²² Icac Naña iwac niñac ic embac ieneñ hazéc wañ énécmima elicgé énécmima zébiri énécmima onac qac buña imi biria zéma wai énécmimu nalé imuaru ini ségiségi ginaguc.

²³ Nalé imuaru imi ini ségiségi wamma ewa hia nimma legicgina hirimu. Héngic! Kurumen amaiguc onaru bakia hiabia imi kuneñ yanda he énécmimac. Haka biria imuhucya imi yandahécgina eneñ Anutuac tilin tilin ic ionac acguc imuhuc wañ énécmiangic hénia imuac niñac ini imuhuc wammuc hezac. ²⁴ Saecginaguc, iwawai saméña heénécmimia ini. Ini imi bec zézé ségiségi he énécmidaru tecgézac. ²⁵ Saecginaguc, deguc tomengina qeanzac ini. Ini imi Kecma yaka niñ humumu. Saecginaguc, deguc desi yanda wañanzu ini. Ini imi kecma ewa biric yanda wamma siacmu. ²⁶ Ic embac moczoñ ieneñ onac zézé ségiségi wañ énécmianzu iguc, ini imi saecginaguc. Yanda hécgina ieneñ Anutuac tilin tilin ic ikora ionac mia imuhuc wañ énécmiangic.

Hazéchécgina goigina héimu.

²⁷ Wañu gezacgina haima ninzu onac zézuu; Hazécgina ala wañ énécmigic. Wañu ic tosara

nimbiri énécmianzu ionac haka hiabia waŋ énécmimu. ²⁸ Saecgé énécmianzu imi onac mia mozocgé énécmimu. Waŋu gamu qeŋe ac waŋ énécmianzu ionac niŋac wamma zéwelec wammu. ²⁹ Méŋnéŋ nekaŋga qeyu nekaŋga néwécŋeŋa imi imuhucnec melerŋa qemac. Méŋnéŋ guac saŋgeŋa malekuga guagiru maleku qeriaiguc héihéiya imi acguc waimina. ³⁰ Méŋnéŋ mén iwawai mén niŋac welec géŋu hia miwésémaŋ. Méŋnéŋ guac iwawaiga mema keŋu melerŋ néŋna ménda zéwésémaŋ. ³¹ Waŋu haka hiabia ménac mén alahécŋinanéŋ waŋ énécmimuac wanzuiguc haka imuhucya imi eŋaoc walac waŋ énécmimu. ³² Ini ic tosara ala waŋ énécmianzu ionac sac ala waŋ énécmianzu iguc imi némac hiabianéŋ he énécmiwacnec? Képésic ic ieneŋ acguc ic tosara ala siŋ waŋ énécmianzu ionac ala siŋ waŋ énécmianzu. ³³ Ic ménnéŋ mén haka hiabia waŋ énécmianzu ionac mia haka hiabia waŋ énécmianzu iguc imi némac hiabianéŋ he énécmiwacnec? Képésic ic eneŋ acguc imuhuc waŋanŋu. ³⁴ Ini bakia mewiŋ zé iwawai mén alahécŋina méra mizuiguc imi némac hiabianéŋ he énécmiwacnec? Képésic ic ieneŋ acguc bakia séha mewiŋ zé niŋkumuma kápésic ic ménac mén méra énécmianzu. ³⁵ Imuac ini hazéc hécŋina ala waŋ énécmima goi héihéi waŋ énécmiwiŋ zé bakia niŋac ménda wamma eŋdac méra énécmimu. Imuhuc waŋanŋuiguc imi bakia héla yanda he énécmiyu, Eŋeŋa miŋinawac nambérac héra wammu. Inéŋ mia ewa hiawac énécmimia imi ménda niŋtegicanzu ionac zéma

kaiziliwenj ic ionac imi, séc imuhucyanec goi héihéi wanj énécmianzac. ³⁶ Onac kurumenj Manjocnéj wéséséya niñénécmianzac imuac séciguc ini imuhucyanec wéségina niñénécmimu.

Niñ gésigésiac haka.

³⁷ Ménda zégési énécmigic, ménda zégési énécmimia wammac. Képésicginaguc ménda zéénécmigic, képésic ginaguc ménda zéénécmimia wammac. Wanj alahécgina ionac képésicgina wai énécmigic, enanj képésicgina imuhucyanec wai énécmimia wammac. ³⁸ Eñ énécmigic, enj énécmimia wammac. Iwawai géséginaiguc tiyu, hingacma kuaya qeyu, hélanzima tima méndéñu kenja wanj hingaru, muñguc tiyu kuaya qema mayu, onac énécmiyu tétécgéma memu. Enej géségina tima énécmigic imuac sécyaiguc tima melenj énécmiyu memu. ³⁹ Wanj inéñ muñguc séséc ac wamma yomuhuc zéyec; Kic hilicnéñ kic hilic ménj hia hérémimac me? Imuhuc wammaciguc imi, éréhéc ekawu baec séséñiguc ménda hingacmaoc me? ⁴⁰ Tohotoho icnéñ kiwi icya ménda ogicma keczac, néñ ménjac ménj kiwi icyanéñ niñña moczoñ didiñanec kumiyu niñarenj gédacmaciguc, inéñ mia kiwi icya éséc dac wamma kecmac. ⁴¹ Némac niñac alagawa kiwaiguc goc héñtegiçma genjac kicgaiguc ic kembraña hezac imi ménda niñtegiçanzañ me? ⁴² Gi imi guac kicga qeriaiguc ic kembraña hezac imi ménda héñtegiçma dimuhuc guac alagawac zéma Alana wainénna neñ guac kicga qeriaiguc goc hezac imi memañ zéwésémañ me? Ic ikora gi walac guac kicga qeriaiguc ic kembraña hezac imi

memaguc iwawai guac alagawac kiwa qeriaiguc hezac imi hiabianec hémma mewésémaṅ.

⁴³ Némac niṅ? Ic hésa hiabia méṅnéṅ héla gocmia biria haimacac séc qahac. Waṅu ic hésa biria méṅnéṅ héla gocmia hiabia haimacac séc qahac, imuac mia imuhuc zézua. ⁴⁴ Ic hésa imi imuac héla gocmia hémma hénia héṅtegicanziṅ. Ic hésa waiyaguc imuarunec fik ic gocmia ménda mihicṅianziṅ. Waṅu saṅsaṅiguc waiṅ gocmia ménda mihicṅianziṅ. ⁴⁵ Ic embac eneṅ iwawai ewa qeriginaiguc qauqau haigic hezac imuacnec mema kuaginanéṅ ac zéanzu, imuac niṅac ic hiabianéṅ ewa qeriaiguc niniṅ hiabia qauqau haigic hezac imuacnec mema ac hiabia zéhicṅianzac. Waṅu ic birianéṅ niniṅ biria ewa qeriaiguc kuaya qema hezac imuacnec mema ac bira zéhicṅianzac.

⁴⁶ Ini imi nuac niṅ Miṅ Kewu, Miṅ Kewu zénémmanc dimuhuc ac zéanzua imi ménda tohoma waṅanzu? ⁴⁷ Méṅnéṅ méṅ nuaru hama nuac acna nimma tohoanzu ieneṅ ic dimuhucya wanzu imi séséc ac zéma énézéwa hémmu. ⁴⁸ Ic imuhucya imi ama memaṅ zé baec hiṅṅac hiṅgarawac éséma baṅa mihicṅima imuac qa-haiguc simeneṅ haima mezac ésécnec. Doku yanda luma ama imi qeyec, néṅ hiabianec seligima naṅec imuac niṅ ménda mehiriyec. ⁴⁹ Waṅu nimma ménda tohoanzac inéṅ baec bébélacgia baṅa qahac imuaru amaya meyec ésécnec. Doku yandanéṅ luma qeyu ama imi focdac zéṅgéma kuneneṅ yanda biriyec.

7

Téngiñ ic galeñ méñac ninzéñ ninzéña.

¹ Yesunéñ ackuazéc imuhuc moczoñ énézéyu gezacginanéñ niñgic tecgéyu, Kafanaum ama areña yandaiguc kereñec. ² Imuaru téngiñ ic 100 ionac galeñgina méñac welen qeçe ic héñ soroc wammimia méñnéñ hafi kiyu humumañ zé wañec. ³ Wañu galeñ iminéñ Yesuac suruc nimma Yesunéñ hama welen qeçe icya imi mehiaru mimac niñ qesimimu niñac Yuda ic ionac galeñ tosara méli énécmiyec. ⁴ Méli énécmiyu kemma Yesuaru qeriginanéñ moczoñ yomuhuc welec migic; Galeñ imi ara niñmiwésémañac séc ic héla kecanzac. ⁵ Inéñ Yuda ic nonac ala siñ wañ nénécmima tocgotocgo amanina menénécmiyec. ⁶ Imuhuc zégic Yesunéñ iniguc momacnec keñec. Kemma ama imi lakec qahac zézéyawac séc keñkeru, téngiñ ic 100 ionac galeñginanéñ alahéra Yesuaru méli énécmima ac yomuhuc haiyec; Miñ Kewu, gi ai yanda ménda mewésémañ. Ni dac imuhucya nuac ama baenaneñ logi gémmacac séc qahac. ⁷ Ni nena niñ nimba ménda sécgéyu guaru hamañ zé osizua. Imuac niñ gi imuaru kecma eñ zéna welen qeçe icna imi hiarumac. ⁸ Ni ic eñeñana ionac méra bacginaiguc kecanzua. Wañu nuac bacnaiguc imuhucyanec téngiñ ic hécna kecanzu. Wañu neñ méñac kenna zéwa keñu, méñac hana zéwa haanzac. Wañu welen qeçe icnawac, ai yomi mena zéwa meanzac. ⁹ Ara imuhuc zégic nimma Yesunéñ welicgéma ic tuñ méndacmigic ionac muru liliñgéma yomuhuc énézéyec; Ni énézéwa niñgic, Israel ic onarunec

ninzén ninzén séha imuhucya ménj ménda mi-hicñiyi. ¹⁰ Wañu méli énécmiyu hagic ieneñ lilingéma amaiguc kemma héngic welenj qeque ic inénj hiaruma séwiya hia kerec.

Yesunénj embac malé ménjac naña humuc iguc-nec meqelimiyec.

¹¹ Kecma Yesunénj tañj ménj qara Nain imuaru keñu tohotoho ichéra zéma ic tuñ yandanénj méndacmima keñgic. ¹² Wañu tañj imuac sanğulaña hosuraiguc kereñu qamoc ménj huama magic. Wañu humuyec imi embac malé ménjac naña. Naña imi momacguc sac kerec. Wañu tañj imuac ic embac sasalanénj embac malé i guc momacnec magic. ¹³ Wañu Miñ Kewunénj embac malé imi hémma ewaya biriyu zéyec; Ménda siacna. ¹⁴ Imuhuc zéma hosuru kemma katapa osiyu ic wagicma keñkecgic ieneñ bénzénj zikima nañgic yomuhuc zéyec; Merac ni gézézua, yacna. ¹⁵ Imuhuc ézéyu humuc ic iminénj yacma acac hénima zéyec. Wañu Yesunénj i neñgocya miyec. ¹⁶ Wañu ic enej moczonj imi hémma zénéngina hiriyu Anutu mepésima yomuhuc zégic; Anutuac tilinj tilinj ic kuneñ yanda méñnéj sucninaiguc hicñiyecac keczac. Tosara enej zégic; Anutunénj ichéra niñnécmima hazac. ¹⁷ Wañu Yesuac surucya iminénj Yuda baec séc zéma baec nówéc nówéc saima kendarec.

Yesunénj Yohaneac hénia zéyec.

¹⁸ Yohanenénj hésa amaiguc tackeru iwac tohotoho ichéra enej haka hicñiyec imi moczonj ézedacgic. Wañu ac imi nimma tohotoho ic éréhéc héihéré érécmima ¹⁹ Miñ Kewu yomuhuc

zéma qesimimaoc niŋ méli érécmiyec; Ha nénécmimac niŋ zézéya imi gi mia me ménac mambéc kecbiŋ? ²⁰ Waŋu ieren Yesuaru kemma zéyoc; Doku naec haka ic Yohane yomuhuc zéma méli nérécmizac; Hanénécmimac niŋ zézéya imi gi mia me ménac mambéc kecbiŋ? ²¹ Waŋu nalé idacmuaru Yesu imi ic hafi zepaginaguc zéma ic uŋa biriaguc imi sasala mehiaru énécmima kic hilic sasala imi kichihi meénécmiyec. ²² Waŋu imuhuc qesiyic yomuhuc melemma érézéyec; Iri kemma iwawai hémma niŋanŋaoc imuac suruc Yohane wammima yomuhuc ézémaoc; Kic hilicnéŋ kicgina hima héŋanŋu, puriŋ eneŋ héna kenŋu, wizi seliginaguc imi solanŋanima kecŋu, gezacgina héhéŋgia ieneŋ gezacginanéŋ ninŋu, humuc ic eneŋ qelima yacŋu, waŋu maqeqeya ionac buŋa suruc hiabia imi énézézac. ²³ Waŋu ménéŋ mén nuac niŋ niŋ éréhécguc ménda qonŋonŋ tonŋézac imi ségiségiyaguc. ²⁴ Imuhuc zéyu Yohaneac kua meme ichéréra ieren liliŋgéma keŋoc. Keŋic Yesunéŋ Yohaneac zéma yomuhuc énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac iwawai hémbiŋ zé keŋic? Uŋ mén luhucnéŋ qeyu hirima naŋu hémmu niŋac keŋic? ²⁵ Imi qahac waŋu némac iwawai hémbiŋ zé keŋic? Ic mén malekuya hiabia héima keczac imuac hémbiŋ zé keŋic? Qahac, ic maleku hiabia héima iwawaigina hiabia sasala késa kecanŋu imi eneŋ ama kewuyaiguc kecanŋu. ²⁶ Waŋu imi qahac waŋu, némac iwawai hémbiŋ zé keŋic? Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ménac me? O, imi hélacnec! Énézéwa niŋgi; Ic imi kua meme ic onogicdacma

séc méné wanzac. ²⁷ Iwac mia ac kiwi méné yomuhuc oyec hezac; Héngic, ni kua meme icna méné méliwa walac kemma hénaga mindinimac. ²⁸ Énézéwa ninjic; Embac igucnec hicñihicñiya tosara yanda ionarunec ménéñéñ méné Yohane ménda ogiczac, néñ Anutuac héngalen ama areña yanda qeriaiguc mamayagina ménéñéñ Yohane i hia ogiczac. ²⁹ Ic momac yanda zéma takis meme ic ienén Yohaneac doku naecgic imuac ninjac ackuazéc imi nimma Anutu imi solaña zéma zéaugic. ³⁰ Wañu Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic ienén sac Yohaneac doku ménda naecma Anutuac ewa siñ enañ ninjac heyec imuac héñara megiç.

³¹ Yesunén toroqema zéyec; Nalé yomuac hicñisai imi iwawai némaciguc séc héiman? Ienén dimuhucya ésécnec zéman? ³² Imi nambérac tosara nénnagémba sombenjiguc aria meanzu ésécnec. Nambérac ienén sombenj imuaru tacma ac yomuhuc zékeñ zéha wañanzu. Nini onac ninjac kuña héiénécmi ini legic ménda hirizu, nini soñgoñac legic héini ini ménda zésiçac wanzu! ³³ Hénia imi yomuhuc; Doku naec haka ic Yohanenén hama nene ménda nema zéwelecma wain doku ménda neyu, enén hémma uña birianén késazac zégic. ³⁴ Wañu Icac Nañanén hama nene nema wain doku neyu, enén yomuhuc zéanzu; Héngic inén hémbaoc wamma nene nema doku selia siña nimma nema takis meme ic zéma biria meme ic ionac alagina keczac. ³⁵ Wañu ninjegic qinjegic imi imuac nambérac héra ienén méndacma wamma hénia solaña mewininianzu.

Embac méhénéj siacma Yesuac hénaya halécnénéj naecmiyec.

³⁶ Farisaio ic méhénéj eneyaguc nene nemac niñac Yesu héihéré miyu Yesunénéj iwac amaiguc emma nene nema tarec. ³⁷ Tackeru ama areña yanda imuaru biria meme embac méh kerec inénéj Yesunénéj Farisaio ic iwac amaiguc emma tarec imi nimma alabasita kiruñ halécyaguc imi mema hama éréyec. ³⁸ Éréma Yesu hénaya su-luma tackeru iwac qéhéréñaiguc hénaya haiyec imuhucgeñ namma siarec. Siacma tacma eneya kic masinéj hénaya naecmima oruc zucyanénéj kereñ meyu zicgéyu kuayanénéj hénaya kiricne mima haléc héméña hiabia imi imuac qahaiguc qocgémiyec. ³⁹ Qocgéyu Farisaio ic Yesu héihéré miyec inénéj hémma qerianénéj yomuhuc niñec; Ic yominénéj Anutuac tiliñ tiliñ ic kecbacnec eneya hénia osizac embac imi biria meme embac imuac niñ embac imi méréénéj me dimuhucya imi niñ tegicbacnec. ⁴⁰ Imuhuc niñu, Yesunénéj imi niñtegiçma yomuhuc melemma zéyec; Simon, neñ ac méh zémanjac ninzua. Zéyu zéyec; Kiwi ic, hia zéna nimba. ⁴¹ Zéyu Yesunénéj yomuhuc zéyec; Ic éréhécnénéj soukiwa ic méñac murunec soukiwa meyc méñac muru tasia yawuñ momacguc zéma maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyu, méñac muru tasia maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyec. ⁴² Wañu ic éréhéc ekaoc taségira melenj mimaocac séc qahac wañu soukiwa ic iminénéj tasé iorac muru hezac imi moczoñ auéréçmiyec. Wañu suggiraiguc méréénéj iwac siñ kuneñnec ogicma nimmimac?

⁴³ Imuhuc qesiyu Simonnéj melemma yomuhuc zéyec; Neñ nímba taséya kunenec aumimia wanec inéj mia siñ kunenec nimmimac. Zéyu zéyec; Gi dindiñanec niñgésizañ. ⁴⁴ Imuhuc zéma embacac muru liliñgéma Simon yomuhuc ézéyec; Embac yomi hénzañ? Neñ amagaiguc éréwa geñ hénana zuacmañac doku ménj ménda nénzañ. Néj embac yominéj eñeya kic masinéj hénana naecnémma oruc zucyanéj kereñ menénzac. ⁴⁵ Geñ ménda kiricne menénzañ, néj embac yominéj éréwa imuarunec hénima hénana kiric nemanec keczac. ⁴⁶ Geñ orucnaiguc oliwa halécdac ménj ménda naecnénzañ, néj embac yominéj haléc héméñaguc alabasitanéj hénanaiguc naecnénzac. ⁴⁷ Hénia imuac niñ neñ gézéwa ninna; Embac yominéj siñ kuney yanda hemizac imuac niñ késpedesiya kuney yanda aumimia wanzac, néj késpedesic komodia dac aumimia wanzac inéj siñ komodia hemizac. ⁴⁸ Imuhuc zéma embac imi yomuhuc ézéyec; Embac, késpedesicga waigéñgéña wanzac. ⁴⁹ Imuhuc zéyu ic momacnec nene nema tacgic eney qeriginaiguc yomuhuc niñgic; Yomi némac icnéj késpedesiya waizac? ⁵⁰ Wanju Yesunéj embac yomuhuc ézéyec; Ninzéh niñzéh guac muru hezac iminéj gi añgéhga tigénzac imuac luaeiguc kembésémañ.

8

Gocmiawac séséc ac.

¹ Imuac andiaiguc Yesunéh ama aren̄ yanda yanda zéma ama aren̄a aren̄a lelecgéma Anu-tuac héngalen̄ ama aren̄a yandawac buña suruc hiabia imi zéau énécmiyu tohotoho ichéra 12 ienen̄ momacnec keṅgic. ² (2a) Waṅu embac tosara Yesunéh uṅa biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmiyec ³ (3a) imi eneṅ iniguc momacnec kemma eṅaṅ iwawaigina mema welen̄ qeénécmigic. (2b) Qacgina imi yomuhuc; Makdala embac Maria, Yesunéh becnec iwac murunec uṅa biria 7 nesi énécmiyec imi zéma (3b) Herodeac soukiwa galeṅ ic Kuza iwac iniṅa Yoana zéma Susana zéma embac tosara sasala.

⁴ Ama aren̄a yanda igucnec séc ic embac eneṅ tocgéma Yesuac muru hagic tuṅ yanda waṅu, Yesunéh séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁵ Ai ic mén̄nēṅ iwawai gocmia qesamaṅ zé keṅec. Kemma qesayu gocmia tosara imi hēna zécgériaiguc mama héiyec. Héiyu tosara ic embac ienen̄ tigic biriyec. Tosara nei ienen̄ hama nedacgic ⁶ Tosaranéh baṅa qahaiguc mama héiyec. Héiyu qérawia éréyec, nēṅ dokuya qahac waṅu sélécgédarec. ⁷ Waṅu gocmia tosanaréh hēsa waiyaguc sasala imuac qeriaiguc mama héiyec. Héiyu hēsa waiyagucnēṅ momacnec yandima hézicgégic. ⁸ Waṅu gocmia tosanaréh baec halécyaguc imuaru mama héiyec. Héiyu qérawia éréma 100 mesaiyec. Yesunéh ac imi zémaguc qacma yomuhuc zéyec; Gezacginaguc ienen̄ nimmu.

⁹ Tohotoho ichéra eneṅ sésécac imuac hēnia imi dimuhuc wammac zéma qesimigic. ¹⁰ Qesimigic

zýyec; Onac imi wai énécmiyu Anutuac héngalen ama arenja yandawac hénia sasangia imi hia niņasarimuac hezac. Waņu tosara ionac imi imuhuc qahac; Hémmu, néj hia ménda héjtegicmu. Waņu nimmu, néj hia ménda niņtegicmuac niņ qeqaiņ aciguc énézéanzua.✧

Yesunéj séséc acwac hénia zéasari énécmiyec.

¹¹ Séséc ac imuac hénia imi yomuhuc; Gocmia imi Anutuac ackuazéc. ¹² Gocmia hénia zécgériaiguc mama héiyec imi ic embac tosara ackuazéc niņgic Biria miņinanéj hama ic imi eneņ niņzéhégic aņgéh tiénécmiwac niņac ackuazéc imi qerigina igucnec onagicanzac imuac sécyā. ¹³ Gocmia tosara baņa qahaiguc héizac imi ic embac tosara ackuazéc imi nimma ségiségi wamma késagic. Waņu zalia ménda hiņgac késayacgyu nalé dahecac séc niņzéhégéma kecagic manam batuciguc onoporu waima keņanzu imuac sécyā. ¹⁴ Gocmia tosara hésa waiyaguc imuac qeriaiguc mama héiyec imuhucyanéh ackuazéc niņzu waņu baecac niņyéwéria me hinac yanda me séwiac siņanéh hézicgyu niņzéh niņzéhgina séha ménda yandianzac imuac sécyā. ¹⁵ Waņu gocmia tosara baec halécyaguc imuaru héiyec imi ic embac tosara ewa héla zéma ewa hiabia kecma ackuazéc nimma selianec késama seliseli wamma héla haianzu imuac sécyā.

Lambe zae qahaiguc haihaiya.

¹⁶ Méjnéj méj lambe otorima kewucnéj ménda hoturumac me duņ tatic bawu ménda

✧ 8:10: Yes 6:9

haimac, nêḡ ic embac ama qeriaiguc érému eneḡ asaha imi hémmuac wamma zae qahaiguc haianzac. ¹⁷ Iwawai saḡa imi moczoḡ auyu hémmacac séc waḡu iwawai sasangiaiguc hezac imi moczoḡ meyu wininimacac séc. ¹⁸ Imuac ini gezacginanéḡ dimuhuc niḡanzu haka imuac héḡgésimu. Méḡnéḡ méḡ ackuazéc késakeczac imi toroqemimia wammac. Waḡu méḡnéḡ méḡ ackuazéc ménda késakeczac imi iwawai henénzac zéma ninzac imi momacnec wagiru qahac wandacmac.

Yesuac sac kitichéra héla.

¹⁹ Yesuac neḡgoc munahéra ieneḡ hagic. Waḡu ic embac tuḡ yanda niḡac hosuraiguc kembinac séc qahac waḡec. ²⁰ Waḡu ic méḡnéḡ Yesu yomuhuc ézéyec; Guac neḡgoc munahécga ieneḡ gémbin zé hama séḡgaḡeḡ nanzu. ²¹ Zéyu Yesunéḡ melemma zéyec; Anutuac ackuazéc nimma tohoma séciguc kecanzu youmi eneḡ mia nuac neḡgoc muna hécna waḡzu.

Yesunéḡ luhuc yanda ézéyu nêḡ qeyec.

²² Kaiwe méḡu Yesunéḡ tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma yomuhuc énézéyec; Doku zékéḡ néwécgeḡac kenni. Zéyu ieneḡ eḡawu zéic nes-ima hénima keḡgic. ²³ Kemma kecgic Yesu gauya heyec. Heyu nalé imuaru luhuc yandanéḡ konduḡ imuaru mama qeyu doku temboḡnéḡ éréma zéic qeriaiguc hiḡgaru zéicnéḡ konduḡiguc hiḡgacmaḡ zé waḡec. ²⁴ Yesuac tohotoho ic tosanéḡ Yesuac muru kemma yomuhuc zéma mindigic; Galeḡnina, galeḡnina, nini humuqai wambin niḡac.

Zégic Yesunéh gau igucnec yacma luhuc zéma kondun tembon zéqetali érécmiyu néh qema heyoc. ²⁵ Heyic tohotoho ichéra ionac yomuhuc énézéyec; Ninzéh ninzéhgina dimia?

Imuhuc zéyu zénéngina hiriyu welicgéma enaocnec eminimma zégic; Ic yomi méré wanu, luhuc zéma doku ac érézéyu ara tohozaoc?

Yesunéh uña biria nesi énécmiyu beric qeriginaiguc hiŋgacdacgic.

²⁶ Ieneŋ nesima kemma Galilaia doku qer-icma néwécgeŋaciguc Gerasa baeciguc kerengic.

²⁷ Keremma Yesunéh imuacnec mama élélahu* enu ama areŋa yanda imuac miŋina ic kuwiraguc méŋnéŋ hama Yesu mihicŋiyec. Wanu ic iminéŋ nalé horua owo maleku ménda héima ama gericiguc ménda kecma kic suaŋ sugginaiguc heaŋec. ²⁸ Inéh Yesu hémma qacma iwac wésiaiguc mama sicgéma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Eŋeŋa miŋina Anutuac Naŋa Yesu, gi zéma ni nekac nekac, welecgénzua, yéwéri ménda menémbésémaŋ. ²⁹ Ac imi mia Yesunéh i hémma uña birianéh iwarunec éréma kemmac niŋac bec ézéyu nimma ara imuhuc melemma zéyec. Ic imi uña zapi qeqeyanéŋ hatac sasala késayu seŋ hésanéh hénia qatémima galeŋgégic, néh qericma uña birianéh hérémigic séc baec kisiaiguc kemma lelecgéaŋec. ³⁰ Imuhuc zéyu Yesunéh qesimima zéyec; Gi qacga méré? Qesimiyu zéyec; Tuŋ yanda.

Imi mia iwac qeriaiguc uña biria sasalanéh hiŋgacma kecgic imuac niŋ imuhuc zéyec.

* **8:27:** Girik aciguc; baeciguc.

31 Imuhuc zéma Yesunéh uḡa biria ionac baec dumuḡaiguc ménda nesi énécmiyu hiḡgacmu niḡac welecmigic.

32 Waḡu baec boḡa imuaru beric sasalanéh gété kulumma kecgic uḡa biria eneh wai énécmiyu beric ionac qeriginaiguc hiḡgacmu niḡac welecmigic niḡénécmiyec. 33 Niḡénécmiyu uḡa biria ieneḡ ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiḡgacgic beric tuḡ yanda ieneḡ usuḡnec kemma sia yanda igucnec hiḡgacma dokuiguc hiḡgacgic dokunéh hoturu énécmiyec. 34 Ic tosara beric galenḡéma kecgic ieneḡ haka hiçḡiyec imi hémma focdac néḡgacma ama areḡa yanda zéma ai ama leleclelec heyec imuaru kemma ac suruc imi énézégic. 35 Zégic nimma ic embac ieneḡ haka hiçḡiyec imi hémbiḡ zéma Yesuac muru hagic. Hama héḡgic ic uḡa biria ieneḡ éréma kendacgic ic iminéḡ Yesuac héniaiguc malekuya héma solananeç wamma bénzéh tackeru zénéḡgina hiriyeç. 36 Ic uḡa biriaguc kereç iminéḡ dimuhuc hiaruyeç imi héḡgic imi eneh tosara suruc énézégic niḡgic. 37 Énézégic nimma Gerasa baec imuac miḡina ieneḡ zénéḡgina kuneḡ yanda hiriyu wai énécmima kemmac niḡac Yesu welecmigic. Inéh zéiciguc emma baec imi waima keḡeç. 38 Waḡu ic uḡa biria waimima keḡeç inéh Yesuguc keçmaḡ zé welecmiyec, néḡ Yesu imi yomuhuc ézéma mélimiyec; 39 Gi amagaiguc liliḡéma kemma Anutunéh guac muru haka kuneḡ yanda dimuhucya waḡḡénzac imuac suruc imi énézéwésémaḡ. Imuhuc zéyu ic

iminéŋ waima kemma Yesunéŋ némac iwawai wammiyec imuac suruc imi ama areŋa yanda séc lelecgéma énézédarec.

Yesunéŋ embac seraŋa ménŋ humuc igucnec meqeliyec.

⁴⁰ Waŋu Yesunéŋ doku néwéc liliŋgéma hayu ic embac tuŋ yandanéŋ Yesuac mambéc kecgic imuac niŋac zézé ségiségi wammima hérémigic. ⁴¹ (41a) Waŋu héŋgic, ic ménŋ qara Yairo zémimia inéŋ hayec. Ic imi mia tocgotocgo ama ménac galeŋ kerec. ⁴² (42a) Waŋu iwac muru bérara embac seraŋa momacguc sac kerec. Embac imi yawuŋa 12 waŋec. Waŋu inéŋ hafi kiyu humumaŋ zé waŋec. (41b) Imuac niŋac ic iminéŋ hama Yesuac héniaiguc sicgémima eŋeya amaiguc hamac niŋac welecmiyec. (42b) Weleru Yesunéŋ amayaiguc keŋu ic embac tuŋ yandanéŋ lelecgémima momacnec keŋgic.

Hafi embac ménéŋ ninzéŋgéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

⁴³ Keŋkecgic suginaiguc embac ménŋ kerec inéŋ yawuŋ 12 imuac séc sacya mayu hafi wamma kecaŋec. Waŋu inéŋ soukiwa iwawaiya késakerec imi moczoŋ séwi galeŋ ic énécmima audarec, néŋ ménéŋ ménŋ mehiaru mimacac séc qahac waŋec. ⁴⁴ Waŋu inéŋ Yesuac andiaiguc hosuru kemma malekuya susuriaiguc osiyec. Osiyu imuarunec sac maanec imi zicgéyec. ⁴⁵ Waŋu Yesunéŋ qesima mérénéŋ nosizac zéma zéyec. Waŋu moczoŋ qaecgégic, Peteronéŋ yomuhuc ézéyec; Miŋ Kewunina, tuŋ yandanéŋ lelecgéma

qéfaccgé génzu. ⁴⁶ Zégic Yesunéh melemma zéyec; Méhnéh nosiyu kucnanéh éréma ai meyu ninzua. ⁴⁷ Imuhuc zéyu embacnéh qaecgémacac séc qahac wañec imi niñasarima bac yandi yandi wamma hama mama sicgéma hénia némac niñ osiyec imi zéauma, osiyu hafiya imuarunec bec tecgéyec imi ic embac moczon kicginaiguc ézédarec. ⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunéh ézéyec; Béracna, geñga ninzéh ninzéhganéh mehiaru génzac. Imuac gi ewaga luae wañu bénzéh kembésémañ.

⁴⁹ Imuhuc zémanec nañu tocgotocgo amawac galen iwac amaya igucnec ic méhnéh hama Yairo yomuhuc ézéyec; Guac béracga bec humuzac imuac niñ kiwi ic yéwéri ménda miwésémañ. ⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunéh nimma yomuhuc ézéyec; Zénénga ménda hirimac. Wañu ninzéhgéna béracga imi hiarumac. ⁵¹ Imuhuc zéma iwac amaiguc kemma ic embac tosara qetalí énécmima Petero, Yohane, Yakobo zéma embac seraña iwac neñgoc mañgocya sac onagiru eñgic. ⁵² Eñgic ic embac ieneñ embac merac iwac niñ wamma zésiac yanda wamma qewelon wañgic Yesunéh énézéyec; Ménda siacgic embac merac yomi ménda humuzac, néh gauya hezac. ⁵³ Imuhuc zéyu bec humuzac imi niñtegicgic imuac niñ zédesi wammigic. ⁵⁴ Wañu Yesunéh embac merac iwac mériaiguc késama qacma zéyec; Meracna yacma nanna. ⁵⁵ Imuhuc zéyu uñayanéh lilingéyu imuarunec yacma nañec. Nañu nene mimu niñac énézéyec. ⁵⁶ Wañu neñgoc mañgocyanéh hémma welicgéyoc. Welicgéyic Yesunéh haka hicñiyec imi méñac méñ ménda zému niñac neuñ

héiérécmiyec.

9

Yesunéj tohotoho ichéra 12 ai memuac méli énécmiyec.

¹ Yesunéj tohotoho ichéra 12 unuruma uña biria moczoj nesi énécmima hafi mehiaru énécmimu niñac kuc buña zéma qac buña énécmiyec. ² Anutuac héngalen ama arenja yanda imuac énézéma hafi zepa wanžu imi mehiaru énécmimu niñac méli énécmiyec. ³ Wañu méli énécmima yomuhuc énézéyec; Ini kenha wambin zéma iwawai yomuhucya mén ménda mema enđac kemmu, tac me gésé me hena maun me soukiwa me maleku samenja imuhucya. ⁴ Kemma ama geric méjiguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kembin zémaguc ama geric imi waimu. ⁵ Ic embac enen ménda héihéré énécmimuiguc tauñ imi waima kemmu. Wañu waima kembin zé imuaru hena usuginaiguc seitotoj tacmac imi qegic mamac. Wañu ienen hakagina imi hémma imuac hénia imi niñasarimu. ⁶ Imuhuc zéyu tohotoho ic ienen kemma ama arenja yanda yanda lelecgéma ama arenja séc buña suruc hiabia imi énézéma hafi ic embac mehiaru énécmigic.

Herodenéj Yesuac hénia niñasarimanj zé wañec.

⁷ Wañu haka mérera imi hémma ic embac tosanenén Yohanenén humuc igucnec qelima yarec, imuac niñ kuha imuhucya wininizac zégic. Imuac niñ Perea baec galen Herodenén iwawai imi moczoj nimma nimbipiyec. ⁸ Wañu tosara

imi Elianéh munğuc wininima keczac zégic, néñ tosara imi Anutuac tiliñ tiliñ ic walaha ionarunec méñnéñ humuc igucnec qelima yarec imuhuc zégic. ⁹ Herodenéh zéyec; Yohane imi becnec neñ déméña qeriri. Wañu suruc imuhucya imuhucya imi mérac niñac zéma imuhuc zéañzu? Imuhuc zéma Yesu imi hémmañ zé wañec.

Yesunéh ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ieneñ liliñgéma hama ai megic imuac suruc moczoñ Yesu ézégic. Yesunéh suruc imi nimma onagicma eñawu baec imi waima Betsaida ama areña yandaiguc keñgic. ¹¹ Wañu ic embac ieneñ niñtegicma méndac énécmima hagic. Hagic Yesunéh unuruma Anutuac héngalen ama areña yandawac ackuazéc énézéyec. Wañu hafigina qahac wammac niñac wañgic mehiaru énécmiyec. ¹² Kaiwe kiwa hiñgacmañ zé wañu Yesuac Méliméli ic 12 ieneñ Yesuac muru hama ézégic; Nini you baec kisi-aiguc keczin imuac niñ ic embac méli énécmima ama areña me ama komoc komoc lelec lelec hezac imuaru kemma nenegina zéma hehe duñ tatacgina mihicñimu. ¹³ Imuhuc zégic acgina yomuhuc melemma zéyec; Eñaoç nene gumu énécmigic nemu. Zéyu zégic; Nini kemma ic embac ionac nene boñ ménda mewiniguc nonaru imi saméh méra mén zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁴ Imi mia suginaiguc ic ionacnec zañgégina oloñgic 5,000 imuac séc wañec imuac niñ imuhuc zégic. Wañu Yesunéh 50 imuac

séc tuṇa tuṇa nene newiṇ zé tacmu niṇac to-
hotoho ichéra énézéyec. ¹⁵ Énézéyu zéyec séc
waṇgic ic embac moczoṇ nene newiṇ zé tac-
dacgic. ¹⁶ Waṇu Yesunéṇ saméṇ méra méné zéma
lambéc éréhéc imi mema kiwa hiyu eṇu mozoc
ac zéma mésémma ic embac ionac wéséginaiguc
hai énécmimu niṇac tohotoho ichéra énécmiyec.
¹⁷ Waṇu hai énécmigic moczoṇ negic sécgé
énécmiyec. Waṇu tohotoho ic ieneṇ bororoṇa
waigic heyec imi tocgégic neṇgeṇ yanda 12 kuag-
ina qedarec.

*Peteronéṇ Yesu niṇac Kristo zéma ninzéṇ
ninzéṇa zéauyec.*

¹⁸ Nalé méniguc Yesunéṇ sasangaiguc kecma
zéwelec waṇu tohotoho ichéra i guc momacnec
kecgic. Waṇu inéṇ yomuhuc qesiénécmiyec; Ic
embac ieneṇ nuac niṇ méré zéanzu? ¹⁹ Zéyu
melemma zégic; Tosaranéṇ doku naec haka ic
Yohane zéanzu, waṇu tosaraneṇ Elia zéanzu,
waṇu tosaraneṇ Anutuac tiliṇ tiliṇ ic wahala
becnec kecgic sugina igucnec ménénéṇ liliṇgéma
hiciṇzac imuhuc zéanzu. ²⁰ Zégic zéyec; Waṇu
eṇaoc imi nuac niṇ méré zéanzu? Zéyu Peteronéṇ
ara melemma zéyec; Anutuac Kristo.*

Yesunéṇ humuma yacmac imuac ara zéyec.

²¹ Imuhuc zéyu ac imi ic ménac méné ménda
énézému niṇac neuṇ héiénécmiyec. ²² Waṇu
toroqema zéyec; Icac Naṇanéṇ qenzeṇ manzeṇ
sasala nimma qeriawac galeṇ zéma hofac oo
ic kiwa hécgina zéma héna acac kiwi ic ieneṇ

* **9:20:** Me Mesia.

waimigic qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu tinduc qelima yacmacac hezac. ²³ Imuhuc zémaguc Yesunéh ic embac moczoñ ionac yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zémaciguc eñeya memaamuma naléya naléya eñeya ic héñgeña wéndara imi huama méndac némmac. ²⁴ Ic méñnéñ méñ kekecya aṅgé timañ zé wañu kekecya imi sohomac. Wañu ic méñnéñ méñ nuac niñ wamma kekecya waimaciguc kekecya aṅgé timac. ²⁵ Ic méñnéñ baec imi moczoñ aṅgé timaguc eñeya kekecya sohomac me wagiru qahac wañu, iwawai iminéñ dimuhuc nañgémimac? ²⁶ Méñnéñ méñ ni zéma nuac ackuazécna niñac gamuya nimmaciguc Icac Naña imi Maṅgoc zéma kua meme uñahéra téréya zéma eñeya edamuyaiguc liliñgéma hamac nalé imuaru imuhucyanec ic iwac niñ mia gamuya nimmac. ²⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic, you nanzu onarunec tosara ini humucnéñ ménda énépésiyu Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi hémmu.

Yesuac séwiyanéñ melemma tanera méñ wañec.

²⁸ Ac imi zéyec imuac andiaiguc ai meme 8 wañu Yesunéh Petero zéma Yohane zéma Yakobo onagicma zéwelecmañ zé baec boñaiguc eñec. ²⁹ Inéñ zéwelecma kerunec séwiyanéñ melemma tanera méñ wañu malekuya melemma pilitic asaha ésécnec asariyec. ³⁰ Imuaru mia ic éréhécnéñ Yesuguc ac eminimma nañgic. Imi mia Mose zéma Eliá. ³¹ Asac mararañiguc hicñiyic eñawu kecma Yesunéh Yerusalemiguc humumac imuac ara eminiñgic. ³² Wañu Petero zéma i

guc momacnec kecgic ienen gau réwéria nin qeka meka wamma tacgicac moczoñnec yacma Yesuac edamuya zéma ic éréhécnén i guc nanjic imi inicgic. ³³ Wañu ic éréhécnén waima kenjic Peteronén Yesu ézéyec; Kiwi ic nini you kecziñ imi hiabia soroc. Imuac nini hali haréwéc meénécmini, méné Min Kewu guac, méné Moseac, méné Eliawac wammac. Wañu ac imi némac ac zékerec imuac hénia ménda niñasarima imuhuc zéyec. ³⁴ Wañu ac imi zémanec nañu hosusunén mama hoturu énécmiyec. Hoturu énécmiyu hosusu qeriaiguc kecgic zénéñgina hiriyec. ³⁵ Wañu hosusu qeriaiguc ewa méné hicñima yomuhuc zéyec; Ic yomi nena nañna imi nenaoc gésimiyi. Ini iwac ackuazéc imi niñtohomu. ³⁶ Ac imi zéyu tecgéyu héngic Yesu eñeyanec nañec. Wañu tohotoho ic ienen iwawai héngic imi nalé imuac suraiguc ménéac méné ménda énézégic.

Yesunén uña biria nesima merac méné mehiaruyec.

³⁷ Ama gianjyu Yesunén baec boña imuarunec mama hayu ic embac tuñ yandanén mihicñi migic. ³⁸ Tuñ imuac suginaiguc ic méñnéñ qacma yomuhuc zéyec; Kiwi ic, ni welecgénzua nuac nañnawac hama hénna. Imi mia nuac merac momacguc téñgéh. ³⁹ Wañu uña biri-anén élanzañnec késayu imuarunec qacma qeme qeyu kua hololoña mayu séwiya mebiri qebiri wammima waimañ zé waibipianzac. ⁴⁰ Wañu nesigic kemmac niñ tohotoho ichécga welec énécmiwa ienen batucgégic ménda sécgéyec. ⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Yai

hicñisai ninzén ninzénghina qahac qarinj qaríngia yomi. Nalé dahecac séc iniguc kecma bisiqatén wañ énécmiman? Guac nanğa you wagicma hana. ⁴² Wañu merac imi wagicma hamaneç nanu imuarunec uña birianén mema baeciguc giliyu hiñgacma qeme qeyec. Qeyu Yesunén uña zapi qeçeya imi qetalimima merac imi mehiaruma melemma mañgocya miyec. ⁴³ Wañu ic embac moczoñ Anutuac kuha niñac welicgégic.

Ieneñ moczoñ iwawai Yesunén mema wañec imuac welicgéma nançic Yesunén tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁴ Ac yomi zéman imi gezac haima hiabianec nimmu. Icac Naña imi kecma ic ionac méraginaiguc opocopora wammac. ⁴⁵ Wañu ieneñ ac imuhuc zéyu nimma hénia ménda niñtegicgic. Imi mia hénia ménda niñtegicmu niñac musañgé énécmiyec imuac niñ hénia ménda niñsarigic. Wañu bac yandi yandi wamma hénia ménda qesimigic.

Yesunén ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

⁴⁶ Wañu tohotoho ic ionac sugcinaiguc mérénén kunéngina wanzac me zéma tualefic hénima emigic. ⁴⁷ Emigic Yesunén qerianén niníngina niñtegicma merac komoc mén wagicma qéhéréñgaiguc haiyu nañec. ⁴⁸ Nañu yomuhuc énézéyec; Méñnéñ mén qacnaiguc merac komoc yomi héihéré mizac imi ni héihéré néñzac wanzac. Méñnéñ mén ni héihéré néñzac imi méli néñec i héihéré mizac wanzac. Sugcinaiguc mamayagina keczac iminén mia eñeñagina wammac.

Ménhénéj ménj hazéc ménda wañ énécmizac iménéj alagina wanzac.

⁴⁹ Wañu Yohananénéj yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic ménhénéj guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu hémma ménda méndac nénécmianzac imuac niñ neuñ héimiyiñ. ⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunénéj yomuhuc zéyec; Ménda qetalimimu ménhénéj ménj hazéc ménda wañ nénécmizac inéñ nonac wamma keczac.

Samaria ic ieneñ qegetali wammigic.

⁵¹ Yesunénéj eñeyaoc kurumeniguc emmac imuac naléya hosuru ducñiyu Yerusalem emman zé niñseliyec. ⁵² Nimma kua meme ichéra walac méli énécmiyu keñgic. Kemma iwawai mézézénj géwiñ zé Samaria ic ionac ama areñ komora méniguc kereñgic. ⁵³ Néñ Yesunénéj Yerusalem kemman zé wañec hénia imuac niñ ama miñina eneñ ménda héihéré énécmigic. ⁵⁴ Imuhuc wañgic tohotoho ic Yakobo zéma Yohane iereñ haka imi hémma yomuhuc zéyoc; Miñ Kewu nini geric bélaña kurumeñ igucnec mama onomac niñ zéwelecbiñ niñac wanzañ me qahac?† ⁵⁵ Imuhuc zéyic Yesunénéj liliñgéma iricma ac geriwiguc wañ érécmiyec. ⁵⁶ ‡ Wañu ieneñ ama areñ méniguc keñgic.

Yesunénéj tohotoho ic ionac pakeñ ac énézéyec.

† **9:54:** Kiwi méranénéj ooya tosaraiguc; Elia wañec ésécnec.

‡ **9:56:** Kiwi méranénéj ooya tosaraiguc, inéñ zéyec; Icac Naña imi ic onac kekecgina mebiriman zé qahac, néñ mehiaru énécmiman zé mayi. Imuac nimba, ini Uña dimuhucyawac murunec hahaya imi ménda niñtegiçzu.

⁵⁷ Héna kenkecgic ic méhénéŋ Yesuac yomuhuc ézéyec; Gi dimia me dimia kembésémaŋ imi ni kileŋ méndac gémma kemmaŋ. ⁵⁸ Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Haséŋ kazu ieneŋ tenŋinaguc. Sawa nei ieneŋ haecŋinaguc, néŋ Icac Naŋa imi oruc qeheheac ama duŋa méŋ ménda hemizac. ⁵⁹ Waŋu Yesunéŋ ic méŋac yomuhuc zéyec; Gi hama méndac néŋna. Waŋu inéŋ ara yomuhuc melemma zéyec; Waina ni walac kemma maŋgocna téŋgémaguc. ⁶⁰ Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Waina humumia ieneŋ qamocgina imi téŋgéŋic, néŋ geŋ imi kemma Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac énézézésémaŋ. ⁶¹ Waŋu ic méhénéŋ muŋguc ézéyec; Miŋ Kewu, neŋ gi méndac gémma kemmanŋ, néŋ waina walac liliŋgéma kemma sac kitichécna ewa gezacgina énézé qemaguc hawa. ⁶² Imuhuc zéyu Yesunéŋ énézéyec; Méhénéŋ méŋ baec méséŋ méséŋac kionoŋ§ mériaiguc késama kemma liliŋgéma andiaiguc héŋzac imuhucyanéŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac ai méŋ memacac séc qahac.

10

Yesunéŋ tohotoho ic 70 buŋa suruc hiabia énézému niŋac méli énécmiyec.

¹ Imuac andiaiguc Miŋ Kewunéŋ tohotoho ic tosara 70* kumu énécmima baera baera, ama areŋa kuneŋ kuneŋ séc eŋeyaoc kemmanŋac niŋec

§ **9:62:** Yuda ic eneŋ kionoŋ imi burumakaoiguc qatégic héréyu méraginanéŋ kesa nesima baec patoanŋic. * **10:1:** Kiwi tosaraiguc; 72.

imuaru éréhéc éréhéc méli énécmiyec. ² Méli énécmima yomuhuc énézéyec; Héla memeyawac séc imi sasala wazima hezac, néj ai ic sasala qahac imuac ini ai miñina Anutunéj ai ic méli énécmimac niñac zéwelec wammimu. ³ Zéwa niñgic, neñ ini méli énécmima nimba rama komoc komoc haséj kazu sugginaiguc méli énécmimiawac tanec wanzac. Bec yacma keñgic. ⁴ Ini soukiwa konoñ me gésé me héná usu imi ménda mema kemmu. Kemma hénáiguc ic embac mihicñi énécmimuiuguc yaizézé ac ménda wamma kemmu. ⁵ Kemma ama méñiguc emmuiguc walac yomuhuc énézému; Ama yomuaru luae hemac. ⁶ Imuaru luae ic méñ keczaciguc luae qeénécmizu imi iwac muru hemac. Wañu qahac wañu onac muru lilingéma hamac. ⁷ Wañu ama imuaru tacyac wañgic iwawai gumu énécmigic efima nemu. Ai icnéñ ai boña memuac hezac. Wañu ama areñ méñac qeriaiguc amaya amaya lelegéma tacyac ménda wammu. ⁸ Ama areña yanda méñiguc kereñgic héihéré énécmimuiuguc wéséginaiguc nene haigic hemac imi efima nemu. ⁹ Nema bec hafi ic mehiaru énécmima Anutuac héngaleñ ama areña yanda hosucginu hazac imuhuc énézému. ¹⁰ Ama areña yanda méñiguc kereñgic ménda héihéré énécmimuiuguc imuac héná yanda séc keremma yomuhuc énézému; ¹¹ Onac tauñiguc sei toton nonac hénáiguc hezac imi qeni onac muru mazac. Wañu ini Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi hosucginu hazac imi niñasarimu. ¹² Neñ énézéwa niñgic; Nalé tetecgiaiguc ama areña imi bakia yéwéria yanda

Sodom taun meyec imi ogicma memu.

Ewa qerigina ménda melemmu ionac muru yéwéri yanda he énécmimac.

¹³ O, ewa biric! Korasin ama areña miñina. O, ewa biric! Betsaida taun yanda miñina, onacmuru kuc yanda baec icnéj ménda memeya measariyi imi moczoñ Tiro zéma Sidon ama areña yandaiguc wambinec imuac ama miñina ienen becneç soñgoñac maleku héima toma qa-haiguc tacma siacma ewagina bec melembunec. ¹⁴ Gésigési naléiguc Tiro zéma Sidon ama areña yanda miñinanéj onogicma késpedes ginawac bakia efefia memu. ¹⁵ Kafanaum ama areña yanda miñina ini eñañac niñgic emma kurumen késamañ zé wanzac me? Anutunéj memaénéc miyu humumia ionac baec dumuñaguc emu hiñgacmu. ¹⁶ Tohotoho ichécna zéwa niñgic; Méñnéj méj onac ackuazéc ninzac imi nuac ackuazéc ninzac wanzac. Wañu méñnéj méj onac andé unuzac imi ni andé nuzac wanzac. Wañu méñnéj méj andé nuzac imi méli néjec i andé qezac wanzac.

Tohotoho ic 70 ienen lilingéma hagic.

¹⁷ Tohotoho ic 70[†] ienen ségiségi wamma lilingéma hama yomuhuc ézégic; Miñ Kewu, guac qacgaiguc uña biria enen acnina tohagic. ¹⁸ Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Neñ hémba Biria miñinanéj kurumen igucnec pilitic ésécnec baeciguc mama qeyec. ¹⁹ Neñ ini mokoleñ zéma girisoñañ tima hazéc ionac

[†] **10:17:** 10:1 Imuac héngic.

kucgina moczoŋ onogicmu niŋac qac buŋa énécmizua. Iwawai méŋnéŋ méŋ hia ménda mebiri énécmimac. ²⁰ Néŋ uŋa biria ieneŋ acgina tohozu, imuac niŋ ségiségi ménda wammu, néŋ qacgina kurumeŋiguc oyu hezac imuac niŋ mia ségiségi wammu.

Yesunéŋ ségiségi wamma Anutu mepésiyec.

²¹ Nalé imuarunec Yesunéŋ Uŋa Téréyaguc ségiségi wamma yomuhuc zéyec; Maŋgoc, baec kurumeŋac miŋina, iwawai imi musaŋgéna niniŋ zéma niŋtegiac qinŋtegiac kuha ginaguc eneŋ ménda hénzu, néŋ nambérac ionac auénécmina héŋanzu imuac ewa hia ac gézézua. Oaec, Maŋgoc, guac ewa siŋganéŋ imuac mia heyec. ²² Maŋgocna geŋgaoc mia iwawai moczoŋ nuac nénec. Waŋu gi qahac waŋu, méŋnéŋ méŋ méréneŋ Naŋga wanzac imi ménda ninzac. Waŋu méŋnéŋ méŋ qahac, néŋ Naŋganéŋ eŋeya ewa siŋiguc auénécmiyu hénzu ieneŋ sac Maŋgoc gi méré imi ninzu. ²³ Imuhuc zémaguc tohotoho ichéra ionac muru liliŋgéma inicma ionacnec sac ewaya meyu mayu yomuhuc énézézyc; Iwawai ini hénzu imi momacnec hénzu ionac kicginanéŋ mériaŋaguc wanzac. ²⁴ Énézéwa niŋgic; Kuameme ic sasala zéma ic kewu ieneŋ iwawai ini hénzu imi hémbiŋ zé waŋgic, néŋ ménda héngic. Waŋu iwawai ini ninzu imi nimbiŋ zé waŋgic, néŋ ménda niŋgic.

Dac muna héla ionac ala kekec.

²⁵ Héna acac kiwi ic méŋnéŋ yacma Yesu batucgéma yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac iwawai wamma kekec hémbénaŋa imi

mihicniman? ²⁶ Zéyu Yesunéj ara yomuhuc melemma qesimiyec; Héna aciguc néma ac heyu gi dimuhuc oloj niñanzañ? ²⁷ Zéyu zéyec; Ewa qeriga moczoñnec, kekecga moczoñnec, kucga moczoñnec zéma ewa siñga moczoñnec Miñ Kewu guac Anutu goi héihéi wammiwésémañ. Wañu gi geñga siñ niñamuanzañ ésécnec ala-gawac siñ nimmiwésémañ.✧ ²⁸ Imuhuc zéyu Yesunéj ara melemma zéyec; Ac bakia melenzañ imi dindiña. Imuhuc tohoma kekec hémbénaña mewésémañ. ²⁹ Imuhuc zéyu ic imi Yesunéj iwac niñ niñu hiarumac niñac yomuhuc qesimiyec; Wañu, mérénéj nuac alana wanzac? ³⁰ Imuhuc zéyu Yesunéj séséc ac mén yomuhuc zéyec; Ic mén Yerusalemnec yacma Yeriko kemman zé hiñgarec. Hiñgacma hénaiguc kowu nene ic mihicni énécmiyu kowu nene ic ieneñ malekuya hetecgéma humumianec qema waima keñgic. ³¹ Nalé imuhucgeñ hofac oo ic méñnéj héna imuacnec hiñgacma ic imi hémma héna nówécgeñacnec qizizij géma keñec. ³² Wañu Lewi ic méñnéj imuhucyanec imuaru haréma ic imi hémma héna nówécgeñacnec qizizij géma ogicma keñec. ³³ Wañu Samaria ic méñnéj ic kian wamma kemma imuaru keremma ic imi hémma wéséniniñ wammiyec. ³⁴ Wañu hosuraiguc kemma haléc zéma doku selia wiziyaiguc qocgéma naecmima osomiyec. Osomima donkiya qahaiguc haima ic kian ama méñiguc wagicma kemma galenagé miyec. ³⁵ Ama

✧ **10:27:** Hén 6:5, Lew 19:18

gianiyu Romawac soukiwa Denarion‡ éréhéc ic kian ama imuac miñina mima yomuhuc zéyec; Ic yomi galengé miwésémañ. Imuac me imuac wammimañ zé soukiwa imi ogicma kiriwésémañ imi lilingéma hamañ imuaru taséga meleş gémmañ. ³⁶ Imuhuc suruc wandacma Yesunéñ yomuhuc qesimiyec; Geñ ninna ic haréwéc ionac sugginaiguc mérénéñ mia kowu nene méraginaiguc eñec iwac ala wanzac me? ³⁷ Zéyu ara melemma zéyec; Ic goi héihéi wammiyec imi mia. Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Gi kemma imuhuc wambéséañ.

Yesunéñ Mata zéma Maria iorac amaiguc keñec.

³⁸ Héna keñkecma Yesunéñ ama areñ komora méñiguc kereñec. Kereñu embac méñ qara Matanéñ héihéré miyu iwac amaiguc eñec. ³⁹ Wañu iwaru munia kerec, qara imi Maria. Inéñ Yesuac héniaiguc tacma iwac ackuazéc niñec. ⁴⁰ Wañu Mata imi ai yanda meyu ai yandanéñ ewaya mesohoyec. Wañu Yesuac muru hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu nuac munananéñ wainéñu ni nenacnec ai mema nanzua. Wañu gi imuac ewa biric ménda wañ nénzañ? Ézéna hama méra némmac. ⁴¹ Zéyu Miñ Kewunéñ ara melemma zéyec; Mata, Mata, gi iwawai hénia hénia niñac niñyéwéri wanna ewaga goro wanzac. ⁴² Néñ éréhéc dac sac mewésémañ, qahac wañu momacdac imi sécgémac. Marianéñ

‡ **10:35:** 1 Denarion imi ic méñac ai meme méñac ai boña.

hénia hiabia gésima anǵétizac imuac imi iwarunec wagicmaᅇac séc qahac wanǵac.

11

Yesunéᅇj zéwelec welecac hénia ku énécmiyec.

¹ Yesunéᅇj baec ménǵiguc zéwelerec. Zéweleru tecǵéyu tohotoho ichéra ionarunec ménǵnéᅇj yomuhuc ézéyec; Miᅇ Kewu doku naec ic Yohanenéᅇj tohotoho ichéra dimuhuc zéwelecmu imuac hénia ku énécmiyec. Gi imuhucyanec zéwelec welecac hénia ku nénécmína. ² Zéyu zéyec; Ini zéwelecbiᅇj zéma yomuhuc zéwelecmu; Maᅇgocnina, guac qacga mepésini téréya hemac. Guac hénǵaleᅇj ama areᅇa yanda imi mama hamac. ³ Gi kaiweya kaiweya imuac nene sécnina nénécmiwésémaᅇ. ⁴ Nini ic tosara biria waᅇ nénécmigic séc kápésicgina wai énécmiziᅇj, imuac gi imuhucyanec kápésicnina wai nénécmína. Waᅇu manam batuciguc ménda nonopocbésémaᅇ.

⁵ Imuhuc zéma inéᅇj yomuhuc toroqema zéyec; Sucgina igucnec ménǵnéᅇj alayaguc waᅇu alaya iminéᅇj siᅇi yandaiguc iwac muru kemma yomuhuc welecmmiac; Alana, saméᅇj haréwéc nénná bianǵuc melemmaᅇ. ⁶ Ic kian alana ménǵnéᅇj nuaru hazac. Waᅇu nene méᅇj gumu mimáᅇj zéma hoczua.

⁷ Imuhuc zéyu alayanéᅇj ama qeria igucnec yomuhuc melemma zémac; Gi gau qeli qeli nunuzaᅇj, ni ama naguya bec héima nambérac hécna iniguc gau niᅇac wamma heziᅇj imuac niᅇj yacma yaka gémmaᅇac séc qahac. ⁸ Waᅇu zéwa

niŋgic, ama miŋinanéŋ ic imi alaya wanzac imuac wamma ménda yacma nimmimac, néŋ ic imi seliseli wamma welecma naŋu imuac niŋac mia yacma iwawai méŋ niŋac wawaŋa imuac sécyá mimac.

⁹⁻¹⁰ Méŋnéŋ méŋ weleru miyu meanzac. Waŋu méŋnéŋ méŋ hochoc ai mema mihicŋianzac. Waŋu méŋnéŋ méŋ nagu qeyu aumimia waŋanzac. Imuac niŋac zéwa niŋgic; Welecgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicŋimu. Naguya qegic auénécmimac. ¹¹ Guac naŋganéŋ lambéc niŋac qesigéŋu maŋgoc onac sugcina igucnec méréneŋ lambécac tasia qaté mokoleŋ mimac? ¹² Waŋu kuruc gocmia niŋac welecgéŋu méréneŋ tasia girisoŋaŋ mimac? ¹³ Ini ic biria, néŋ kileŋ iwawai hiabia nambérac hécgina gumu énécmianzuiguc onac kurumeŋ Maŋgocŋinanéŋ welecmianzu onac Uŋa Téréya séc ogicqogicma dimuhucya énécmimac?

Yesu zéma Beelsebul.

¹⁴ Waŋu Yesunéŋ uŋa biria ara qahac imi nesimiyu éréma keŋu merac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuŋ ieneŋ imi hémma welicgégic. ¹⁵ Waŋu sugcinaiguc tosananéŋ yomuhuc zégic; Inéŋ kuwic ionac ic kewugina Beelzebulaac kuha mema uŋa biria nesi énécmianzac. ¹⁶ Waŋu ic tosananéŋ Yesu batucgémima séséc baec icnéŋ ménda memeya kurumeŋ igucnec mamaya méŋac meyu hémbiŋ niŋac welecmigic. ¹⁷ Welecmigic Yesunéŋ ionac niniŋgina niŋtegicma yomuhuc zéyec; Héŋgaleŋ ama yandawac miŋinanéŋ eŋaocnec euhéndéŋ

wañamuzu séc kisi wañanzac. Wañu ama méñac miñinanéñ eñacnec euhési wañamuanzu imi mama birianzac. ¹⁸ Neñ Beelzebulac kuha mema uña biria nesi énécmianzua imuhuc zénénzu, néñ Biria miñinanéñ eñacnec héndéñ amuanzuiguc ionac héngaleñ ama areña yandanéñ dimuhuc nañselimac? ¹⁹ Neñ Beelzebulac kuha mema uña biria nesi énécmizuaiguc imi nañhécgina ieneñ mérac kuha mema uña biria nesi énécmianzu? Imuac nañhécgina eñac mia zégési énécmimu. ²⁰ Néñ neñ Anutuac méria merawanéñ uña biria nesi énécmianzuaiguc Anutuac héngaleñ ama areña yandanéñ bec onacmuru mama hazac. ²¹ Ic kawalinéñ tewi maleku séha meyu kiyunec amaya galeñgéyu ama imi luaeiguc hia heanzac. ²² Wañu ic kawali kuha eñeña méñnéñ hama ic imi ogiczaciguc tewi maleku selia niñkumuma mekeczac imi moczoñ wagicma iwac hinacya momacnec wagicma sécgina méndemma énécmianzac. ²³ Méñnéñ méñ niguc ménda keczac inéñ andé nuzac. Wañu iwawaina niguc ménda tocgézac inéñ iwawaina héndénzac.

²⁴ Uña biria méñnéñ ic méñac murunec éréma kemma baec kisiaiguc keñha wamma tachiaru-manñ zé wañu ménda sécgézac. Ménda sécgéyu inéñ yomuhuc zézac; Ni amana éréma hazua imuaru lilingémanñ. ²⁵ Imuhuc zéma lilingéma hama héñu ama imi usuñma mindiñiyecac hiabia hezac. ²⁶ Heyu kemma uña biria kawalihéra 7 on-agiru hama hiñgacma kecgic walac birima kerec imi muñguc yanda ogicqogic wamma kuneneñec birima keczac.

27 Ac imuhuc zémanec nanu tuŋ yanda imuac sugcina igucnec embac méŋnéŋ qacma zéyec; Gi héri haima megemma namu gumugéŋec neŋgoc iminéŋ ségiségiyaguc! 28 Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Ic méŋ Anutuac ackuazéc nimma tohoanzac iminéŋ mia ségiségiyaguc wanzac.

Séséc ac Yonawac muru héiyec imuac hénia.

29 Ic tuŋ muŋguc yanda toroqe énécmima nanŋic Yesunéŋ hénima yomuhuc énézéyec; Nalé yomuac hicŋisai imi hicŋisai biria, séséc mérerawac hémbiŋ zé waŋanzu, néŋ séséc méŋ qahac, néŋ Yonawac muru haka hicŋiyec imi sac hicŋi énécmimac. 30 Yonanéŋ Niniwe ama areŋa yanda imuac miŋhéra ionac muru séséc waŋec ésécnec, Icac Naŋa imuhucyanec nalé yomuac hicŋisai onac muru imuhuc wammac. 31 Héŋgaleŋ ama yanda méŋ baec waŋgoŋa Saut iguc hezac imuac embac garata méŋnéŋ Solomonac niŋteŋic qŋteŋicac kuha nimmaŋ zé baec teteŋgia igucnec hayec, néŋ nalé yomuac hicŋisai eneŋ Solomonac Kuneŋa neŋ you kecma énézéwa ménda niŋnéŋzu. Imuac zégésigési naléya ducŋiyu embac garata iminéŋ ini zégési énécmimac. 32 Niniwe ic eneŋ Yonawac ackuazéc nimma ewagina melenŋic, néŋ nalé yomuac hicŋisai eneŋ Yonawac Kuneŋa neŋ you kecma énézéwa ménda niŋnéŋzu imuac niŋ zégésigési naléyaiguc Niniwe ic ieneŋ ini zégési énécmimu.

Séwiac lambe.

33 Méŋnéŋ méŋ lambegina otorima sasaŋgiaiguc me kewuc bawaiŋuc ménda

haianzu, néŋ qémbéŋ qahaiguc haianzu. Imi mia ic embac ama qeriaiguc érému eneŋ asaha hémmu niŋac imuhuc waŋanzu. ³⁴ Waŋu néwécgeŋac zéwa niŋic; Guac kicganéŋ séwigawac lambe wanzac. Kicganéŋ hia keczaciguc séwiga moczoŋ asahanéŋ sécgémimia wanzac. Waŋu kicganéŋ birizaciguc séwiga moczoŋ siŋinéŋ sécgémimia wanzac. ³⁵ Imuac ewa qerigaiguc asac mararaŋ hezac imi ménda siŋidéŋgézac me qahac imi niŋésina. ³⁶ Imuac guac séwiga asaha sécgégéŋu siŋi ménŋ ménda hegéŋu lambeac asahanéŋ asarigéŋanzac ésécnec kekecga moczoŋ asahaguc wammac.

Saec 6.

³⁷ Yesunéŋ ac imuhuc zémanec naŋu Farisaio ic méŋnéŋ eŋeyaguc momacnec tacma nene nemac niŋac Yesu welecmiyu emma tarec. ³⁸ Néŋ nene nemaŋ zé wamma méria ménda zuaru Farisaio ic iminéŋ hémma ewa éréhéc waŋec. ³⁹ Waŋu Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Farisaio ic ini sokoc zéma zéic séwéla imi hiabianec zuacanzu, néŋ ewa qerigina imi hémbaoc haka zéma kaiziliweŋ hakanéŋ kuaya qema hezac. ⁴⁰ Niniŋgina qahac ini, séwéla mihiçŋiyec inéŋ qeria momacnec mihiçŋiyec imi ménda niŋteçiczu? ⁴¹ Waŋu qerigaiguc hegézac séciguc haleŋ énécmina iwawai moczoŋ solañŋ waŋgémmac. ⁴² Néŋ saecçinaguc ini Farisaio ic, ini miŋsupe zéma zuazua héméŋa hiabia tosara imi méndéŋçic méra éréhéc waŋu momacguc mema Anutuac buŋa haianzu. Néŋ haka dindiŋa zéma goi héihéi Anutuac buŋa haihaiya imi gilic qahac wanzac. Ménŋ

ménda waima imuac me imuac momacnec wandacmu iminéŋ hia wammac. ⁴³ Saecginaguc ini Farisaio ic, ini tocgotocgo amaiguc tatac ou eŋeŋa hezac imuaru tacbiŋ niŋac waŋanŋu. Waŋu nénnagémba sombeniguc zézé ségiségi waŋ énécmimu niŋac waŋanŋu. ⁴⁴ Saecginaguc ini imi kicsuaŋ suaŋa qahac kondonŋa heheya ésécnec waŋu, ic embac ieneŋ imuac qahaiguc tima namma héniagina ménda niŋtecgicanŋu.

⁴⁵ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic méŋnéŋ Yesu yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic gi imuhuc zéma nini momacnec mutulaŋgéma zébiri nénécmizaŋ. ⁴⁶ Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, iwawai yéwéria yanda sécgina ogicogicya imi ic tosara ionac hai énécmigic bisianŋu, néŋ ini eŋaoc imi méragina merawa méŋ ménda sulumá osianŋu. ⁴⁷ Saecginaguc ini, eneŋ Anutuac tiliŋ tiliŋ ic becnec yanda hécgina ieneŋ unugic ionac kicsuaŋ imi meyacgéanŋu, néŋ ackuazéc imi ménda tohoanŋu. ⁴⁸ Yandahécgina Ieneŋ Anutuac tiliŋ tiliŋ ic unugic Farisaio ic eneŋ imi kua meme ic ionac kicsuaŋ meyacgézu. Imuhuc wamma ini yanda hécgina awac ai imuac ewa momac wanŋu imuac héipuc ac zéauzu. ⁴⁹ Imuac niŋ Anutunéŋ niŋtegitic qinŋtegitic kuhaiguc yomuhuc zéyec; Neŋ ionac muru walac zézé ichécna zéma méliméli ic méli énécmimaŋ, waŋu ionarunec tosara unuhumumu, waŋu tosara ununesi waŋ énécmimu. ⁵⁰ Baec kurumeŋ zéyu hicŋiyec imuarunec hénima éréma kecma deguc imuac suraiguc Anutuac tiliŋ tiliŋ ic unugic sacgina mayec imuac bakia moczonŋ nalé yomuac hicŋisai ionac qacginaiguc emmac. ⁵¹ Imi mia Abelac

sac igucnec hénima éréma kecma zaki téréya sombenjiguc nanjec imi zéma ama téréya imuac géngéñaiguc qegic humuyec Zakaraia iwac sacya imuac bakia moczoñ nalé yomuac hicñisai eneñ mia bisidacmu. ⁵² Saecginaguc hénna acac kiwi ic ini, ini imi ninñac nagu wétéya késa kecma eñaoc ménda emma imuhucyanec naguya hézicgéma nanjic ic embac embiñ zé wanzu imi eneñ momacnec emmuac séc qahac wanzac. ⁵³ Imuhuc zémañguc Yesu ama imi waima kemañ zé mayu Farisaio ic zéma hénna acac kiwi ic ieneñ hénima hazéc geriwaguc wammima acgina melemmac niñac selianec hinocgémima zéqesiqesi sasala wammigic. ⁵⁴ Imuhuc wamma ac késpedesira mén zéyu késawiñ zéma galeñ megic.

12

Yesunéñ qeqaiñ ac zéma meme seli ac énézéyec.

¹ Suraiguc ic embac tun yanda tausenña tausenña tocgéma hénagina tiloc paloc tima nanjic. Yesunéñ walac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Farisaio ic qeri ikocginaguc ionac yis imuac galeñ memu. ² Iwawai ménñéñ mén, usuyaguc hezac imi ménda auyu hemacac séc qahac, sasanñaiguc hezac imi ménda niñmimiawac séc qahac. ³ Imuac niñ iwawai siñiiguc zégic imi moczoñ kaiweac asahaiguc zéaugic nindacmu. Wañu iwawai ama qeriaiguc zégic imi moczoñ ama bauyaiguc namma zéaugic nindacmu.

Anutu momacgucac sac zénéñgina hirimac.

⁴ Alahécna onac énézézua, séwigina sac unuhumuma imuac andiaiguc iwawai mén toroqema wanj énécmimuac séc qahac ionac niñ zénéngina ménda hirimac. ⁵ Mérac kilen zénéngina hirimac imi zéasariwa niñgic. Unuhumuma imuac andiaiguc geric siaiguc gili énécmimacac kuc buñaya hemizac iwac mia zénéngina hirimac. Owec, énézézua, iwac mia zénéngina hirimac. ⁶ Sirikic méra ménac boña soukiwa Toya* éréhécdac ménda haianzu? Wanju Anutuac kiwaiguc sirikic nei ionac murunec ménac niñ eluj ménda qeanzac. ⁷ Ini imi Anutunéñ oruc zucgina zañgéya acguc moczoñ oloñ nindaczac, imuac zénéngina ménda hirimac. Eñac eñac kekecgina imi sirikic nei sasala onogicma eñeña wanzac.

⁸ Wanju ni énézéwa niñgic; Ménénén mén ic embac kicginaiguc zéauma ni ninzénégé némmaciguc ni imuhucyanec Anutuac kua meme uña kicginaiguc zéauma i ninzénégé mimañ. ⁹ Ic embac kicginaiguc ni qaecgé nénzac imi ni Anutuac kua meme uñahéra kicginaiguc qaecgémimañ. ¹⁰ Ménénén mén Icac Naña zébiri mizaciguc kápésic imi waimimacac hezac, néñ Uña Téréyawac zébiri wammizaciguc kápésic imi ménda waimimac. ¹¹ Ic embac tosanénén ini tocgotocgo amaiguc me galeñ zéma ic kewu tosara qac buñaginaguc ionac muru onagicma keñgic ac bakia dimuhuc melemma ac dimuhucya zéwiñ zéma ewa goro ménda wammu. ¹² Nalé imuaru mia Uña Téréyanénén némac ac zému imi ku énécmimac.

¹³ Wanju tuñ imuarunec ic ménénén yomuhuc

* **12:6:** Girik aciguc; Asarion.

z'éyec; Kiwi ic nuac dacna ac ézéna maᅅgoc ni-ranéᅅ iwawai mératéc wainérecmiyec imi niguc méndemma mewic. ¹⁴ Zéyu Yesunéᅅ éz'éyec; Ic méréneᅅ ni iwawaigira méndéᅅ érecmimaᅅ niᅅac zégésigési ai icgirawac kumunéᅅec? ¹⁵ Imuhuc zémaguc inéᅅ ic embac yomuhuc énéz'éyec; Iwawai méᅅac méᅅ hémbaoc ménda wamma niniᅅ biria imuac galeᅅ memu. Ic méᅅac kekecyá imi iwac iwawaiya sasala imuaru ménda hezac. ¹⁶ Imuhuc zéma inéᅅ qelumbec ac méᅅ yomuhuc énéz'éyec; Soukiwa ic méᅅ kerec. Keru iwac aiiguc héla gocmia kindindiᅅa hicᅅimiyec. ¹⁷ Hicᅅimiyu ewa qeriaiguc yomuhuc niᅅec; Nuaru héla gocmia imi haihaiyawac titiᅅa méᅅ ménda hezac. Imuac dimuhuc wammaᅅ? ¹⁸ Imuhuc zéma z'éyec; Ni yomuhuc wammaᅅ, nuac hofi ama komora imi hericma kuneᅅ yanda qelia méᅅ meyacgéma nuac ai yawuᅅac héla zéma iwawai hiabia imi moczoᅅ imuaru haiwa hemac. ¹⁹ Imuhuc wamma nuac uᅅanawac yomuhuc zémaᅅ; Nuac qeri uᅅana, iwawai ai yawuᅅ sasalawac sécyá qo-lacgéma haiwa hezac. Imuac gi bénz'éᅅ tacnimma nene kuluᅅ nema ségiségi wamma kecbésémaᅅ. ²⁰ Néᅅ Anutunéᅅ yomuhuc ézémac; Ic, gi imi niᅅtegic qinᅅtegicga qahac, deguc siᅅiya guac qeri uᅅaga guagicba iwawai qutulangeᅅma haina hezac imi moczoᅅ mérac wammac me? ²¹ Ic imuhucyá imi eᅅeyawac iwawai sasala tiloyu emma hezac, néᅅ Anutuac muru imi saméᅅ bipyaguc ménda hemiyu keczac.

Ewa goro ménda wambésémaᅅ.

²² Imuhuc zéma tohotoho ichéra énézéyec; Imuac néwécgeṇac yomuhuc énézéwa niṅgic; Kekecgina niṅac némac iwawai nemu, séwigina niṅac némac iwawai héimu imuac ewa goro ménda wammu. ²³ Kecec imi nene ogiczac. Waṅu séwigina imi malekugina ogiczac. ²⁴ Koeckoec nei imuac niṅgic, iwawai ménj ménda héihimic wamma meanzu. Waṅu ama saméṅa me hofi amaya ménj ménda he énécmizac, néj kiléṅ Anutunéṅ gumu énécmianzac. Ini imi nei kunéṅ yanda ogicma eeginaguc wanzu. ²⁵ Sucginaiguc méréneṅ ewa goro wamma kekecyat komodia ménj mehorugimacac séc wanzac me? ²⁶ Iwawai komodia ménj imuhucya hia mindiṅiwésémaṅac séc qahac waṅu dimuhuc ménṅac ménj ewa goro wambésémaṅ? ²⁷ Baorac zariṅac niṅgic, imi dimuhuc yandianzu? Ieneṅ ai ménda meanzu waṅu hésa ménj ménda meyacgéanzu waṅu énézéwa niṅgic, Ic kewu Solomonnéṅ maleku héiyec imuac edamuya moczoṅ imi zariṅ ménṅac asaha ogicmacac séc qahac waṅec. ²⁸ Deguc keru oraṅguc qema oanzu zariṅdac imuhucyawac Anutunéṅ imuhuc hiabianec héi énécmianzac. Imuhucya imuhuc waṅ énécmianzac iguc onac imi ogicqogic wamma ménda héiénécmimac me? O! ic embac, ninzéṅ ninzéṅgina imi komocdia dac. ²⁹ Ini némac iwawai newiṅ zéma ewa goro ménda wammu, waṅu imuac ménda zéwelecmu. ³⁰ Baecac ic enia ieneṅ mia iwawai moczoṅ imuhucya niṅac wamma welecanzu. Onac Maṅgocginanéṅ ini iwawai imuac me

† 12:25: Séwiga witiya.

imuac osizu imi bec niṅdacaṅac. ³¹ Ini mia iwac héngalenṅ ama areṅa yanda imuac hochoc wammu. Imuhuc waṅgic iwawai tosara imi toroqema énécmimac. ³² Ic tuṅ komora ini zénéṅgina ménda hiriyu, Maṅgocnéṅ héngalenṅ ama areṅa yanda imi énécmimaṅ zé ewa hia ninṅac. ³³ Iwawaigina haima soukiwa mihicṅima maqeqeya ionac énécmigic. Gésé tegictegira qahac kurumeṅac buṅa mihicṅima imuaru mia iwawai boṅa eṅeṅa imi tigic hemac. Imuaru imi kowu nene hosuru keṅkeṅawac séc qahac, waṅu gisic zinaṅgoc nemuac séc qahac. ³⁴ Iwawaigina boṅa eṅeṅa hezac imuaru onac ewa siṅgina heanzac imuac niṅac imuhuc zézua.

Técgina nimma kecmu.

³⁵ Kembaṅ ginaiguc rikunṅina zikima kifagina otorigic zeyunec naṅkecmu. ³⁶ Ini imi ic tosara miṅginanéṅ zammaréṅ meme ariac igucnec liliṅgéma hama nagu qeyu focdac yacma nagu auwiṅ zé mambéc kecanzu ésécnec wamma kecmu. ³⁷ Miṅginanéṅ hama kic hihi kecgic inicmaciguc welenṅ qeqehéra imuhucya imi ségiségi ginaguc wammu. Hélacnec énézéwa niṅgic, miṅginanéṅ rikunṅa zikima namma énézéyu tacgic hosucginu hama welenṅ qeénécmimac. ³⁸ Inéṅ siṅiyawac 12 kilok me 3 kilok imuaru hama iniru imuhuc wamma kecmuiguc imi ségiségi ginaguc wammu. ³⁹ Ini ninzu ésécnec ama miṅginanéṅ némac naléiguc kowu nene hamu imi niṅaṅeciguc awima taru amaya imi ménda hésémma embunec. ⁴⁰ Imuac niṅ ini acguc técgina nimma

kecmu. Ménda nimma kecmu nalé imuaru Icac Naja imi hamac.

⁴¹ Imuhuc zéyu Peteronéj yomuhuc qesimiyec; Gi séséc ac imi nonac niñ sac zézan me nini moczon niñac zézan? ⁴² Zéyu Miñ Kewunéj melemma zéyec; Wañu méréneñ ai ic niñkumu mimia zéma niñtegic qinjegicyaguc wamma miñinawac welenqege ichéra galengé énécmima naléya ducñiyu séc nene yakaginawac buña méndéj énécmiammac? ⁴³ Wañu miñinanéj hama héju imuhuc wamma keru, welenqege imuhucya imi ségiségyaguc wammac. ⁴⁴ Ni hélacnec énézéwa niñgic; Miñinanéj ic imuhucya imi iwawaiya moczon galengémac niñac opocmac. ⁴⁵ Wañu welenqege icnéj imuhuc ménda wamma ewa qeriaiguc eneya miñinanéj bénzén bénzén hamac zéma iwawai hémbaoc wamma nema doku selia nema niñgon wamma welenqege ichéra zéma embachéra hénima unumac imi ⁴⁶ nalé ménj kic hihi ménda wamma kecmac imuaru, wañu kaiwe kiwa ménj ménda nimma kecmac imuaru mia miñinanéj hama bakia réwéria melenj mima ic ninzénj ninzénjina qahac iniguc momacnec onopocmac. ⁴⁷ Miñinawac ewa siñ imi dimuhuc hezac imi niñtegicmaguc kilenj técyá ménda nimma iwac ewa siña tohotoho ménda wammac imi sasalanec gemac. ⁴⁸ Ménda niñtegicma haka biria wanzac imi efefia gemac. Iwawai sasala meyec iwac muru sasala memañ zé hocmac. Wañu ai buña sasala késayec iwac muru imi iwawai sasala mihicñimanj zé qesimimac.

49 Ni baeciguc geric zéc giliman zé mayi. Wañu bec zezaciguc némac iwawai mén niñac wamman? 50 Ni météré naec ai‡ mén wañ némmuac hezac. Qeri yéwéri dimuhucyanén kilanzi némma kenkeruguc yéwéri imi moczon tecgénémmac! 51 Ini niñgic ni baeciguc luae qeénécmiman zé hayi tanec wanzac me? Énézéwa niñgic; Imi qahac, méndén énécmiman zé hayi. 52 Kecma ama momacgucac qeria igucnec ic embac méra mén kecma haréwécnéñ éréhéc hazéc wañ érécmigic éréhécnéñ haréwéc hazéc wañ énécmiyic méndén amuma kecmu. 53 Mañgocnéñ nañaguc, nañanéñ mañgocyaguc, neñgocnéñ béraraguc, béraranéñ neñgocyaguc, erañyanéñ erañiyaguc héndén amuma añañ qacgé amumu.

54 Imuhuc zéma toroqema zéyec; Ini hosusunén kondun igucnec hayu hémma kia focdac hamac zégic imuhuc wañanzac. 55 Wañu Saut baec kisia igucnec luhucnéñ éréyu hémma geriwaguc wammac zégic imuhuc wañanzac. 56 Ic ikocginaguc ini baec kurumenac tanera imi héntegicma dimuhuc nalé yomuac hakaginawac tanera imi ménda niñtegicanzu?

57 Wañu némac niñac némac hakanén solaña wanzac imi moacnec ménda niñgésianzu? 58 Gi ic hazécgaguc zégésigési icac muru kemmaoc imuaru hénai guc ara mindiñiman zé meefima luae ac zémaoc. Imuhuc ménda wanna, inén gésigési ic iwac muru hérégemma kenju gésigési

‡ **12:50:** Météré naec ai; Ic héñgeña wéndaraiguc qeyu humumac imuac séséc ac wanzac.

icnéŋ téŋgiŋ ic ionac méraginaiguc goporu téŋgiŋ ic ieneŋ hésa amaiguc giligémma gopochu niŋac. ⁵⁹ Gézéwa ninna, kitiwa melemma Toya\$ teteciawac méŋ acguc moczoŋ ménda melenŋa tecgéyu hia ménda mama hawaŋ niŋac.

13

Ewa qerigina melemmu me humumu?

¹ Nalé imuaru tosaraneŋ Yesuac muru hama Pilatonéŋ Galilaia ic embac tosara unuhumugic sacginanéŋ mama ionac zucmanaŋ ginawac sacguc momacnec sicsaoc wamma keŋec.* ² Zégic Yesunéŋ acgina melemma zéyec; Ini imi Galilaia ic ieneŋ haka imuhucya mihicŋgic inicma niŋgic ieneŋ Galilaia ic tosara onogicma késpedes yanda waŋgic ésécnec wanzac me? ³ Ni énézéwa niŋgic, imi qahac, ewa qerigina ménda melemmuiguc moczoŋ yanda ini acguc imuhucyanec qahac wandacmu. ⁴ Waŋu ic embac 18 Siloam ama areŋaiguc awiawi ama héŋgeŋa horua herec imi mama qeyu imuac bawaiguc humugic. Waŋu eneŋ ionac niŋgic késpedesgina imi Yerusalem imuac miŋhéra tosara ionac késpedesgina ogiczac ésécnec wanzac me? ⁵ Ni énézéwa niŋgic, imi qahac, moczoŋ yanda ini acguc ewa qerigina ménda melenŋic imuhucyanec humuma qahac wandacmu.

§ 12:59: Girik aciguc; Lepton. * 13:1: Galilaia ic ieneŋ mulu ai mema naŋgic Pilatoac téŋgiŋ ichéra ieneŋ hama unuhumugic ic zéma mulu yaŋac sacginanéŋ momacnec sicsaoc wamma keŋec.

⁶ Imuhuc zéma séséc ac mén̄ yomuhuc zéyec; Ic mén̄nén̄ wain̄ aiiguc fik ic mén̄ himiru heyu hama imuac gocmia niṅac horec, nén̄ mén̄ ménda mihicṅiyec. ⁷ Waṅu inén̄ imuac ai ic yomuhuc ézéyec; Ni ai yawuṅ haréwéc hama fik ic yomuac gocmia niṅac hocma héla ménda mihicṅianzua. Imuac ic hésa imi héina qahac wammac. Némac niṅac baec imi eṅdac késama nammac? ⁸ Zéyu zéyec; Miṅ kewuna waina ai yawuṅ momacguc mén̄ naṅu neṅ giṅgiṅaiguc baec imi éséma guwec haima héwiṅa héimaṅ. ⁹ Héiwa kecma bianṅuc héla haimac niṅac, kilen̄dac héla ménda haimaciguc nalé imuhucgeṅ zéna héiwa qahac wammac.

¹⁰ Waṅu Yesunén̄ Sabata naléiguc tocgotocgo ama mén̄iguc emma ackuazéc ku énécmima naṅec. ¹¹ Waṅu ninzu, embac mén̄ yawuṅ 18 imuac séc hafi uṅanén̄ késayu gemara momacnec licgémiyecac dindiṅanec nammacac séc qahac kecaṅec. ¹² Waṅu Yesunén̄ hémma zéyu hama kicginaiguc naṅu ézéyec; Embac gi hafi zepaga igucnec hulacgé géṅgéṅa wanzac. ¹³ Imuhuc zéma méria haimima zéweleru embac iminén̄ imuarunec gemara mindiṅima dindiṅanec namma Anutu mepésiyec. ¹⁴ Tocgotocgo amawac galeṅnén̄ Yesunén̄ Sabataiguc hafi mehiaru énécmiyu hémma qeri biric nimma ic tuṅ yomuhuc énézéyec; Ai meme 6 hezac, imuac niṅ imuac suraiguc hagic mehiaru énécmimac, nén̄ Sabataiguc imi qahac. ¹⁵ Imuhuc zéyu Miṅ Kewunén̄ melemma zéyec; Ic onac kiciguc welen̄ qeṅe ic ini sugina igucnec mén̄nén̄ mén̄ Sabata naléiguc eṅeya burumakao me

donki héréma kemma doku ménda gumuanzac me? ¹⁶ Abarahamac bérara embac yomi Biria minjananéj késayu yawuñ 18 ziki sipacyaguc kecañec. Wañu Sabata naléiguc ziki sipacya imi hulac mimiawac ménda hezac? ¹⁷ Yesunéj imuhuc zéyu ic embac hazéc wammigic imi enej moczoñ niñgic gamuginaguc wañec, néj ic tuñ yanda tosanéj haka moczoñ kuc buñayaguc imi meyu hémma ségiségi wañgic.

Héngaleñ ama yandawac séséc ac.

¹⁸ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi némac iwawai éséc nec wanzac? Neñ dimuhuciguc séc héima zéman? ¹⁹ Imi mia, ic hésa ménj qara zunzuanj imuac gocmia éséc nec, ic ménéñ gocmia imi momacguc mema kemma aiguc himiru yandima ic yanda wamma nanu nei sawaiguc kecanzu imi enej imuaru haecgina haigic.

²⁰ Inéj muñguc toroqema zéyec; Ni Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi némac iwawai-iguc séc héiman? ²¹ Imi mia embac ménéñ saméñ omanj zéma fulawa uha sasala† imuac qeriaiguc yis haiyu moczoñ sécgémiyec éséc nec.

²² Wañu Yesunéj Yerusalem kemmanj zé kemma hénai guc ama areña areña, ama areña kunéñ kunéñ séc lelecgéma ackuazéc ku énécmimanec keñec. ²³ Wañu ic ménéñ yomuhuc qesimiyec; Miñ Kewu, ic embac efefia dac humucac buña iguc nec añgéñ tiénécmimac me? Imuhuc zéyu melemma zéyec; ²⁴ Énézéwa

† **13:21:** Girik aciguc; Sata haréwéc imi 22 lita zézéya.

niŋgic, embiŋ zé waŋgic ionac murunec sasalanéŋ meselimuac séc qahac wammac, imuac niŋac nagu komoraiguc embiŋ zé seliseli wammu. ²⁵ Ama miŋinanéŋ yacma nagu héiyuguc ini séŋgaŋgeŋ namma nagu imi qema Miŋ Kewu nagu aunénécmiŋa zégic, inéŋ melemma yomuhuc énézémac; Ini dimuacnec imi ni ménda niŋénécmizua. ²⁶ Imuhuc zéyu ini yomuhuc hénima zému; Nini wéségaiguc nene zéma kuluneyiŋ. Waŋu gi nonac ama areŋ imuac hénia yandaiguc ackuazéc ku nénécminec. ²⁷ Zégic inéŋ yomuhuc énézémac; Ni imi ini dimuacnec imi ménda niŋénécmizua. Biria meme ic ini moczoŋ néŋgacgic. ²⁸ Yesunéŋ toroqema zéyec; Abaraham, Isaka, Yakop zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic moczoŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuaru kecgic inicmu, inicma duŋa liliŋgéma héŋgic ini eŋaoc imi nesi énécmimia waŋu séŋgaŋgeŋ hiŋgacma imuaru zésiŋac yanda wamma zécgina aric aric kima tacmu. ²⁹ Waŋu ic embac eneŋ baec waŋgoŋa kembon qahac imuacnec hama Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc tacma nene nemu. ³⁰ Niŋzu, andu tosanéŋ walac wammu, waŋu walac tosanéŋ andu wammu.

³¹ Waŋu nalé imuaru Farisaio ic tosanéŋ hama Yesu ézégic; Hiŋgacma ama areŋ yomi waima kembésémaŋ. Herodenéŋ gi gumaŋac zé wanzac. ³² Imuhuc zégic melemma zéyec; Kemma haséŋ kazu imi yomuhuc ézégic; Ni deguc zéma oraŋ uŋa biria nesi énécmima

hafigina mehiaru énécmimaguc weruguc‡ imi aina moczoŋ metecgémaŋ. ³³ Néh Anutuac tilin tilin icnéŋ Yerusalem imuac séŋgaŋgeŋiguc humumacac séc qahac. Imuac ni deguc, oraŋ zéma weru imi hénana zénéhec imi kileŋdac tima kemmaŋac hezac. ³⁴ Yerusalem, Yerusalem, Anutuac tilin tilin ic unuma onac muru méli énécmimia hocnéŋ unuanzaŋ. Kuruc neŋgocyanéŋ qeŋgaŋa bawaiguc eŋeya merachéra tizozo énécmianzac ésécnec ni guac nambérac hécga tocgé énécmimaŋ zé aina mewa hatac dahec wanzac? Néh ini imuac ménda waŋaŋgic. ³⁵ Héŋgic amagina imi kisi wammac. Énézéwa niŋgic, ini ni ménda némma kecgicnec nalé méŋ hayu ini yomuhuc zéma legic héinémmu; Miŋ Kewuac qaraiguc hahaya imi mériaŋaguc.✧

14

Yesunéh Farisaio ic méŋac amaiguc emma tarec.

¹ Yesunéh Sabata méŋiguc Farisaio ic galeŋgina méŋac amayaiguc nene nemaŋ zéma eŋec. Eŋu tosaraneŋ Yesuac awima naŋgic. ² Waŋu ninzu, imuaru iwac wésiaiguc ic méŋ nénémeriŋ hicŋimimia méŋ tarec. ³ Yesunéh Farisaio ic qesiéncmima zéyec; Sabataiguc hafi mehiaru énécmimia imi niŋgic hia wanzac me qahac? ⁴ Imuhuc zéyu ieneŋ acgina qaiyu tackecgic, Yesunéh ic imi késa osimima mehiaruma méliyu keŋec. ⁵ Keŋu Yesunéh ac bakia melemma

‡ 13:32: Ac yomuac hénia méŋ imi nalé ménda horugiyu.

✧ 13:35: Leg 118:26

yomuhuc zéyec; Sucginaiguc méñnéñ Sabataiguc naña me burumakaoyanéñ baec séséñiguc hiñgaczaciguc ménda héréyu érémac me?
⁶ Imuhuc qesiyu ieneñ ac bakia melemmuac séc qahac wañec.

⁷ Héihéré énécmimia eneñ tatac eñeña késa tacgic inicma séséc ac yomuhuc énézéyec;
⁸ Méñnéñ zammareñac ségiségiiguc héihéré énécmiyu kemmuiguc tatac eñeñaiguc ménda tacmu. Ic kuneñ gi gogiczac méñ héihéré miyu hawac niñac. ⁹ Hamaciguc miñina gi zéma i héihéré érécmiyec iminéñ hama tatacga imi ic yomuac wai miwésémañ zéma gézéyu imuaru gi gamuga nimma tatac tetecgia hezac imuaru kemma tacbañ niñac. ¹⁰ Imuac héihéré géñu kemma tatac tetecgiaiguc hezac imuaru tacbésémañ. Imuhuc wanna ic héihéré géñec iminéñ hama guac zéma alana eri emma tacna zéyu momacnec tacgic ionac kicginaiguc eebipigaguc wambésémañ. ¹¹ Méñnéñ méñ eñeyaoc mepési amuyu memamimac. Wañu méñnéñ méñ eñeyaoc memaamuyu meemmimac. ¹² Wañu miñina Yesu héihéré miyec iwac yomuhuc ézéyec; Gi gau komoc me mariaiguc nene gumu énécmimañ zé alahécga, dac munahécga, sac kitichécga, zéma soukiwa ic ménda héihéré énécmiwésémañ. Imuhuc wambañnec ieneñ imuhucyanec héihéré géñgic bakia guac liliñgéyu késawañ niñac. ¹³ Imuac ségiségi hai énécmimañ zé mageqeya, hena méria séléc sélécgia, puriñ zéma kichilic ionac héihéré énécmiwésémañ. ¹⁴ Imuhuc wambésémañiguc

ienen bakia melen gémnuac séc qahac wammac. Imuac niñ gi zézé ségiségigaguc wambésémañ. Wañu kecma ic solaña ionac yacyac naléiguc bakia melengeñu mewésémañ.

Ségiségi ariacwac séséc ac.

¹⁵ Imuhuc zéyu momacnec tacgic suggina igucnec méñnéñ ac imi nimma yomuhuc zéyec; Anutuac héngalen ama areña yandaiguc nene nemu imi eneñ ségiségi mihicñi énécmimia wammac. ¹⁶ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ic méñnéñ nene yanda gumu énécmimanñ zé ic embac sasala héihéré énécmiyec. ¹⁷ Wañu imuac naléya ducñiyu héihéré énécmimia ionac muru welen qeçe icya mélimiyu kemma yomuhuc énézéyec; Hagic iwawai moczoñ mézézéñ gédacziñ. ¹⁸ Wañu ic embac moczoñ yomuhucyanec hénima héikenzé héihazé wandacgic. Ic walac walacnéñ yomuhuc zéyec; Ni erac héihimic baec mén boñ mezua. Zéwelec énécmizua, waina kemma ai imi hémmañ zé wanzua. ¹⁹ Wañu méñnéñ yomuhuc zéyec; Ni imi ai memeac burumakao iwa 10 boñ mezua. Imuac kemma ai hia mezu me qahac batucgé énécmimanñ zé wanzua. Imuac bénzén dac niñnéna. ²⁰ Wañu ic méñnéñ yomuhuc zéyec; Ni embacna degucmi mezua imuac hamañac séc qahac wanzac. ²¹ Imuhuc zégic welen qeçe icnéñ lilingéma hama miñgina ézéma hicñiyec séc ézéyu nimma qeri biric nimma welen qeçe icya yomuhuc ézéyec; Focdac tañ imuac héna yanda zéma héna komora séc kemma ic maqeqeya zéma héna méragina séléc sélécgia zéma kichilic zéma

purin keczu séc onagicma hamu. ²² Wañu welen qeçe ic inéñ zéyec séc wandacma yomuhuc ézéyec; Miñna zézanj éséc wandaczua wañu tatac imi sasala hezacnec. ²³ Zéyu ézéyec; Héna séra tosara zéma deminj giñgiña séc kemma ic embac qeriganéñ moczoñ héihéré énécmiña amana imi kuaya qemu. ²⁴ Ni gézéwa ninna, becnec héihéré énécmiyi ionarunec méñnéñ méñ nuac ohaihaina imi méñ ménda batucgéma nemac.

Yesuac tohotoho ic ionac haka silicgina.

²⁵ Ic tunj yandanéñ Yesu méndacmima kenjic Yesunéñ ionac lilingéma yomuhuc énézéyec; ²⁶ Méñnéñ méñ nuac muru hama imi eneya nenjoc manjocya, iniñ merachéra, dac munahéra, nauñhéra zéma eneya kekec imi momacnec hazéc ménda wañ énécmimac iguc imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac. ²⁷ Méñnéñ méñ eneya ic héngeña wéndara imi ménda huama méndac némmac imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac. ²⁸ Onarunec méñnéñ galeñ meme ama héngeña horua méñ memañac zé ninjaciguc inéñ iwawai késakeczac iminéñ ai imi moczoñ metecgémacac sécyá wanzac me qahac imi niñgésimañ zé walac soukiwa ménda tacma oloñnimmac me? ²⁹ Imuhuc niñgési ménda wamma hénia sac meyacgéma metecgémacac séc qahac wañu ic embac enéñ hémma yomuhuc zédesi wammiwu niñac; ³⁰ Ic yomi amaya meyacgémañ zé aiya héniyec, néñ metecgémacac séc qahac wañec. ³¹ Wañu ic kewu méñnéñ ic kewu méñ qemañ zé yaréiguc kemmañ zéma walac tacma yaré ichéra 10 tausenj iminéñ hazécya yaré

ichéra 20 tausenaguc hazac imi hia qemañac séc me qahac zéma ménda niñgésimac me? ³² Wañu niñu ménda sécgéyu hazécya lakec hamane nañu kua meme ic mélimima luae qemaoc niñac welecmimac. ³³ Imuhucyanec onarunec méñnéñ iwawaiya moczoñ ménda waimaciguc nuac toho-toho ic wammac ac séc qahac.

³⁴ Sei imi iwawai qacguc, néñ siña qahac wañu némacnéñ mindiñgic siñaguc wammac? ³⁵ Imi mia baec aiiguc me guwec qahaiguc haimuac séc qahac wañu giligic kendacmac. Gezacginaguc ieneñ ac imi nimmu.

15

Rama sohohoya imuac qepaiñ acya.

¹ Takis meme ic zéma biria meme ic eneñ moczoñ ackuazéc nimbiñ zéma hosucgémigic. ² Wañu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic eneñ andé lukuc qema yomuhuc zégic; Biria meme ic héihéré énécmima iniguc momacnec nene nezac. ³ Zégic Yesunéñ qepaiñ ac yomuhuc énézéyec; ⁴ Onarunec mérénéñ rama 100 kesa keru sugina igucnec méñnéñ sohozaciguc, 99 imi qézézac baeciguc wai énécmima momacguc sohozac imuac mihicñimacac séc ménda kemma hocmac me? ⁵ Wañu mihicñimaciguc ségiségi wamma huama hamac. ⁶ Wañu amaiguc hama alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima yomuhuc zémac; Ramana mén sohoyu mihicñizua. Imuac niguc ségiségi wanni. ⁷ Énézéwa niñgic, imuhucyanec biria meme ic méñnéñ ewaya melenju kurumeniguc ségiségi

kuney yanda hicnimac. Wañu ségiségi iminéñ ic solañ 99 ewa qerigina melemmuac ménda hezac ionac niñ ségiségi wañanzu imi ogimac.

⁸ Embac méñac muru soukiwa ^{10*} hemiyu sugcina igucnec méñ sohozaciguc mihicñimanñac zéma kifa otorima ama usunma ménda hocma kecmac me? Imuhuc wamma kenkecma mihicñimaguc hochoc ai imi waimac.

⁹ Mihicñizaciguc alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima, Niguc ségiségi wannu, ni siliwa soukiwa momacguc sohoçu hocma mihicñizua, zéma énézémac. ¹⁰ Énézéwa niñgic, hénia imuhucyanec biria meme ic méñnéñ ewaya melençu Anutuac kua meme uña ionaru ségiségi yanda hicñi énécmimac.

¹¹ Imuhuc zéma Yesunéñ munçuc toroçema zéyec; Ic méñaru nanhéréra keroc. ¹² Keric munianéñ mañgocya yomuhuc ézéyec; Mañgoc, guac iwawaiga imuarunec nuac buña hezac imi néna. Imuhuc zéyu mañgocyanéñ iwawai imi méndémma érécmiyec. ¹³ Wañu ai meme sasala ménda kençu munayanéñ iwawai moczon haima soukiwaya mema baec méñiguc lakec kemma imuaru kaiçiliweñ wamma iwawaiya imi moczon eñdac sicsaoc gilidarec. ¹⁴ Gilidaru qahac wañu baec imuaru béti yanda hicñiyec. Hicñiyu inéñ maçeqeya wamma iwawai niñac wamma horec. ¹⁵ Hocma ama areña yanda

* **15:8:** Girik aciguc; 10 Dirakima, 1 Dirakima imi ic méñac ai meme méñac ai boñawac séha, néñ ic méñnéñ embacya memañac zé 10 Dirakima hésaiguc qererema miangic. Imuac soukiwa yomi imi soukiwa eñomia qahac.

imuac miņina ionarunec méņac muru qékétama keru inén ic imi beric galeņgé énécmimac niņac baec kisiaiguc mélimiyu keņec. ¹⁶ Kemma nene beric eneņ neaņgic† imi neyu tomeņa hélaguc wammac niņac niņec. Waņu méņnéņ méņ iwawai méņ ménda miyec. ¹⁷ Imuac ewaya melemma yomuhuc niņec; Maņgocnawac ai ichéra imi daheac séc sasala kecma nene negic sécgé énécmiyu saméņaguc heanzac, waņu ni you béti wamma humumaņ zé wanzua. ¹⁸ Ni yacma maņgocnawac kemma yomuhuc ézémaņ; Maņgoc ni kurumeņ‡ zéma guac kicgaiguc haka biria waņi. ¹⁹ Degucmuacnec hénima guac naņga zénémmuac séc ménda wanzua, imuac nuac niņ ninna soukiwa ai icga wammaņ. ²⁰ Imuhuc zéma nimma inén yacma maņgocyawac muru liliņgéma keņec. Kemma lakec hama naņunec maņgocyanéņ i héņtegicma wéséniniņ wamma usuņnec kemma ewayaiguc giliyu meyu tétécgéma kiric nemiyec. ²¹ Kiric nemiyu naņanéņ yomuhuc Maņgoc ézéyec; Ni kurumeņ zéma maņgocna guac muru késpedes mihicņiyi. Deguc muacnec nuac niņ guac naņga zénémbésémaņac séc ménda wanzac. ²² Imuhuc ac zéyec. Waņu maņgocyanéņ welen qeqe ichéra yomuhuc énézéyec; Maleku hiabia mema hama héimima méria merawaiguc bineņ haimima hena usuya héimigic. ²³ Waņu kemma burumakao merawa halécyağuc méņ héréma hama qegic oma nema ségiségi wanni. ²⁴ Naņna yomi humuyec,

† **15:16:** Žipilalec aciguc; Carob icac gocmia neyec. ‡ **15:18:** Anutu kurumeņiguc kecaņzac iwac mia imuhuc zéaņzu.

néj qelizac, wañu sohojec, néj hicñinézac imuhuc zéyu, nimma ségiségi wañgic.

²⁵ Wañu méréc merac nañanéj aiiguc kecma liliñgéma hama ama hosuraiguc hama legic hirigic imuac hétéja niñec. ²⁶ Nimma welen qeque ic méñac qarú hayu qesimiyec; Haka wanzu imi némac niñ? ²⁷ Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Guac munaganéj yañ hafi qahac, néj hia liliñgéma hayu mañgocganéj burumakao merawa halécyaguc méñ qezac. ²⁸ Imuhuc zéyu inéj qeri biric wamma ménda emman zé wañu mañgocyanéj mama zéwelecmiyec. ²⁹ Wañu inéj melemma mañgocya yomuhuc ézéyec; Ni yawuñ sasala welen qegemma guac kuaga tohoma kecanzua, néj nuac imi ala hécna iniguc aria mewiñ niñac noniñ merawa méñ méndadac nénnec. ³⁰ Wañu nañga yomi guac iwawaiga mema kemma hena yanda embac iniguc nedacma liliñgéyu iwac niñ wamma burumakao merawa halécyaguc méñ qezañ. ³¹ Imuhuc zéyu mañgocyanéj yomuhuc zéyec; Gi imi nalé séc niguc kecanzañ imuac nuac iwawai imi moczoñ guac wanzac. ³² Wañu guac munaga yominéj humuyec, néj qelizac. Sohojec, néj hicñi nénézac. Imuac neñañ zézé ségiségi wamma ariac wambiñac hezac.

16

Ama galen biriawac qepain acya.

¹ Yesunéj tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic soukiwa yandayaguc méñac ama galenja méñ kerec. Wañu ai ic iminéj miñinawac iwawaiya

en auanzac zégic miñinanéh niñec. ² Nimma miñinanéh ic imi héihéré mima ézéyec; Guac ac zégic ninzua imi némac ac? Ama galeñ ai imi muñguc ménda mewésémañ, imuac ai dimuhuc galeñ menec imuac hénia imi oma néna. ³ Imuhuc zéyu ama galeña imi qerianéh yomuhuc niñec; Miñnanéh ama galeñ ai imi nuagiru dimuhuc wammañ? Usuñna qahac imuac baec ésémañac séc qahac. Wañu iwawai niñac welecmañ zé gamuna ninzua. ⁴ Owec! Némacac wammañ imi niñasarizua. Imuhuc wamba aina nuagicmac imuac andiaiguc ieneñ eñañ amaginaiguc ni héihéré némmu. ⁵ Inéh imuhuc zéma ic embac miñinawac taséya he énécmizac séc unuruyu ic méñ walac hayu yomuhuc qesimiyec; Guac muru miñnawac taséya dahec hegénzac me? ⁶ Qesiyu zéyec; Oliwa hénéh baña yanda 100* meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Focdac tacma you guac tasé kiwiga yomi mema 50 imi sac ona heyu. ⁷ Zéyu tecgéyu ic méñac qesimiyec; Gi guac muru tasé dahec hezac? Qesiyu zéyec; Wit padi gésé yanda 100 meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Gi tasé kiwiga yomi mema imuaru 800 sac ona hemac. ⁸ Miñinanéh ama galeñ biria iminéh ai imi imuhuc niñtegic qñtegicyaguc meyu mepésimiyec. Imuac, baec yomuac nambérac héra eneñ baec yomuac asac mararañac nambérac héra onogicma eñañ hicñisai sugginaiguc niñtegic qñtegic ginaguc ai meanzu. ⁹ Imuac yomuhuc zéwa niñgic; Baecac soukiwa iminéh alahécgina méra énécmigic

* **16:6:** 800 galon (3,000 lita) imuac séc.

baecac iwawai imi qahac wammac nalé imuaru kekec hémbénaŋa ama imuaru héihéré énécmimu. ¹⁰ Ménéŋéŋ ménŋ ai komodiawac hélanec meanzac iminéŋ ai kunéŋ yandawac imuhucyanec hélanec memac. Ai komodiawac ikoc ikoc waŋanzac iminéŋ ai kunéŋ yandawac imuhucyanec ikoc ikoc wammac. ¹¹ Ini baecac iwawai méraginaiguc haigic hélanec ménda galenŋ géanzuiguc méréŋéŋ iwawai héla méraginaiguc hai énécmimac? ¹² Ini ic tosara ionac iwawai hélanec ménda galenŋ géanzuiguc méréŋéŋ eŋaŋ buŋa énécmimac. ¹³ Welenŋqeŋe momacnéŋ miŋ kewu éréhéc welenŋ qeéércmimacac séc qahac. Imuhuc wammaciguc méŋac hazéc wammima méŋac eeya héimimac. Waŋu méŋac niŋu eŋeŋa waŋu méŋac niŋu mamaya wammac. Imuac ini baecac iwawai zéŋa Anutu momacnec mepési érécmimuac séc qahac.

¹⁴ Farisaio ic, soukiwa niŋac hémbaoc wawaŋa, ieneŋ imi moczoŋ nindacma desimigic. ¹⁵ Desimigic Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ini eŋaoc ic embac kicginaiguc mepési amuanzu. Waŋu Anutunéŋ ewa qerigina ninzac. Waŋu ic embac sugginaiguc mepési énécmiyu eŋeŋa wanzu, néŋ Anutuac kiwaiguc imi ewa lolonaguc wammac. ¹⁶ Héna ac zéŋa Anutuac tilinŋ tilinŋ ic ionac naléya imi éréŋa Yohane hicŋiyu tecgéyec. Imuac andiaiguc éréŋa deguc Anutuac héŋgalenŋ ama areŋa yandawac buŋa suruc hiabia énézégic icya embacya imuaru seliseli wamma kereŋanzu. ¹⁷ Baec kurumenŋ imi hia aulanŋémac, néŋ héna ac imi kiwi kiticya ménŋ ménda qahac wamma

hélaguc wandacmac. ¹⁸ Méréneñ iniña waima embac méñ mezac imi kaisero wanzac. Méréneñ embac waimimia imi mezac imi imuhucyanec kaisero wanzac.

¹⁹ Baec méñu soukiwa ic méñ kerec. Inéñ maleku qouc qoucgia zéma maleku qara linéñ hiabia imi héima naléya naléya kekec qaçula kecañec. ²⁰ Wañu soukiwa ic iwac deminac nagu andiaiguc welec welec ic méñ kerec. Qara imi Lazaro. Wañu inéñ wizi selianéñ kima hoturumiya imuaru heañec. ²¹ hema soukiwa ic iwac zae igucnec nene boporona mayu neman zé wamma heañec. Imuacnec sac qahac, kazu eneñ acguc hama wiziya bézəañgic. ²² Wañu keñkecma welec welec ic imi humuyu kua meme uña eneñ wagicma emma Abarahamac qéhéréñaiguc opocgic taru soukiwa ic imuhucyanec humuyu téñgégic. ²³ Inéñ humumia ionac baec dumuñaguc qenzeñ manzeñ nimma kiwa hima héñu ou lakecnec Abaraham taru iwac qéhéréñaiguc Lazaro taru irirec. ²⁴ Iricma yomuhuc zéyec; Manjocna Abaraham wéséga niñnémma Lazaro mélina méria susurianéñ dokuiguc tinduñgéma hama ezelaññaiguc héiyu sanğen qeyu. Ni you geric bélañ qeriaiguc qenzeñ manzeñ yanda qezua. ²⁵ Imuhuc zéyu Abarahamnéñ ézéyec; Merac, gi imi baeciguc kecnec imuaru iwawai hiabia gəñu késa kecna, Lazaronéñ qenzeñ manzeñ qeriaiguc kerec imi niñyacgəwésémañ. Deguc ic yomi ewaya mehiaru miyu taru gi imuaru imuhucyanec qenzeñ manzeñ qema keczañ.

²⁶ Imi sac qahac, nini zéma ini sucninaiguc sia yanda haiyu hezac. Imuac niḡac yomuacnec imuaru kembiḡ zé wanḡu eneḡ kemmuac séc qahac. Waḡu imuacnec you hawiḡ zé wanḡu ieneḡ acḡuc hamuac séc qahac. ²⁷ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Imuhuc waḡu maḡḡoc welecgémba niḡnéna, Lazaro mélimina nena maḡḡocnawac amaiguc kemmac. ²⁸ Ni dacmuna hécna méra méḡ keczu imi énézémac. Qahac waḡu kecma qeḡzeḡ maḡzeḡac geric sia yomuaru ieneḡ acḡuc hawu niḡac. ²⁹ Imuhuc zéyu Abarahamnéḡ zéyec; Ionac muru Moseac héna ac zéma Anutuac tiliḡ tiliḡ ic ionac kiwi téreyá he énécmizac, waina imuac oḡḡic nimmu. ³⁰ Zéyu ara melemma zéyec; Imi qahac, maḡḡoc Abaraham, humuc ic ionarunec méḡnéḡ liliḡéma kemma énézémaciguc kileḡdac nimma ewagina melemmu. ³¹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Mose zéma kua meme ic ionac kuagina ménda tohozuiguc humuc ic ionac murunec méḡnéḡ qelima kemma hinocgé énécmimaciguc ménda ninzéḡgému.

17

Haka birianéḡ ainina mebirianzac.

¹ Imuhuc zémaḡuc Yesunéḡ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Manambatuc imi qahac wammacac séc qahac. Waḡu méḡnéḡ méḡ manam batuc mihiḡi énécmianzac imi saecyaguc. ² Nambérac komoc komoc yomuhucya sugina igucnec méḡ manam batuc wammima mebirimacac hezaciguc imuac bakia

ménda mema hoc yanda déméñaiḡuc zikimima nañgémigic kondunḡiguc hiñgacmac iminéñ séc ménḡ efefia wammac. ³ Imuac eñac galen meamumu. Guac ninzén ninzén dac munahéçga ionarunec ménénḡ késpedesic wañu ac zémimu. Wañu ewaya melemmaciguc késpedesicya imi waiwésémañ. ⁴ Kaiwe momacgucac qeriaiguc hatac 7 haka biria wamma guaru hatac 7 muñguc muñguc hama ewa qerina melenzua zéyu kilenḡdac késpedesicya imi waidacbésémañ.

⁵ Wañu Yesunénḡ imuhuc zéyu, Yesuac Méliméli ic ienḡ Miñ Kewu yomuhuc ézégic; Ninzén ninzénḡnina meyandi nénéçmiwésémañ. ⁶ Imuhuc zégic melemma zéyec; Ninzén ninzénḡgina imi delanḡ gocmiawac sécyā komodia he énéçmiyu, sañsañ ic yomuac héréma kemma kondunḡiguc hiñgacma nañna zéna iminéñ guac ac imuhuc bec toḡowacnec.

⁷ Welenḡ qeçe icga ménḡ kinonḡnéñ baec ai éséanzac me rama galenḡéanzac imuhucya késa kecziuguc onarunec mérénénḡ ic imi ai igucnec liliñgéma hayu hama hosucnu tacma nene newésémañ zéma ézémac me? ⁸ Qahac, imuhuc ménda zéma néwécgeñac yomuhuc ézémac; Rikuñga zikima nenena ohaima welenḡ qenénna. Gi imi ni newa tecgéyuguc newésémañ. ⁹ Wañu welenḡ qeçe icnéñ zézac séc tohoma wañu, miñjanénḡ ewa hia ac wammimac me? Qahac imuhuc ménda wammac. ¹⁰ Imuhucyanec ini acguc ai zéénéçmimia imi moczonḡ wandacmuiguc yomuhuc zédacmu; Nini imi welenḡ qeçe eñomia. Nonac ai buñḡa mewinḡac zézéya hezac imi mia meziñ.

¹¹ Yesunéj Yerusalem kemmanj zé Galilaia zéma Samaria baec sucgiraiguc keñec. ¹² Keñkecma ama arej komora méjiguc kereñu wizi selia warihaguc ic méra éréhécnéj Yesu mihicñima lakec nanjic. ¹³ Namma ewagina megiç eñu yomuhuc qacma zégic; Kiwi ic Yesu, nonac niñ wéséga wañu! ¹⁴ Zégic inicma énézéyec; Ini kemma séwagina hofac oo ic énézégic hémmu. Imuhuc zéyu nimma kemma hénaiçuc solaña wandacgiç. ¹⁵ Wañu ionarunec méjnéj hiaruyec imi hémma liliñgéma ewaya kunej yandanec meyacma Anutu mepé qepési wañ mimanec hayec. ¹⁶ Hama Yesuac hénayaiguc mama siggéma pakaya baeciçuc héima ewa hia ac ézéyec. Wañu ic imi Samaria ic. ¹⁷ Wañu Yesunéj qesimima zéyec; Ic 10 moczoñ hiaruzu, néj ic 9 imi dimia? ¹⁸ Ic enia yomi qahac wañu Anutu mepésimanj zé méjnéj méj ménda hayu hénzua. ¹⁹ Imuhuc zéma ic imi yomuhuc ézéyec; Yacma kenna, guac ninzéñ ninzéñganéñ añgéñga tizac.

²⁰ Farisaio ic tosanéñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi némac naléiguc hamac niñac Yesu qesimigiç, inéñ yomuhuc melemma zéyec; Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi héhéñac séc ménda hamac. ²¹ Imuac you taczac me eri taczac imuhuc zéwiñac séc qahac. Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi sucginaiguc* taczac. ²² Imuhuc zéma toroqema tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Nalé méñ hayu ini Icac Naña iwac naléya momacgucdac hémbiñj zé ewa ewa wammu, wañu

* **17:21:** Me; qeriginaiguc.

ménda hémmu. ²³ Nalé imuaru ic embac eneñ, Héngic you taczac. Héngic, eri taczac zému, néñ ini ménda keñ inicmu me ménda méndac énécmimu. ²⁴ Piliticnéñ asariyu kurumeñac bawaiguc néwécnec néwéc moczoñ asarianzac ésécnec Icac Nañanéñ naléyaiguc† imuhucyanec hayu héndacmu. ²⁵ Wañu inéñ walac walac qenzen manzen sasala hicñimiyu niñu nalé yomuac hicñisainéñ andé qemimu. ²⁶ Icac Naña iwac naléya hayu haka Noawac naléyaiguc hicñiyec imuhucyanéñ hicñimac. ²⁷ Ic embac ieneñ nene zéma doku selia siña nimma nema icnéñ embac meyu embacnéñ ic mema kecgic Noanéñ zéic yanda qeriaiguc enec. Eñu doku luma unuma hoturu énécmidarec. ²⁸ Wañu nalé imi imuhucyanec Lotac naléya ésécnec wammac. Lot kerec imuaru ic embac eneñ nene zéma doku seli nema nénnagémba wamma iwawai himicma amagina megic. ²⁹ Imuhuc memanec nañgic, Lot inéñ Sodom ama areña imi waima keñec kaiwe imuaru, kurumeñ igucnec geric zéma salfanéñ kia yanda ésécnec mama unuyu qahac wandacgic. ³⁰ Icac Naña hicñimac nalé imuaru haka imuhucya hicñimac. ³¹ Nalé imuaru ic méñnéñ ama qahaiguc nammaciguc iwawai ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac. Ic méñ aiiguc nanzac imi acguc iwawai méñ niñac ménda lilingéma kemmac. ³² Ini haka Lot iniñawac muru hicñiyec imi niñyaccgému. ³³ Méñnéñ méñ eneya kekecy añañgé timañ zé wañu kekecy imi sohomac, néñ

† **17:24:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; naléyaiguc imi ménda hezac.

ménénj kekecyá waimac iminénj kekecyá anjé timac. ³⁴ Énézéwa ninjic, sinj imuaru ic éréhéc ekawu gau heyic ménj késama ménj waimac. ³⁵ Embac éréhécnénj hoc hilañanénj wit gocmia hézézama taric ménj késama ménj waimac. ³⁶ Ic éréhécnénj baec aiiguc keríc ménj késama ménj waimac. ³⁷ Imuhuc zéyu qesimigic; Minj Kewun-ina, imi baec dimuaru hicñimac? Wañu Yesunénj melemma zéyec; Qamoc hemac imuhucgeñ mia kunta tocgému.

18

Zéwelecac qepañ ac.

¹ Nalé séc zéwelecma kucmama ménda wammu niñac Yesunénj qepañ ac yomuhuc zéma énézéyec; ² Ama areña yanda ménjiguc zégésigési ic ménj kerec. Inénj Anutu ehéihéi ménda wammianj. Wañu ic embac ionac imuhucyanec eegina ménda héianj. ³ Wañu ama areña yanda imuaru embac malé ménj kerec. Inénj hatac sasala gésigési ic iwac muru kemma yomuhuc zéma welecmanj; Héna aciguc zésolañima nuac hazécna kitiwa wammiwésémañ. ⁴ Imuhuc weleru suraiguc inénj ara nimmimañ niñ ménda wañec, néñ imuac tetecgiaiguc i eneyaoc yomuhuc zéma niñec; Hélacnec, ni Anutuac niñac zénéñna ménda hirianzac. Wañu ic embac ionac ehéihéi ménda wañ énécmianzua. ⁵ Néñ embac malé yomi zézé meme wañ néñanzac imuac hazécyawac kitiwa memiwa muñguc ménda hama pipinémmac. ⁶ Séséc ac imuhuc zéma Minj Kewunénj énézéyec;

Gésigési ic birianéŋ ac zézac imuac gezac qema niŋgic. ⁷ Waŋu Anutunina hiabianéŋ eŋeya gési énécmimia eneŋ siŋiya siŋiya kaiweya kaiweya qacma welecmigic ménda niŋénécmimac me? Inéŋ seli seli wamma hia qegetali waŋ énécmimac me? ⁸ Énézéwa niŋgic, inéŋ acgina focdac niŋénécmimac. Waŋu Icac Naŋa hamac imuaru inéŋ baeciguc ninzéŋ ninzéŋ komodia méŋ he énécmiyu hia inicmac me?

⁹ Waŋu ic embac eŋaŋ haka niŋac nimma dindiŋa zéma ninzéŋgéma ic embac tosara memaénéc mianzu ionac niŋ Yesunéŋ séséc ac yomuhuc énézéyec; ¹⁰ Ic éréhécnéŋ zéwelecbic zé ocmuŋ téréyaiguc eŋoc. Iorarunec méŋnéŋ Farisaio ic, waŋu méŋnéŋ takis meme ic. ¹¹ Farisaio ic iminéŋ namma eŋeyawac yomuhuc zéma zéwelerec; Anutu, ni imi ic tosara ikoc waŋ énécmima iwawai onagicanzu imuhucya, me biria meme ic, me kaisero ic, me takis meme ic yomuhucya ésécnec qahac imuac niŋ guac ewa hia ac gézézua. ¹² Ni imi Sonda séc ai meme éréhéc nene zikima zéwelecanzua. Waŋu imi sac qahac iwawai mema méndémba 10 waŋu suginaiguc momacguc imi guac buŋa zéma haigéŋanzua. ¹³ Waŋu takis meme ic iminéŋ lakecnec namma kiwa hima Anutu hémmanŋ zé osima eŋeya tétécyá qema yomuhuc zéyec; Anutu wéséniniŋ waŋ néŋna ni imi képésic ic. ¹⁴ Zéwa niŋgic, méŋ eŋeyawac mema eŋu Anutunéŋ memamimac. Waŋu méŋ eŋeyawac mema mayu Anutunéŋ meemmimac. Héŋia imuac niŋ Farisaio ic qahac, néŋ takis meme ic

iwac mia Anutunéj wésia nimmima solañə zéyu nimma lilingéma keñec.

15 Ic embac enej Yesunéj mérianéj osiénécmimac niñac merac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra enej zéqetali wañ énécmigic. 16 Wañu Yesunéj merac komoc komoc imi unuruyu hosuru hagic yomuhuc énézéyec; Waigic nambérac nuac muru hamu, ménda qetali énécmimu. Anutuac héngalenə ama arenə yanda imi imuhucya ionac buñə wanzac. 17 Ni hélacnec énézéwa niñgic, méñnéj Anutuac héngalenə ama arenə yanda imi merac komocac séciguc ménda tétécgémaciguc imuaru emmacac séc qahac.

18 Imuhuc zéyu galenə méñnéj yomuhuc qes-imiyec; Kiwi ic hiabia, ni néma haka wamma kekec hémbénañə imi mératéc késamañ? 19 Zéyu zéyec; Gi dimuhuc nuac niñ hiabia zénénzanə? Tosara qahac, néj Anutu momacgucnéj sac hiabia wanzac. 20 Gi hénə ac imi niñzanə, kaisero ménda wambésémañ, ic kekecyə ménda qehumuwésémañ, kowu ménda mewésémañ, héipuc ac zémañ zé ikoc ac ménda zéwésémañ, neñgoc mañgocga eegira héiwésémañ. ✧ Imuhuc hezac. 21 Imuhuc zéyu ara melemma zéyec; Imi mia ni komocna igucnec tohoanzua. 22 Imuhuc zéyu nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Haka hiabia momacgucnéj guaru ménda hezac. Kemma iwawai hegénzac imi moczonə haina boñə géñgic mema ic maqeqeya méndénə énécmína. Imuhuc wanna kurumenə amaiguc guac muru iwawai héla hi-

✧ 18:20: Mmh 20:12, Hén 5:16-20

abia hegémmac. Imuhuc wammaguc hama ni méndacnéna. ²³ Wañu ic imi soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyu ackuazéc imi nimma ewa biric eneña wañec.

²⁴ Imuhuc wañu Yesunéh hémma ewa biric yanda wamma yomuhuc zéyec; Ic soukiwa zéma hinac yanda ginaguc eneñ Anutuac héngalen ama areña yandaiguc kerembiñ zé niñyéwériama osimu. ²⁵ Yañ yanda kamelenéh godu kifañaguc ogicma kemmac imuac nimba bénzéria wanzac. Wañu ic soukiwa yandayagucnéñ Anutuac ama yandaiguc keremmac imuac nimba séc ménéñ ogicma yéwéria wanzac. ²⁶ Wañu ac imi niñgic eneñ yomuhuc melemma zégic; Imuhuc wañu mérac késayu añgéh titi hia mihicñimac? ²⁷ Zégic zéyec; Haihaka ic eneñ wamma memuac séc qahac imi Anutunéh hia wamma memacac séc. ²⁸ Imuhuc zéyu Peteronéh yomuhuc melemma zéyec; Ninicna, nini iwawainina imi moczon waima Miñ Kewu gi méndac géñanziñ. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa niñgic; Anutuac héngalen ama areña yanda niñac ama geric, me iniña, me dac muna, me neñgoc mañgocya, me nambérac héra wai énécmiyec imi ³⁰ Baec yomuac naléyaiguc sasala mesaima miyu memac. Wañu kecma ama baec hémbénaña hahaya imuaru kekec hémbénaña imi késamac.

³¹ Yesunéh tohotoho ic 12 onagicma yomuhuc énézéyec; Ninzu, nini Yerusalem kembiñ. Kenni iwawai Anutuac tilin tilin ic eneñ Icac Naña niñac ogic hezac imi moczon hélaguc wandacmac.

³² Icac Naña ic enia ionac méraginaiguc opocgic

gamu qeꞑe wammima zébirimima sépéꞑémimu.
³³ Imuhuc wamma hihilocnéꞑ qemaguc qehu-
 mugic ai meme haréwéc waꞑu humuc igucnec
 qelima yacmac. ³⁴ Imuhuc zéyu niꞑgic, néꞑ
 tohotoho ichéra eneꝼ ac imuac hénia imi ko-
 modia méꝼ ménda niꝼasarigic. Imi mia musaꝼgé
 énéꝼmimia waꝼu ac zéyec imi ménda niꝼasarigic.

³⁵ Yesunéꝼ Yeriko ama hosuraiguc hayu kic hilic
 méꝼnéꝼ héniaiguc iwawai niꝼac welecma tarec.
³⁶ Inéꝼ ic tuꝼ méꝼ ogicma keꝼgic hétéꝼ nimma
 hénia qesiénéꝼmiyec. ³⁷ Qesiyu Nazarete Yesunéꝼ
 hama kenzac imuhuc zéꝼgic niꝼec. ³⁸ Imuhuc zéꝼgic
 kic hilicnéꝼ qacma zéyec; Dawidiac qeli Yesu, gi
 nuac niꝼ ewa biric wanna. ³⁹ Imuhuc waꝼu, ic
 tosara walac walac keꝼgic eneꝼ ic imi qetalim-
 ima ac waima tacmac niꝼac ézéꝼgic. Waꝼu inéꝼ
 muꝼguc yanda qacma, Dawidiac qeli, gi nuac niꝼ
 ewa biric wanna! zéyec. ⁴⁰ Qaru Yesunéꝼ namma
 wagicma hamu niꝼac énéꝼzéyec. Waꝼu inéꝼ
 hosuraiguc hayu qesimiyec. ⁴¹ Néꝼmac iwawai
 waꝼgémmaꝼ niꝼac wanꝼaꝼ? Zéyu zéyec; Miꝼ
 Kewu ni kicna hima hémmaꝼ zé wanꝼua. ⁴² Zéyu
 Yesunéꝼ ézéyec; Hénna, guac ninzéꝼ ninzéꝼganéꝼ
 gi mehiaru géꝼzac. ⁴³ Imuhuc zéyu focnec kiwa
 hima héꝼec. Hémma Anutu mepésima Yesu
 méndacmiyu ic embac moczoꝼ haka imi hémma
 Anutu mepésimigic.

19

Takis meme ic Zakaio.

¹ Yesunéꝼ Yeriko ama areꝼa keremma ogicma
 keꝼec. ² Waꝼu imuaru ic méꝼ kerec, qara imi

3akaio. Ic imi takis meme ic kiwagina kerec. Waņu ic imi hinac yandayaguc. ³ Inéj Yesu imi méré zéma kic tanera hémmaņ zé waņec. Waņu ic imi ic hotoņadac, imuac niņac ic embac sasala naņgic hémmacac séc qahac waņec. ⁴ Waņu inéj hémmaņ zéma usuņnec kemma hena Yesu hama kemmac imuaru saņsaņ ic méj naņu imuac qahaiguc eņec. ⁵ Eņu Yesunéj imuaru hama kiwa hiyu eņu hémma ézéyec; 3akaio, focdac mama hana ni deguc guac amagaiguc giguc tacbic. ⁶ Imuhuc zéyu inéj focdac mama hama ségiségi wamma wagiru keņoc. ⁷ Ic embac tosaranej iricma andéluku ac yomuhuc zégic; Inéj biria meme ic iwac amaiguc tachiarumaņ zé enzac. ⁸ Waņu 3akaionéj namma Miņ Kewu yomuhuc ézéyec; Miņ Kewu ninzaņ, nuac iwawaina imi sura igucnec hésemma bakia imi ic mageqeya énécmimaņ. Ni méjnac muru iwawai méj ikoc waņ énécmima wagiriiguc iwawai wagicma késayi imuac sécy kember qahac mesaima melenj mimaņ. ⁹ Zéyu nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Ic yomi acguc Abarahamac qeli wanzac imuac niņ deguc aņgéj tiénécmimia imi ama yomuaru hicņizac. ¹⁰ Icac Naņa imi ic soho sohoya hocma mihicņima mehiarumaņ zé hayi.

¹¹ Ic embac ienej ac imi nimma yomuhuc zéma niņgic; Yesu imi Yerusalem hazac imuac Anutuac héngalenj ama areņa yanda deguc mihicņi nénécmimac. Waņu imuhuc niņgic, séséc ac yomuhuc toroqema énezéyec; ¹² Ic eņeņa méjnéj ic kewuac qac buņa mema hamaņ zéma buņa memec baec lakec heyec imuaru keņec. ¹³ Nalé

imuaru welen qe qe ichéra méra éréhéc unuruma siliwa soukiwa 10 énécmima yomhuc zéyec; Soukiwa yominéñ nénnagémba ai galeñgéma memanec kecgic ni liliñgéma hamañ. ¹⁴ Wañu ic embachéra ieneñ hazéc wammima kua meme ic ménéñ mélimigic andiaiguc méndacmima kemma yomuhuc ézéyec; Nini imi ic yominéñ ic kewu wañ nénécmimac niñac ménda wanzin. ¹⁵ Wañu tinduc ic eñeña imi ic kewu kumumigic kuc buña mema liliñgéma hama siliwa énécmiyu késagic imi eneñ mesaisai ai dimuhuc megic imi hémmañ zéma unuruyec. ¹⁶ Héihéré énécmiyu ic ménéñ walac hayec iminéñ yomuhuc zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacguc iminéñ mesaiwa 10 wanzac. ¹⁷ Zéyu miñinanéñ zéyec; Hia wannec! Welen qe qe hiabia, geñ ai komodia imi ewaga hélanéñ menec imuac ai memeac qac buñaga gémba ama areña yanda 10 galeñgéwésémañ. ¹⁸ Zéyu tecgéyu andunéñ hama zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacgucnéñ mesaiwa 5 wanzac. ¹⁹ Imuhuc zéyu miñinanéñ iwac imuhucyanec, Ama areña yanda 5 galeñgéna zéma ézéyec. ²⁰ Wañu ic ménéñ hama yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, guac siliwa momacguc imi you, ni usunéñ osowa heyec. ²¹ Imi mia gi ic qeri gericgaguc imuac niñ ni zénénna hiriyu imuhuc wañi. Gi imi ménda hainecac meanzañ. Wañu ménda himicnecac metocgo wañanzañ. ²² Imuhuc zéyu miñinanéñ zéyec; Welen qe qe biria ni geñga acga iminéñnec ac wañgémmañ. Gi imi nuac ninna neñ ménda haima mema ménda himicma metocgoanzua me? ²³ Imuhuc ninneciguc némac niñac nuac siliwa

imi hofi amaiguc ménda hainec? Gi imuhuc wambañec ni hama siliwa imi imuac héla kosi-aguc mewinec. ²⁴ Imuhuc zéma ic tosara iwac qéhéréñaiguc nançic ionac yomuhuc énézéyec; Siliwa momacguc imi wagicma ic siliwa 10 késa keczac iwac migic késamac. ²⁵ Imuhuc zéyu melemma zégic; Miñ Kewu, iwac muru imi bec siliwa 10 hezac. ²⁶ Ni énézéwa niñgic, iwawai késa keczac iwac imi muñguc yanda miyu késamac. Wañu iwawai ménda késa keczac iwac imi komocdia késa keczac imi acguc wagiru qahac wammac. ²⁷ Imuhuc zéma énézéyec; Wañu hazéchécna ni ic kewuac buña memañ niñac ménda wañgic imi onagicma you hama kicnaiguc unuhumugic.

Yesunéh donkiiguc Yerusalem ekeñec.

²⁸ Yesunéh ac imuhuc zéyu tegéyu Yerusalem kemmanaç zé walac mema ekeñec. ²⁹ Yesunéh baec boña qara Oliwa imuaru Betfage zéma Betania ama hosucgiraiguc kemma tohotoho ichéra sucginaiguc éréhéc méli érécmima yomuhuc érézéyec; ³⁰ Ama areñ wéségiraiguc taczac imuaru keñic. Kemma kereñic donki merawa ic méñnéñ qahaiguc ménda emma tarec imi qatégic nañu hémmaoc. Hémma imi hulacma wagicma hamaoc. ³¹ Ic méñnéñ némac niñ hulaczaoc zéma qesi érécmimaciguc yomuhuc melemmaoc; Miñ Kewunéh imuac wanzac. ³² Wañu méli érécmimia iereñ kemma zéyec séc mihicñiyoc. ³³ Mihicñima donki merawa imi hularic imuac miñhéra ieneñ zégic; Némac niñ donki merawa imi hulaczaoc? ³⁴ Zégic

melemma zéyoc; Miñ Kewunéñ imuac niñ wanzac. ³⁵ Imuhuc zéma donki imi héréma hama malekugira imuac qahaiguc haima Yesu ézéyic emma tarec. ³⁶ Tacma keñu tohotoho ichéra eneñ walac andu kemma malekugina hetecgéma héna yandaiguc lémbécgic keñec.

³⁷ Oliwa boñaiguc haréma héna hiñgac hiñgara imuac hosuraiguc keñu tohotoho ichéra ieneñ moczoñ kiwi baec icnéñ ménda memeya sasala meyu héngic imuac niñac ségiségi wamma qacma Anutu mepésimigic. ³⁸ Mepésima yomuhuc zégic; Miñ Kewuac qac buña mema hazac, ✧ ic kewu imi ségiségiyaguc. Ou kurumeniguc luae hezac, ou eneñaguc edamuya hezac. ³⁹ Imuhuc zégic tuñ ionarunec Farisaio ic tosanéñ Yesu yomuhuc ézégic; Kiwi ic guac tohotoho ichécga qetali énécmína. ⁴⁰ Zégic melemma zéyec; Ic embac imi eneñ acgina qaiyu kecgic, hoc sasala yominéñ imuhuc qacmu.

⁴¹ Wañu Yesunéñ Yerusalem hosuru hama ama areña yanda imi hémma siarec. ⁴² Siacma yomuhuc zéyec; Gi nalé yomuac luaeac iwawai héñ tegicbañnec hia wambacnec, kicga hilicgéyu musañgé géngéñawac hezac. ⁴³ Nalé ducñiyu guac hazéchécga ieneñ hama demin mema lelecgé géngic imuac me imuac séc kembiñ zé osimu. ⁴⁴ Deguc gi Anutu hahayawac nalé imi ménda niñtegiczañ, imuac gi zéma guac nambérac hécga deminğa qeriaiguc keczu imi giligic mama unuyu hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda waigic tacmac.

✧ **19:38:** Leg 118:26

Yesunéh ocmuḡ téréyawac hénia zéau énécmiyec.

⁴⁵ Yesunéh ocmuḡ téréyaiguc emma nénagémba ic imi moczoḡ nesi énécmiyec.

⁴⁶ Nesi énécmima yomuhuc énézéyec; Ac ménḡ yomuhuc ooyawac hezac; Nuac amana imi zéwelecac amaya wammac.✧ *

⁴⁷ Yesunéh kaiweya kaiweya ocmuḡ téréyaiguc ackuažéc ku énécmiyu, hofac oo ic kiwagina ieneḡ zéma hénia acac kiwi ic ieneḡ zéma ic embac ionac galeḡ hécgina ieneḡ Yesu imi qehumuwiḡ zé hénia niḡac hohoc ai megic. ⁴⁸ Wanḡu ic embac moczoḡ lelecgémima gezacgina haima niḡgic imuac niḡ hénia ménḡ ménda mihicḡima osigic.

20

Yesuac qac buḡaya imi dimuacnec zéma qes-imigic.

¹ Kaiwe ménḡguc Yesunéh ocmuḡ téréyaiguc ic embac buḡa suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyu hofac oo ic ionac kiwagina zéma hénia acac kiwi ic ieneḡ qeriawac galeḡ iniguc hosuru hagic. ² Hama yomuhuc zégic; Nénézéna ninni, gi haka imi némac qac buḡaiguc meanzanḡ? Mérénéḡ qac buḡa imi géḡec? ³ Zégic melemma zéyec; Ni acguc qesiqesi ménḡ qesiwa ini walac meleḡ néḡgicguc. ⁴ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeḡ igucnec me baec ic ionarunec? ⁵ Zéyu ieneḡ eḡaocnec eminimma zégic; Kurumeḡ igucnec zéwiḡiguc yomuhuc

✧ **19:46:** Yes 56:7 * **19:46:** Yer 7:11 Wanḡu ini imuhuc wanḡgic kowu nene ionac baḡec ésécnec wanzac.

zémac; Imuhuc waŋu némac niŋ ic imi ménda ninzéggé migic? ⁶ Ic embac moczoŋ Yohaneac niŋ Anutuac kua meme ic zéma ninzéggézu imuac doku naec haka imi ic ionarunec zéwiŋiguc ieneŋ hocnéŋ nénérimu. ⁷ Imuhuc eminimma yomuhuc melemma zégic; Dimuarunec hayec imi nini ménda ninziŋ. ⁸ Imuhuc zégic Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Ni acguc néma qac buŋaiguc ai imuhucya meanzua imi ménda énézémaŋ.

Ai miŋina zéma soukiwa ai ic.

⁹ Imuhuc zéma ic embac séséc ac yomuhuc énézéyec; Ic méŋnéŋ waiŋ ai mema ai ic tosara soukiwa ai memu niŋac ac zikima ai buŋa qeénécmima baec méŋiguc kemma nalé horua kerec. ¹⁰ Nalé ducŋiyu waiŋ ai imuac héla bakia migic memac niŋac weneŋ qeŋe icya ai ic ionac muru mélimiyec. Waŋu ai ic eneŋ weneŋ qeŋe ic imi yéwéria qema eŋ mélimigic liliŋgéyec. ¹¹ Liliŋgéyu muŋguc weneŋ qeŋe méŋ mélimiyu ic imi imuhucyanec yéwéria qema gamu qeŋe wammima eŋ mélimigic liliŋgéyec. ¹² Liliŋgéyu muŋguc weneŋ qeŋe méŋ mélimiyu hatac haréwéc waŋec. Waŋu ic imi imuhucyanec qema séwiya mebirima séŋgaŋeŋ nesigic keŋec. ¹³ Imuhuc waŋgic waiŋ ai miŋinanéŋ yomuhuc zéma niŋec; Dimuhuc wammaŋ? Nuac naŋ sorocna yomi mélimaŋ. Ic yomi mia ehéihéi wammimu gezaŋ. ¹⁴ Waŋu ai ic ieneŋ ic imi hémma eŋacnec eminimma yomuhuc zégic; Ic yominéŋ mia kecma ai yomuac mératéc ic wammac imuac qehu-muni iwac mératécya imi neŋaŋ mératécnina wammac. ¹⁵ Imuhuc zéma nesimigic waiŋ ai

imuac sénganjeniguc kenju imuaru qegic humuyec. Wañu waiñ ai imuac miñinanén dimuhuc wañ énécmimac me? ¹⁶ Inén hama ai ic imi moczoñ unuhumuma waiñ ai imi ai ic mén énécmimac. Imuhuc zéyu ic embac ieneñ nimma yomuhuc zégic; Haka imuhucya ménda hicñiyu. ¹⁷ Yesunén ic embac inicma yomuhuc zéyec; Imuhuc wañu kiwi ooya yomuac hénia imi némac? Mericqe ic ieneñ hoc mén héñara mema giligic kenkenja iminén ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec. ✧ ¹⁸ Ménénén mén hoc imuac qahaiguc maqeyu zéñgédacmac. Wañu hoc iminén ic ménac qahaiguc mamac imi qototoriyu toma ésécnec wandacmac. ¹⁹ Imuhuc zéyu hénac acac kiwi ic zéma hofac oo ic kiwa eneñ ac imi eñañ niñac zéyec imi niñasarima focdac késawañ zé wañgic, néñ ic embac ionac niñac zénéñgina hiriyu waigic.

Takis haihaiyawac manam batuc.

²⁰ Imuac ieneñ hosuraiguc galeñ mema baec galeñnéñ galeñgémac niñac iwac méra bawaiguc Yesu opochiñ zéma kic galeñ meme ic méli énécmigic kemma ac késpedesiraguc mén zéyu mi-hicñiwiñ zéma ic héla ésécnec ikocgina hoturuma galeñ megic. ²¹ Imuhuc wamma qesimima zégic; Kiwi ic, nini ninni, gi ic héla, ic séwi tanecginawac ménda héñanzañ, wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzañ. ²² Nini Kaisawac takis mimia imi hia wawañawac séc me qahac? ²³ Imuhuc zégic Yesunén diwi qiwiliñgina imi niñtegicma yomuhuc zéyec; ²⁴ Soukiwa momacguc nézégic

✧ 20:17: Leg 118:22

hémba, mérac irec ogic hezac? Zéyu zégic; Kaisawac. ²⁵ Zégic zéyec; Kaisawac buña imi Kaisawac mimu. Anutuac buña imi Anutuac haimimu. ²⁶ Imuhuc zéyu ieneḡ ic embac kicginaiguc iwac kápésira ménḡ mihicḡimuac séc qahac waḡec. Waḡu iwac ac bakia niḡac acgina qaiyu welicgégic.

Humuc igucnec qelima yacbiḡ.

²⁷ Sadukaio ic ieneḡ humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéma ninzénḡ géaḡic. Waḡu ionarunec tosraneḡ Yesuaru hagic. ²⁸ Hama yomuhuc qesimigic; Kiwi ic Mosenéḡ kiwi yomuhuc oma nénécmiyec; Ic ménḡac daranéḡ embac mema qeli qahac kecma humuyu ic iminéḡ* iwac qawéra† imi mema merac ic ménḡ mihicḡiyu darawac buña wammac. ²⁹ Waḡu ama areḡa ménḡiguc dac muna 7 kecgcic. Kecma walacginanéḡ embac ménḡ mema qeli qahac kecma humuyec. ³⁰ Humuyu iwac andia zéma ³¹ andiawac andianeḡ embac imi meyec. Waḡu imuhucyanec wamma dac muna 7 imi moczoḡ qeligina qahac kecma humudacgcic. ³² Waḡu imuac andiaiguc embac imi acguc humuyec. ³³ Imuac 7 imi moczoḡ embac imi megic imuac yacyacwac naléiguc embac imi sugcina igucnec mérac iniḡa wammac? ³⁴ Imuhuc zégic Yesunéḡ zéyec; Baecac hicḡisai eneḡ ic embac meamuanzu. ³⁵ Waḡu ic embac ama baec hémbénaḡa hahayawac buḡahéra zéma humumia sugcina igucnec yacyawac

* **20:28:** Munianeḡ. † **20:28:** Embac malé.

bunja qeénécmimia ieneḡ imi ic embac ménda meamumu. ³⁶ Ieneḡ imi yacyarawac bunja wamma Anutuac nambérac wamma kua meme uḡa ésécnec kecmu imuac muḡuc humumuac séc qahac. ³⁷ Mose acguc ic hésa waiyaguc imuac suruc oma Miḡ Kewuninawac zéma Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu imuhuc zéma humuc igucnec yacyac hezac imi nénézéyec.✧ ³⁸ Hénia imi yomuhuc; Ic embac Anutuac muru keczu imi moczoḡ kekecginaguc. Imuac niḡ Anutu imi ic humumia ionac Anutu qahac, néḡ ic embac kekecginaguc ionac Anutu kecazác. ³⁹ Héna acac kiwi ic ionarunec tosaraneḡ yomuhuc zégic; Kiwi ic, ac zézaḡ imi hélacnec! ⁴⁰ Waḡu ieneḡ iwawai méḡac méḡ muḡuc qesimiwiḡ zé niḡyéwérigic.

⁴¹ Waḡu Yesunéḡ ionac yomuhuc énézéyec; Dimuhuc ic embac eneḡ Kristoac niḡac Dawidiac qeli zéanzu? ⁴² Legiciguc Dawidi eneyaoc yomuhuc zéyec; Miḡ Kewunéḡ nuac Miḡ Kewuna yomuhuc ézéyec; ⁴³ Gi nuac hénaiguc tacnanec hazéchécga hénagawac duandiaiguc qutulaḡgé énécmiwa guac héna titiya wammu.✧ ⁴⁴ Dawidinéḡ Kristoac niḡ Miḡ Kewuna zéyec imuac dimuhuc iwac qelihéra wammac?

⁴⁵ Imuhuc zémaguc ic embac moczoḡ nimma kecgic kicginaiguc Yesunéḡ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁶ Héna acac kiwi ic ionac niḡ técgina nimma kecmu. Ieneḡ imi maleku horua héima keḡha wammu niḡac waḡanzu. Waḡu nénagémba sombeḡiguc yaizézé ac

✧ 20:37: Mmh 3:6 ✧ 20:43: Leg 110:1

waŋ énécmigic nimmu niŋac waŋanzu. Waŋu tocgotocgo amaiguc zéma ségiségi ariaciguc tatac eŋeŋaiguc tacmu niŋac waŋanzu. ⁴⁷ Ieneŋ embac malé ionac iwawai imi onagicma qécgéma ikocgina hoturu amuma zéwelecma ac horuanec zéanzu imuac niŋ bakiagina yéwéria énécmimac.

21

Embac malé méŋac seseyawac ara zéyec.

¹ Yesunéŋ kic hima héŋu soukiwa sasala he énécmimia ieneŋ hama sese sokociguc sesegina haigic hiŋgarec. ² Waŋu imuhucyanec embac malé maqeqeya méŋnéŋ hama soukiwa pésiha éréhéc haiyu hiŋgaru héŋec. ³ Hémma yomuhuc énézéyec; Hélaacnec énézéwa niŋgic, Embac malé maqeqeya yominéŋ ic tosara onogicma kunéŋ yanda haizac. ⁴ Tosia ieneŋ imi iwawai yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu, néŋ embac malé yominéŋ mia kekecyawac komodia hemizac imi moczoŋ mema hama haidaczac.

Ocmuŋ téréyawac ara.

⁵ Ic tosanéŋ ocmuŋ téréya imi hémma baŋa howi howia kunéŋ yanda hiabia imi zéma iwawai mezeric zerira Anutuac buŋawac haigic imuac welicgéma zégic. ⁶ Waŋu Yesunéŋ nimma yomuhuc zéyec; Nalé méŋ ducŋiyu ocmuŋ téréya hénzu imi moczoŋ netec qetecgégic hoc méŋnéŋ hoc méŋac qahaiguc ménda hemac.

Yéwéri hahaya imuac ara.

⁷ Imuhuc zéyu qesimigic; Kiwi ic, imuhuc zézan duŋa némac naléiguc haka imuhucya hicŋimac?

Waṅu haka imuhucya hicṅimanṅ zé néma séséc walac hicṅiyu hémma niṅtegičin? ⁸ Zégic zéyec; Ini manam batuciguc ménda keremmu niṅac técgina nimma kecmu. Ic sasalanéṅ nuac qaciguc hama, Ni imi mia, nalé imi bec hosuru hazac, imuhuc zému, néṅ ménda tohomu. ⁹ Yaré me qewelonṅ yanda hicṅizac zéma suruc zégic nimma zénéṅgina ménda hirimac. Haka imuhucya walac hicṅimacac hezac, néṅ nalé tetecgia imi focdac ménda hamac. ¹⁰ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Baec yanda méṅac ic embacnéṅ baec yanda méṅac ic embac ionac, héṅgaleṅ ama areṅa yanda méṅac ic embacnéṅ héṅgaleṅ ama areṅa yanda méṅac ic embac ionac unuwihṅ zéma yacmu. ¹¹ Baera baera naṅ yanda zéma nene béti yanda zéma hafi zepa warihaguc hicṅimac. Waṅu haka tosara zénéṅ hirihiriya zéma séséc yanda kurumenṅiguc hicṅimac. ¹² Iwawai imi moczonṅ ménda hicṅiyunec nuac qacna niṅac méraginanéṅ énépésima yéwéri énécmima tocgotocgo amaiguc zéma hésa amaiguc onopocgic onagicma kemma ic kewu zéma baec galeṅ ionac muru onopocgic nammu. ¹³ Waṅu haka imi mia ninzéṅ ninzénṅgina zéau énécmimu niṅac hicṅi énécmimac. ¹⁴ Imuac ini némac acnéṅ nezicgé amuwihṅ zéma ewa qeriginanéṅ walac ménda niṅareṅgému. ¹⁵ Hénia imi mia neṅ kuaginaiguc ac hai énécmima niṅtegičin qinṅtegičin mihicṅi énécmiwa onac hazécgina moczonṅ ac melenṅ énécmima iniguc tualefic wammucac séc qahac wammac. ¹⁶ Waṅu neṅgoc maṅgocgina zéma dac munahécgina zéma sac kitichécgina zéma alahécgina ieneṅ ini hazéc

ionac méraginaiguc onopocgic onarunec tosara unuhumumu. ¹⁷ Wañu ic embac moczoñ ieneñ nuac qacna niñac hazéc wañ énécmimu. ¹⁸ Wañu onac oruc zucgina méñ ménda birimac.* ¹⁹ Wañu nañselimanec kecma kekec uñagina memu.

Yerusalem kisi wawañawac ara.

²⁰ Wañu yaré ic ieneñ Yerusalem lelecgémigic hémmu imuaru ama areña yanda kisikiyoñ qemu imuac nalé imi hosuru hazac imi niñtegicmu. ²¹ Nalé imuaru ic embac Yuda baeciguc kecanzu imi eneñ baec boñaiguc néñgacdacmu. Ic embac ama areña yandaiguc kecanzu imi eneñ waima kemmu. Ama areñ komoraiguc kecanzu imi eneñ ama imuaru ménda keremmu. ²² Imi mia tasé kukuac naléya, imuac niñ ogic hezac imi moczoñ nalé imuaru hélaguc wandacmac. ²³ Nalé imuaru baeciguc qenzen manzen yanda hicñimac. Wañu ic embac yomi ionac muru Anutuac hazéc yanda hicñi énécmimac, imuac embac héri haihaiya zéma namu gumu énécmimu ionac muru yéwéri kuneñ yanda hicñi énécmimac. ²⁴ Imi sou zéranéñ unugic humumu. Wañu énépésima kemma baera baera séc onopocgic welen qeénécmimu. Wañu Yerusalem imi ic enia ieneñ tizizama kecgic ic enia ionac nalé zézéya imi wañuguc tecgédacmac.

Icac Naña hamac.

²⁵ Wañu kecma kaiwe, maso zéma ménisikilu imuaru séséc hicñimac. Wañu baeciguc imi ic enia ieneñ kondunac eneñ mamaya zéma imuac temboñanéñ qaru aurima sicsaoc wammu.

* **21:18:** Hénia imi; Ewa goro ménda wammu.

²⁶ Kurumenjac kuhanéj hirimac,† imuac niñ ic ienej iwawai baeciguc hicñimac imi walac niñtegicgic qiritic unumac. ²⁷ Nalé imuaru mia Icac Nañanéj kuha zéma edamuya yandaguc hosusuiguc mama hayu hémmu. ²⁸ Haka imuhucyanéj hénima hicñiyu onac anjéj tiénécmimiawac nalé imi bec hosuru ducñizac imuac niñ yacma orucgina hima yacma nammu.

Fik icac séséc ac.

²⁹ Imuhuc zéma Yesunéj séséc ac yomuhuc zéyec; Fik ic zéma ic hésa tosara hémmu. ³⁰ Imuac hawa bébélacgia bec éréma séra qeyu hémma kaiwe naléya bec ducñizac imi niñtegicanzu. ³¹ Imuhucyanec haka imuhucya imuhucya hicñima keñu hémmuiguc Anutuac héngalenj ama areña yanda imi hosuru hazac imi niñtegicmu. ³² Ni hélacnec énézéwa niñgic; Nalé yomuac hicñisai imi ménda qahac wañgicnec iwawai imi moczoñ hélaguc wandacmac. ³³ Baec kurumenj imi aulanjéma qahac wammac. Wañu nuac ackuazécna imi ménda qahac wammac.

³⁴ Ini eñaoc técgina nimma kecmu. Qahac wañu iwawaigina sicsaoc gilima doku seli nema kecgic kekecac ewa goronéj hélanzí énécmiyu ménda nimmanec kecgic nalé imi élanzanec haénécmimac. ³⁵ Nalé imi mia baec séc ic embac moczoñ yanda ionac muru bétac ésécnec ménda niñgicnec ha énépésimac. ³⁶ Imuac ini imi haka focdac hicñi énécmimac moczoñ yanda imuarunec efefianec qizizinjéma kemma Icac

† **21:26:** Becnec ic embac enej ménisikilu imi uñaginaguc zéma niñzénjégic.

Naŋa iwac kiwaiguc nammuac séc nalé séc zéwelecma zenzen qeli qeli kecmu.

³⁷ Waŋu Yesunéŋ kaiwe séc ocmuŋ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima siŋiya séc Oliwa baec boŋaiguc emma kecaŋec. ³⁸ Imuhuc waŋu ic embac moczoŋ yanda ackuazécya nimbiŋ zé siŋunec focdac ocmuŋ téréyaiguc emma iwac muru haréaŋgic.

22

Yudanéŋ Yesu qehumuwiŋ zé ac saŋa zéyec.

¹ Saméŋ yisya qahac imuac kendoŋ, qara ménŋ nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoŋ zéanzu imi hosuru hayec. ² Hofac oo ic kiwa éréhécgina* zéma héna acac kiwi ic ieneŋ ic embac ionac zénéŋgina hiriyec imuac héna dimuhuciguc Yesu qewiŋ zéma eminiŋgic. ³ Waŋu Biria miŋinanéŋ tohotoho ic 12 ionarunec ménŋ qara Yuda Karioto iwac qeriaiguc hiŋgarec. ⁴ Hiŋgaru Yudanéŋ hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuŋ téréyawac awiawi ic ionac kiwa hécgina ionac muru kemma dimuhuciguc méraginaiguc Yesu opocmaŋ zéma eminiŋgic. ⁵ Waŋu ieneŋ ségiségi wamma soukiwa mimu niŋac acgina zikigic. ⁶ Zikigic Yudanéŋ ewa momac wamma ic embac Yesuguc ménda kecmu imuaru Yesu méraginaiguc opocmaŋ zé nalé hiawac mambéc kerec.

Yesunéŋ tohotoho ichéra iniguc tacma nene negic.

* **22:2:** Ménŋ imi Roma ic kewunéŋ zéyu naŋu, ménŋ imi hofac oo ic eneŋ hakagina méndacma sumbic néma kumugic naŋec.

7 Wañu saménj yisya qahac imuac kendonj hayec. Hayu kendonj imuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac kendonj ninjac rama qemuac heyec. 8 Yesunénj Petero zéma Yohane méli érécmima yomuhuc érézéyec; Kemma neñañ ninj nagu sacyaguc ogicogira kendonj imuac nene ohaihai wañic newiñ. 9 Zéyu qesimiyoc; Ama dimuaru ohaihai wambicac ninzañ? 10 Qesiyic zéyec; Ninzaoc, iri ama areña yanda kereñic ic méñnéñ kewuciguc doku hima huama hamac. Hayu iguc ewagic amuma méndacmima kemma ama i emmac imuaru emmaoc. 11 Emma ama miñina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéñ guac yomuhuc zézac; Ni tohotoho ic hécna iniguc ama qeria dimuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac nene newiñ? 12 Imuhuc zéyic inénj ama qeria kunenj yanda méñj qacyaiguc tatara imi lémbécma areñgégic hezac imi érézéyu hémma imuaru ohaihai wammaoc. 13 Imuhuc zéyu ierenj waima kemma zéyec séc mihicñima nagu sacyaguc ogicogira kendonj imuac nene ohaihai wañoc.

Miñ Kewuac saménj téréya.

14 Nalé wañu Yesu imi imuaru emma nene newiñ zé taru Yesuac Méliméli ic 12 ienenj i guc momacnec tacgic. 15 Tacgic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ni qenzenj manzenj imi ménda mihicñimanec nagu sacyaguc ogicogirawac kendonj yomuac nene iniguc momacnec nemanj zé imuac ewa ewa wamma kerí. 16 Zéwa niñgic; Ni nene yomi muñguc ménda nemanec nagu sacyaguc ogicogira imuac kendonj imi ou Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc hélaguc

wammac. ¹⁷ Imuhuc zéma sokoc mema ewa hia ac zéma énézéyec; Sokoc yomi mema momacnec amuma negic. ¹⁸ Ni énézéwa niŋgic; Degucmuacnec ni iwawai waiŋ ic imuarunec hicŋihicŋiya imi muŋguc ménda nemanec kecba Anutuac héngalen ama arenŋa yanda imi hamac. ¹⁹ Imuhuc zéma muŋguc saméŋ mema ewa hia ac zéma méndémma énécmima yomuhuc énézéyec; Yomi nuac séwi busuna, onac wai énécmimia, ini ni niŋqeli némma haka yomi wammu. ²⁰ Saméŋ imi nemaguc imuac andiaiguc inéŋ sokoc imi imuhucyanec mema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi sisipac ac qelia nuac sacnéŋ memeya, onac qocgé énécmimia. ²¹ Waŋu héngic, ni andé numac iwac méria imi niguc momacnec zae yomuac qahaiguc haiyu hezac. ²² Icac Naŋa imi hena zétecgéyec séc kemmac, néŋ ni andé numac ic imi saecyaguc. ²³ Imuhuc zéyu ienenŋ eŋaocnec qesiamugic; Méréneŋ haka imuhucya wammac?

Séwi eŋeŋac tualefic ac.

²⁴ Ac imuhuc zéma sugcina igucnec méréneŋ kunenŋina keczac zéma tualefic emigic. ²⁵ Imuhuc waŋgic Yesunéŋ zéyec; Ic enia ionac ic kewu ienenŋ ic embac hécgina énépésima kewu waŋ énécmianzu. Waŋu ic tosara ai memeac qac buŋa ginagucnéŋ siŋginawac galenŋgé énécmima eŋaŋ méra énécmimiawac ic zéamuazu. ²⁶ Waŋu ini imi imuhuc qahac. Kunenŋ ginanéŋ ai merac ésécnec kecmu. Galenŋginanéŋ welenŋ qeŋe ic ésécnec wamma kecmu. ²⁷ Méréneŋ kunenŋ wanzac? Tacma nene nezac imi me namma welenŋ qeénécmizac imi? Tacma nezac

iminéj kunéj wanzac. Néj ni you sugginaiguc nammanec welenj qeénécmizua. ²⁸ Ini imi ala batuc naléna imuaru nalé séc ménda wainémma niguc kecanzu. ²⁹ Nuac Manjocnanéj héngalenj ama arenja yanda imi nuac muru wainéjéc ésécnec ni imuhucyanec onac muru imi wai énécmizua. ³⁰ Nuac héngalenj ama arenja yandaiguc kecma nuac zaeiguc lelecgéma tacma nene nema tatak edamuyaguc imuaru tacma Israelac kisc arenjéra 12 imi héngalenj wanj énécmimu nijac imi onac wai énécmizua.

Yesuac tohotoho ichéra ienenj manam batuciguc emmuac heyec.

³¹ Simon, Simon, Biri minjananéj padi gorosona ésécnec ini hitacgé énécmimanj zé qesinézjac. ³² Wanju ni guac nij wamma guac ninzénj ninzénjga imi ménda sélécgémac nijac Anutu zéwelec mizua. Imuac ewaga melemma hawésémanj nalé imuaru guac ninzénj ninzénj dac munahécga imi meseli énécmiwésémanj. ³³ Imuhuc zéyu inéj yomuhuc melemma zéyec; Miñ Kewuna, hésa ama zéma humuciguc kenna giguc momacnec kemmanj zé efizua. ³⁴ Zéyu zéyec; Petero gézéwa ninna, deguc kuruc ménda qarunec gi nijnéznanj imi hatac haréwéc qaecgéwésémanj.

Soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma sou.

³⁵ Imuhuc zéma yomuhuc énézéyec; Ni becne ini soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma hena usu qahac méli énécmiwa kenanjic. Wanju nalé imuaru iwawai méj nijac hocma météqététanj wanjic me qahac? Imuhuc qesiyu, Qahac! zégic.

³⁶ Waŋu degucmuacnec soukiwa gésé imi mema kemmu, gésé yanda imi momacnec, waŋu sougina qahac imi eneŋ malekugina haima soukiwaya mema sou boŋ memu.† ³⁷ Ni énézéwa niŋgic, ac tosara nuac niŋ ogic hezac imi naléya bec hama héizac imuac niŋac mén yomuhuc ogic hezac imi nuac kekecnaiguc deguc héla héimacac hezac; Biria meme ic qétégina oloŋgic imuaru i momacnec olommigic. ³⁸ Imuhuc zéyu ieneŋ yomuhuc zégic; Miŋ Kewunina, you sou éréhéc hezac. Imuhuc zégic, Yesunéŋ, Imi hia, sécgézac, zéyec.

Yesu zéwelec ai meyec.

³⁹ Yesunéŋ hiŋgacma waŋaŋec ésécnec oliwa ic boŋaiguc keŋu tohotoho ichéra eneŋ acguc méndacmigic. ⁴⁰ Imuaru kereŋdacma inéŋ yomuhuc énézéyec; Ini manam batuciguc ménda keremmu niŋac zéwelecmu. ⁴¹ Imuhuc zéma wai énécmima hoc giligic kembac imuac séc lakec zézé kemma simiŋ héima zéwelerec. ⁴² Zéwelecma yomuhuc zéyec; Maŋgoc, guac ewa siŋ hezaciguc, sokoc yomi nuagicna kemmac.‡ Waŋu nuac siŋna qahac, néŋ guac siŋga selimac. ⁴³ Imuhuc zéweleru kua meme uŋanéŋ kurumeŋ igucnec iwac muru wininima meselimiyec. ⁴⁴ Yesunéŋ qeri yéwéc kuneŋ yanda mihicŋima ewaya moczoŋnec zéweleru néŋgécya imi sacnéŋ

† **22:36:** Soukiwa gésé, zéma gésé yanda zéma sou; Imuhucya imi yéwéri mihicŋiwu niŋac késama keŋha waŋaŋgic. Yesunéŋ yéwéri hahayawac técgina nimma keŋha wammu niŋac imuhuc ac waŋ énécmiyec. ‡ **22:42:** Sokoc yomi qeŋzeŋ manzeŋac sokoc.

baeciguc téngac téngac mazac tanec wañec. §
⁴⁵ Wañu inéñ zéwelec igucnec yacma tohotoho
 ichéra ionac muru kemma iniru ieneñ imi
 ewa biricgina niñac gaugina hegic. ⁴⁶ Wañu
 Yesunéñ énézéyec; Dimuhuc niñac gaugina hezu?
 Manambatuciguc ménda keremmu niñac yacma
 zéwelecmu.

Yesu késa dérécgéma wagicma kenjic.

⁴⁷ Imuhuc zémanec nañu ic tuñ mén hagic.
 Wañu 12 ionac suggina igucnec mén qara Yuda
 inéñ wéséginaguc walac walac hayu tosara
 méndacma hagic. Wañu Yudanéñ Yesu kiric
 nemimañ zé hosuru hayec. ⁴⁸ Hayu Yesunéñ
 yomuhuc ézéyec; Yuda, gi kiric nenémma andé
 nuzañ? ⁴⁹ Wañu tosara Yesuac maréñaguc nówéc
 nówéc nañgic imi eneñ néma haka hicñimac
 imi héñtegicma Yesu qesimigic; Miñ Kewunina
 nini sounéñ unuwiñ? ⁵⁰ Imuhuc zéma suggina
 igucnec méñnéñ hofac oo ic kiwa méñac welen
 qeqe ic mén sounéñ qema gezawa héiyaguc imi
 qeriru mayec. ⁵¹ Mayu Yesunéñ énézéyec; Waigic,
 haka imi muñguc ménda wammu. Imuhuc
 zéma gezawa mérianéñ osima mehiarumiyec.
⁵² Imuhuc wamma Yesunéñ hofac oo ic kiwa
 éréhécgina zéma ocmuñ téréyawac awiawi ic
 ionac galeñgina zéma galeñ tosara eñeya késawiñ
 zé hagic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kaiziliweñ
 ic méñac késaanzu ésécnec sou qarucginaguc
 hazu? ⁵³ Ni naléya naléya iniguc ocmuñ
 téréyaguc keru nalé imuaru ini méragina ménda

§ 22:44: Kembaña 43,44 imi kiwi méranéñ ooya tosaraiguc
 ménda hezac.

suluma nosigic. Wañu deguc imi sinji tunumanjac miñina zéma onac nalé wanzac.

Peteronéñ ménda ninzua zéma Yesu qaecgé miyec.

⁵⁴ Wañu ienenj Yesu késama wagicma hofac oo ic eñeñawac amaiguc kereñgic. Wañu Peteronéñ lakecnec méndac énécmima keñec. ⁵⁵ Wañu ic embac eneñ sombeñ deminaguc imuac namunajaguc geric higic zeyu lelecgéma tacgic Petero imuhucyanec sugginaiguc tarec. ⁵⁶ Taru welenj qeçe embac serañja méñnéñ Peteronéñ geric bélaña hémma taru héñsosolima ézéyec; Ic yomi acguc i guc momacnec kecañec. ⁵⁷ Imuhuc zéyu Peteronéñ qaecgéma zéyec; Embac, ni ic imi ménda nimmizua. ⁵⁸ Nalé ménda horuyu ic méñnéñ ic imi hémma zéyec; Gi imi imuhucyanec tuñ imuarunec. Imuhuc zéyu Peteronéñ melemma zéyec; Ic ala, ni qahac! ⁵⁹ Wañu kaiwe kiwa momacguc éséc keñu, ic méñnéñ ewa éréhéç ménda wamma zéseliyec; Ic yomi Galilaia ic, imuac niñ yominéñ hélacnec i guc kecañec. ⁶⁰ Imuhuc zéyu Peteronéñ yomuhuc zéyec; Ic ala, néma ac zézan? Ni imi acga ménda niñacgézua. Imuhuc zémanec nañu nalé imuaru kuruc qarec. ⁶¹ Qaru Yesunéñ lilingéma héñu Petero imi Miñ Kewunéñ, Kuruc ménda qarunec gi ni hatac haréwéc qaecgé némbésémañ, zéma zéyec Miñ Kewuac ara imi niñqeliyec. ⁶² Wañu inéñ sénganjenjiguc hiñgacma siac howuc howuc siarec.

⁶³ Wañu galeñ mema kecgic ienenj Yesu zédesimima qegic. ⁶⁴ Qema iwac kiwa osoma

yomuhuc qesimigic; Gi Anutuac tilin tilin ic keczaniguc mérénéj guzac imi zéhicjina. ⁶⁵ Wañu imi sac qahac, ac tosara sasala zéma zébirimigic.

Qeriwac galeñ ieneñ Yesuac ara zégésima qesimigic.

⁶⁶ Ama gianju ic embac ionac qeriwac galeñ, hofac oo ic kiwa éréhéc zéma hénac acac kiwi ic ieneñ azoroma énézégic Yesu wagicma kaun-sol ionac muru emma opocgic nañec. ⁶⁷ Nañu qesimima zégic; Gi Kristo wanzaniguc nénézénac ninni. Imuhuc zégic melemma zéyec; Zéwa méndac ninzénégmu. ⁶⁸ Wañu neñ qesiénécmiwa ini kileñ méndac melemma zému. ⁶⁹ Wañu degucmuacnec Icac Nañac iminéñ Kuc miñina Anutuac héiyaiguc tacmac. ⁷⁰ Imuhuc zéyu moczon qesimima zégic; Imuhuc wañu gi imi Anutuac Nañac? Zégic zéyec; Eneñ mia ni imi mia zézu. ⁷¹ Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc zégic; Némac niñ nini héipuc ac méñ niñac hochoc ai mewin? Nini neñac kuaya igucnec nindacziñ.

23

Ic kewu Pilatonéñ Yesuac hénac nimman zé zégesi wammiyec.

¹ Imuhuc zéma ic embac moczon yacma Pilatoac muru Yesu wagicma keñgic. ² Kemma késpedesac zéhicjimima yomuhuc zégic; Nini ic yomi hénac, nonac ic embac ikoc wañac énécmima Kaisawac takis méndac miwin niñac qetali nénécmima eñeya niñac ic kewu Kristo zéanzac. ³ Imuhuc zégic Pilatonéñ Yesu yomuhuc qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu wanzan?

Imuhuc qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Genḡaoc zézaḡ. ⁴ Pilatonéḡ Hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma tuḡ imi énézéyec; Ni hémba ic yomi késpedesira qahac waḡzac. ⁵ Imuhuc zéyu tuḡ ieneḡ muḡguc yanda seliseli wamma zégic; Inéḡ Yuda baec séc ac imi ku énécmima ic embac qerígina netuanzac. Imuhuc wamma Galilaia baeciguc hénima hama hama you hazac.

Yesu wagicma ic kewu Herodeac muru keḡgic.

⁶ Imuhuc zégic nimma Pilatonéḡ Ic imi Galilaia ic me qahac imuac qesiniḡec. ⁷ Qesinimma Yesu imi Herodeac héḡgaleḡ baec igucnec imi niḡasarima Herodeac* muru méliyec. Waḡu nalé imuaru Herodenéḡ Yerusalem hama tarec. ⁸ Herodenéḡ iwac buḡa nimma nalé horua ic imi hémma haka baec icnéḡ ménda memeya méḡ meyu hémmaḡ zé ic imi mihicḡimaḡ zé waḡaḡec. Imuac niḡ Yesu hémma ségiségi yanda waḡec. ⁹ Waḡu qesiqesi sasala wammiyec. Néḡ Yesunéḡ ac méḡ ménda melenḡmiyec. ¹⁰ Waḡu hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneḡ namma ac geriwaguc zéma acnéḡ qatémigic. ¹¹ Herodenéḡ eḡeya yaré ic iniguc Yesu memamima zédesi wammima maleku hiabia asac asaria héimima Pilatoac muru melemma mélimiyu keḡec. ¹² Herode zéma Pilato iereḡ bec-nec hazéc waḡamuma ekac ekac kecaḡoc. Waḡu nalé imuaru ai imuhuc naḡgé amuma mema ala waḡoc.

Yesu zétecgégic humucac buḡa waḡec.

* **23:7:** Herode Antipasi, Ic Kewu Yanda Herodeac naḡa.

¹³ Waṅu Pilatonéṅ ic embac ionac hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma galeṅ hécgina zéma ic embac tocgé énécmiyec. ¹⁴ Tocgo énécmima yomuhuc zéyec; Ini ic yomuac niṅac ic embac qerigina netuanzac zéma wagicma hagic. Ni kicginaiguc qesinimma niṅgésima késpedesic ménṅ ara imuac sécyā ménda mihicṅizua. ¹⁵ Qahac téṅgṅ, Herode imuhucyanec ara nimma muṅguc mélimiyu wagicma hagic. Ninzu haka inéṅ waṅec imi humucac sécyā qahac. ¹⁶ Imuac qemindiṅi wammima hulacmiwa mama kemmac. ¹⁷ (Kendonṅ séc hésa ic ménṅ hulac énécmimacac heyec imuac mia imuhuc zéyec.) ¹⁸ Imuhuc zéyu tuṅ enéṅ momacnec qacma yomuhuc zégic; Ic imi qahac wammac. Waṅu iwac tasia Baraba hulacmina nonac muru mayu. ¹⁹ Baraba imi becnecc ama areṅa yanda imuaru gawamaṅ hazéc wammima yaré yanda mihicṅigic imuac suraiguc ic ménṅ humuyec imuac niṅac késama hésa amaiguc haigic tarec. ²⁰ Waṅu Pilatonéṅ Yesu hulacmimaṅ zé ac muṅguc énézéyec. ²¹ Waṅu ieneṅ qacmanec namma yomuhuc zégic; Ic héṅgeṅa wéndaraiguc qena humuyu! Ic héṅgeṅa wéndaraiguc qena humuyu! ²² Waṅu Pilatonéṅ muṅguc yomuhuc zéyu hatac haréwéc waṅec; Ic yomi néma késpedesic waṅec? Ni imi késpedesic humucac sécyā ménṅ ménda mihicṅizua. Imuac qemindiṅi wammima hulacmiwa mama kemmac. ²³ Imuhuc zéyu ieneṅ muṅguc yanda kucnec qacma ic héṅgeṅa wéndaraiguc qemu niṅac hinocgéma selianec welecma zéseligic. ²⁴ Imuhuc waṅgic Pilatonéṅ zéqaaqacfeṅ acgina

imi niñénécmimu niñac zétecgéyec. ²⁵ Wañu ic embac ieneñ ic mén bec nec ic embac hinocgé énécmima ac qeçetali wamma ic mén qehu-muyu hésa amaiguc opocgic tarec imuac welecgic imuac niñ Pilatonéñ ewa siñgina tohoma ic imi hulacmiyec.

Yesu ic héñgeña wéndaraiguc biriñnéñ qegic.

²⁶ Wañu Roma ic ieneñ Yesu wagicma keñgic. Kemma hénaiguc ic mén qara Simon Kirene[†] imi ama areñ ménunec haréyu mihiçñima késama ic héñgeña wéndara huayaiguc haigic huama Yesu méndacma keñec. ²⁷ Wañu ic embac tuñ yanda méndacma keñgic. Wañu sugginaiguc embac sasala ieneñ Yesuac niñac zésiac wamma méndacma keñgic. ²⁸ Wañu Yesunéñ ionac muru liliñgéma énézéyec; Yerusalemac bérachéra ini nuac niñ qahac, néñ eñañ niñac zéma eñañ nambérac héçgina ionac niñac wamma siacmu. ²⁹ Héñgic, nalé biria hayu ic embac ieneñ yomuhuc zému; Embac héfiña zéma embac merac ménda memeya, merac namu ménda gumugumuya ieneñ efima ségiségi wammu. ³⁰ Wañu nalé imuaru ic embac ieneñ baec boña hémma nonac qacninaiguc bacgéma mana zému. Wañu baec héñgeñ héñgeña hémma mama nini hoturu nénécmina zému. ³¹ Ic hésa téñgiñ téñgiña nuac haka imuhucya wañ nénzuiguc ic hésa humumia onac imi haka dimuhucya hiçñimac?

³² Wañu nalé imuaru biria meme ic éréhéc humucac buña zétecgé érécmigic Yesuguc momac nec onagicma keñgic. ³³ Wañu baec qara

[†] **23:26:** Kirene ic Simon.

mén Orucsic imuaru keremma imuaru Yesu ic héngenja wéndaraiguc birinéné qema biria meme ic éréhéc imuhucyanec birinéné urugic mén Yesuac héiyaiguc mén kanayaiguc nanoc. ³⁴ Wañu Yesunén yomuhuc zéma zéwelerec; Mañgoc, ienen imi enjaoc néma haka wanzu imi ménda ninjegiczu imuac késpedescina waina. Wañu téngin ic ienen sumbic néma Yesuac malekuya imi méndemma késagic. ³⁵ Wañu ic embac ienen hémma nañgic. Wañu Yuda ic galengina ienen acguc imi Yesu zédesi wammima yomuhuc zégic; Ic imi ic tosara anjén tiénécmiyec, wañu ic imi Anutuac buña qemimia Kristo wanzaciguc enjaoc anjén tiamuma mawacnec. ³⁶ Wañu yaré ic ienen imuhucyanec kemma yomuhuc zédesimima wain howuraguc migic; ³⁷ Gi Yuda ic ionac ic kewu keczañgic gi kekecga anjén tima mana. ³⁸ Wañu iwac orucya hanecgenja iguc ou kiwi mén yomuhuc oma qegic nañec; Yuda ic ionac ic kewu.

³⁹ Wañu biria meme ic urugic nanoc iorarunec ménéné yomuhuc zéma Yesu ac geriwaguc zémiyec; Gi Kristo qahac me? Genja zéma norac kekecnina imi anjén tinéncmina. ⁴⁰ Wañu biria meme ménéné qetalimima yomuhuc ac zémiyec; Gi imi humucac buña bakia séc momacguc imuhucya zétecgé géngic. Wañu Anutuac zénéngga ménda hirizac? ⁴¹ Wañu niri imi haka wañic imuac bakia sécnira mezic, imuac sécgézac néné ic yominéné haka biria mén ménda wañec. ⁴² Inéné imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézéyec; Yesu, gi guac héngalen ama arenja yandaiguc kemma

nidac imuhucya niñnémbésémañ. ⁴³ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc melemma zéyec; Ni hélacnec gézéwa ninna, deguc gi niguc baec hafi zepaya qahac imuaru kemma kecbic.

⁴⁴ Wañu kaiwe kiwa imi gau komoc wañec, néñ kaiwe imi siñi déngéyec. Wañu baec séc siñinéñ hoturumanec keru maria 3 kilok wañu tecgéyec. ⁴⁵ Wañu ocmuñ téréya qeri-aiguc maleku horua nañec imi namuñña igucnec zuracgéyec. ⁴⁶ Yesunéñ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Mañgoc nuac uñana guac méragaiñguc haizua. Wañu imuhuc zéyu uñaya waimiyec. ⁴⁷ Wañu yaré ic 100 ionac galeñgina iminéñ haka imi hémma Anutu mepésimima yomuhuc zéyec; Ic yomi hélacnec ic solañña kerec. ⁴⁸ Ic embac héipuc wamma hémbiñ zé hagic ieneñ imuhucyanec haka imuhuc hicñiyu hémma ewa biric wamma tétécgina qema liliñgéma keñgic. ⁴⁹ Ic tosara Yesuac niñénécmimia zéma embac tosara Galil-ianec Yesu méndacma hagic imi momacnec lakec-nec namma haka imi héndacgic.

Yesu kicsuanñguc haigic.

⁵⁰ Wañu luae ic solañña ménñ qara Yosefe‡ kerec. Inéñ Yuda ic ionac ac gésigési ic kaunsol ionarunec. ⁵¹ (Wañu ic iminéñ Yesuac ara zégic nalé imuaru oaec ménda zéénécmiyec.) Inéñ mia Yuda baec Arimataia ama areñ yanda imuac miñña. Wañu Anutuac héngalenñ ama areñña yandawac mambéc kecañec. ⁵² Wañu inéñ Pila-toac muru kemma Yesuac qamoc memañ zé wel-erec. ⁵³ Wañu kemma qamora metecgéma maleku

‡ 23:50: Yosefe, Arimataia ama igucnec.

qara linenḡ iminḡnḡ osoma mema kemma baḡa kifanaḡ ésé oraragic qamoc ménḡ ménḡda haigic qelianec heyec imuaru haiyec. ⁵⁴ Waḡu nalé imi Nenḡoc, Sabatawac zérḡnḡqérḡnḡ naléya, Waḡu Sabata imi bec hénimaḡ zé waḡec. ⁵⁵ Waḡu embac tosara Galilaia baec igucnec Yesuguc momacnec hagic ienenḡ ménḡdacma kemma kifanaḡ imi zéma qamocya dimuhuc haiyec imi héḡgic. ⁵⁶ Hémma liliḡgéma kemma haléc hémḡnḡa hiabia zéma iwawai hémḡnḡa hiabia imi mehahi wadacmaguc hénḡ ac tohoma Sabatawac tac niḡgic.

24

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé tecgéyu ama siḡima giḡniyu Sonda waḡec. Waḡu embac enenḡ giḡḡianaḡ igucḡenḡ séwi haléc hémḡnḡaguc hiabia bec mutulanḡgéic heyec imi mema kic suaḡiguc keḡgic. ² Kemma héḡgic hoc yanda imi kifanaḡ igucnec qiliqililiḡ géyawac heyec. ³ Heyu emma héḡgic Miḡ Kewu Yesuac qamoc imi ménḡda heyu hocgic. ⁴ Hocma ewa goro wammanec naḡgic. Waḡu ninzu, ic éréhécnḡnḡ maleku lalacalac edamuyaguc héima qéhérḡḡinaiguc élanzaḡnec naḡic iricgic. ⁵ Iricma embac enenḡ zénḡḡina hiriyu sicgé érécmima musugina baeciguc mema magic. Waḡu ic éréhéc ierenḡ yomuhuc zéyoc; Némac niḡ ic kekecyaguc imi ic humumia ionac sugcinaiguc mihicḡiwiḡ zé wanzu? ⁶ Inḡnḡ you qa-hac, nḡnḡ humuc igucnec meqelimiyu yaczac. Inḡnḡ

§ 23:54: Sabata imi Nenḡociguc kaiwe hiḡḡacmaḡ zé waḡu hénima Sondagie maria waḡu tecgéanzac.

Galilaia baeciguc kerec nalé imuaru dimuhuc énézéyec imi ninjacgému. ⁷ Inéñ mia yomuhuc énézéyec; Icac Naña imi biria meme ic ionac méraginaiguc opocgic ic hénggeña wéndaraiguc qegic ai meme haréwéc wañu kilenñ muñguc yacmacac hezac. ⁸ Imuhuc zéyu ieneñ Yesuac ackuazéc imi ninqeligic. ⁹ Ninqelima kicsuanñ imi waima lilingéma kemma iwawai imi moczoñ Yesuac Méliméli ic ¹¹ zéma ic embac tosara énézédacgic. ¹⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ac imi énézégic embac ionac qacgina imi yomuhuc; Makdala Maria, Yoana, Yakoboac neñgocya Maria zéma embac tosara. ¹¹ Imuhuc zégic Yesuac Méliméli ic ieneñ ninñic ac ewa sohoja ésécnec wañu ménda ninzéhégic. ¹² Wañu Peteroneñ yacma kicsuanñiguc usunñec kemma lolocgéma kifañaguc kiwa hima héñu lineñ maleku sac heyec. Wañu iwawai hicñiyec imuac qerianeñ ninñumbi ninñuñ wamma lilingéma keñec.

¹³ Wañu ninzu, tohotoho ic ionarunec éréhécnéñ Emmausi ama areñ komoraiguc kembicac zé keñoc. Wañu ama imi Yerusalemnec ¹¹ kilometawac séc. ¹⁴ Wañu iereñ imi haka hicñiyec imuac ac suruc imi moczoñ wammanec wamma keñoc. ¹⁵ Imuhuc ac suruc emineñ wammanec keñic Yesuneñ hosucgiraiguc keñu momacnec keñic. ¹⁶ Wañu kicgira imi ménda béréngéyu ménda héñtegiroc. ¹⁷ Wañu Yesuneñ yomuhuc qesiérecmiyec; Iri hena kemma ekawu suruc zékeñ zéha wanzaoc imi némac surucyawac wanzaoc? Imuhuc zéyu iereñ ewa biric kikic wamma nañoc. ¹⁸ Namma iorarunec mén

qara Keleopa inéj melemma yomuhuc zéyec; Yerusalem kecma suraiguc haka hicñiyec imi ic enia gi momacguc sac ménda ninzañ? ¹⁹ Zéyu zéyec; Imi némac haka? Zéyu melemma zéyec; Nazarete ic Yesuac suruc mia, inéj Anutuac kiwaiguc zéma ic embac ionac kicginaiguc kua meme ic kerec. Wañu zézéya zéma wawaña imi kuha yandaguc wañec. ²⁰ Neñañ hofac oo ic kiwa éréhécnina zéma galen hécnina ienen humucac buña opocgic ic héngenja wéndaraiguc qegic humuyec. ²¹ Nini imi ic iminéj Israel doenina menénécmimac niñac mambéc kerin. Imi sac qahac, haka imi hicñiyecac deguc ai meme haréwéc wanzac. ²² Wañu sucninaiguc embac tosara ienen meauri nénécmigic. Ienen siñunec yanda kicsuañiguc kenjic. ²³ Kemma iwac qamora imi ménda mihicñima hocma hama zégicnéj; Kua meme uñanéj hicñi énécmiyic iricgic. ²⁴ Imi sac qahac alahécnina tosanenéj kicsuañiguc kemma embac enen zégic ésécnec heyu héngic, néj Yesu ménda mihicñigic. ²⁵ Imuhuc zéyic nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Ewagira qahac, qerigira makikia wañu iri Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac zézéya imi ninzéhégwic zé ewa qerigiranéj éséh éséh wanzac. ²⁶ Kristonéj eneya edamuyaiguc keremmac niñ qenzen manzen imuhucya mihicñimacac hezac imi iri ménda ninzaoc? ²⁷ Imuhuc zéma Moseac kiwi igucnec hénima Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kiwi moczoñ mema eneya niñac kiwi téréyaiguc ogic heyec imi moczoñ zéasari érécmiyec.

28 Waṅu ama areṅa imuac wamma keṅoc imuaru kendaric Yesunéh ama areṅa imi ogicma kemmanṅ zé wanec. 29 Waṅu ierenṅ seliseli wamma yomuhuc qesimiyoc; Kaiwe sima hiṅgaru ama bec siṅimanṅ zé wanzac imuac niriguc momacnec tacbiṅ. Imuhuc zéyic momacnec tacbiṅ zé iriguc eṅec. 30 Waṅu ic iriguc momacnec nene nemanṅ zé tacma saméh méh mema ewa hia ac zéma mésémma érécmiyec. 31 Érécmiyu kicgira béréngéyu Yesu imi héṅtegiroc. Héṅtegiacma hényic aulanṅéyec. 32 Aulanṅéyu ierenṅ yomuhuc zéyoc; Hénaiguc ackuazéc nérézéma kiwi téréya zéasari nérécmiyu ewa qerinira zeyec. 33 Imuhuc zéma nalé sosola qahac yacma muṅguc Yerusalem liliṅéma keṅoc. Kemma iniric Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara iniguc tocgéma tackecgic. 34 Tacma yomuhuc zégic; Imi hélacnec! Miṅ Kewuninanéh qelima yacma Simon mihicṅi miyec. 35 Imuhuc zégic ic éréhéc ierenṅ hénaiguc iwawai hicṅi érécmiyec imuac suruc zéma Yesu saméh qésémma érécmiyu dimuhuc héṅtegiroc imuac suruc énézéyoc.

36 Ienenṅ ac imi zémanec tacgic Yesu eṅeyaoc sucginaiguc hicṅima namma zéyec; Onac muru luae hemac. 37 Imuhuc zéyu ienenṅ aurigic zénéngina hiriyu uṅa méh hénzinṅ zéma niṅgic. 38 Waṅu Yesunéh énézéyec; Némac niṅ zénéngina hiriyu, ewa qeriginanéh ewa éréhéc wanzu? 39 Nuac mérana zéma hénana hémma néṅtegiacgic. Méragananéh ni nosinimma néngic, uṅa imi séwi busu zéma sira qahac, néṅ ni iminaguc. 40 Ac imuhuc zéma méria zéma hénaya énézéyu

héndacgic. ⁴¹ Hémma ségiségi kilenj yanda wañgic. Wañu ségiséginénj sécgé énécmiyu méngucnec ewa éréhéc wañgic. Imuhuc wañgic Yesunénj nene tosara taczac me qahac zéma qesiénécmiyec. ⁴² Imuhuc zéyu lambéc kembraña ménj zezeya momacguc migic. ⁴³ Wañu mima hémma nañgicnec kicginaiguc mema neyec.

⁴⁴ Nema toroqema yomuhuc zéyec; Ac yominénj mia ni iniguc keru nalé imuaru énézéyi ac imi mia; Moseac kiwi zéma kua meme ic ionac kiwi zéma Legiciguc nuac niñ ogic hezac imi moczoñ héla wammacac hezac. ⁴⁵ Imuhuc zéma ewa qerigina naguya auénécmima kiwi téréya ku énécmiyu niñasarigic. ⁴⁶ Wañu inénj toroqema zéyec; Ménj imi yomuhuc ooyawac hezac; Imuhucyanec Kristonénj qenzen manzenj nimma ai meme haréwéc wañu humuc igucnec yacmacac hezac. ⁴⁷ Wañu Yesuac qaraiguc ewa qerigina melengic késpedesgina zuac énécmimac imuac buña suruc hiabia imi Yerusalem igucnec hénima baera baera zésai énécmigic nimmu imi moczoñ ogic hezac. ⁴⁸ Wañu ini imi haka moczoñ yanda imuac héipuc ic wanzu. ⁴⁹ Héngic, ni Mañgocnanénj ac ziki énécmiyec imi* onac mélimañ. Imuac ini kuc yanda ounec mama hoturu énécmimac nalé sura imuac séc ama areña yanda yomuaru kecgic.

⁵⁰ Yesunénj énépésima Betania baeciguc kemma méria meyu enju mozoc ac énézéyec. ⁵¹ Mozoc ac zémanec nañu sugina igucnec wagicma kurumenjiguc enjec. ⁵² Wañu ienenj i mepésima

* **24:49:** Uña téréyawac imuhuc zéyec.

ségiségi yanda wamma Yerusalem lilingéma
keṅgic. ⁵³ Kemma nalé séc ocmuṅ téréyaiguc
kecma Anutu mepésimigic.

CXXX

SISIPAC AC QELIA
The New Testament and Psalms in the Kube Language
of Papua New Guinea
Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long
Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665